RUSSELL BRAND

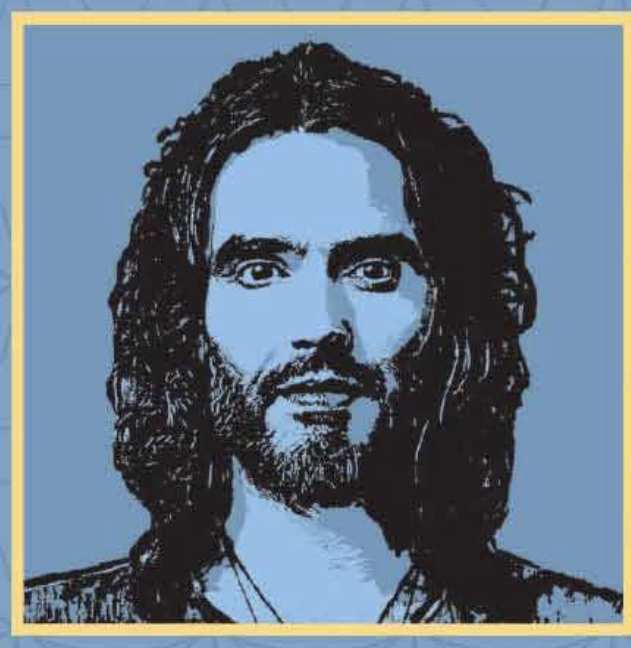

MENTORI

CUM SĂ AJUȚI ȘI SĂ TE LAȘI AJUTAT

RUSSELL BRAND (n. 1975) este actor, prezentator radio și TV, scriitor și activist.

Și-a început cariera cu spectacole de stand-up comedy, devenind mai târziu prezentator la MTV. În 2007 a avut primul său rol important, în serialul britanic St. Trinian's, iar un an mai târziu a jucat în comedia Forgetting Sarah Marshall.

În 2013 a început o colaborare cu săptămânalul britanic de informație și analiză politică New Statesman, devenind cunoscut și ca activist și formator de opinie. În editorialele și aparițiile sale publice, abordează teme și subiecte sociale, politice și culturale precum inegalitatea socială, dependența de droguri, capitalismul corporatist, schimbările climatice, derapajele mass-media etc.

De același autor, la Curtea Veche Publishing, a mai apărut volumul *Recuperare. Eliberează-te de dependențe*.

IOANA MANOLACHE este muziciană, traducătoare literară și doctor în filologie. Din 2022 este membră a Asociației Române a Traducătorilor Literari. Printre autorii traduși până în prezent se numără Nicholas A. Christakis, Adam Phillips, Fabrice Midal și Judson Brewer.

RUSSELL BRAND

MENTORI

CUM SĂ AJUȚI ȘI SĂ TE LAȘI AJUTAT

Traducere din engleză de

IOANA MANOLACHE

CURTEA VECHE

Fiicelor mele

CUPRINS

Introducere

1. Printre pierde-vară: Vremea dinaintea mentorilor

2. Primul mentor: Inițierea cu un ateu credincios

3. Al doilea mentor: Hrană zen de la femeia înțeleaptă

4. Al treilea mentor: Guru din Goodison

5. Al patrulea mentor: Războinicul de pe saltea

6. Al cincilea mentor: Merlin de pe banca din parc

7. Al șaselea mentor: Afrodita damnaților

8. Al șaptelea mentor: Mama divină

9. Șanse ratate: Înainte ca ucenicul să fie pregătit

10. Al optulea mentor: Fratele Swa

11. Cum să fii tată

12. Cum devii mentor

13. Cum răspunzi chemării

Concluzii

Cei 12 pași

Mulțumiri

INTRODUCERE

L-ai auzit vreodată pe Brian Cox sau pe vreun alt fizician de geniu (până la urmă, e destul de greu să nu-i auzi!) vorbind despre vastitatea universului nostru? Despre posibilitatea ca, dincolo de întinderile lui nemărginite, să existe o infinitate de alte universuri? Personal, când tatonez cu mintea mea limitată asemenea lucruri imponderabile, mă simt suspendat undeva între venerație și disperare. În ordinea infinitului, orice instrument de măsurare își pierde sensul, întrucât toate se raportează la tipare consacrate; timpul și legile fizicii devin cutume locale doar în universul nostru mărginit.

Totuși, când îl aud pe Cox vorbind despre Carl Sagan, steaua gigantă a astronomiei, care l-a inspirat în adolescența sa, simt că pendulez între venerație și speranță. Sagan i-a fost mentor lui Cox. Deși cei doi nu s-au întâlnit niciodată, Sagan a constituit un simbol, o țintă, un model pe care tânărul cercetător a încercat să îl imite în propriul drum spre glorie.

Un erou este un simbol care demonstrează că mobilul interior are posibilitatea să se materializeze. Ar putea fi John Lennon, al cărui parcurs de la banalitate la glorie, de la strălucire la viața de familie, de la măreție la modestie le oferă repere celor care vor să urmeze un drum asemănător. Sau ar putea fi Amma[1], maestră și mistică a cărei credință nestrămutată în iubirea lui Dumnezeu a generat schimbări sociale profunde peste tot în Asia. Devoțiunea ei i-a inspirat și pe alții să construiască școli, spitale și locuințe. Desigur, la început a fost respinsă, privită ca o adolescentă nebună dintr-un sătuc de pescari din Kerala, care intra în transă și îmbrățișa pe toată lumea. Oamenii au crezut că e ticnită. Măretia pare nebunie până când își găsește contextul potrivit.

Acum, mentoratul este un fir care-mi străbate viața în ambele direcții. Am în minte bărbați și femei către care mă întorc atunci când nu văd clar drumul de urmat și am și oameni mai tineri care vin la mine ca să caute orientare în vâltoarea propriilor vieți. Ține minte că rolul unui mentor nu este doar unul de profesor, deși actul pedagogic reprezintă, desigur, o parte importantă a lui. Când vorbește cu admirație despre Carl Sagan, Cox nu o face doar datorită cunoștințelor lui academice, ci și pentru că s-a simțit îndrumat

personal de el. Abordarea plină de emoție a lui Sagan în emisiunea *Cosmos*[2] a fost cea care l-a determinat pe Cox să hotărască, la vârsta de 12 ani, că vrea să devină om de știință.

Pe parcursul vieții ne alegem mentorii, uneori conștient, alteori nu, uneori înțelept, iar alteori nu. Scopul cărții de față este să ne facă să înțelegem acest proces și să-l îmbunătățim. Atunci când ne alegem un mentor trebuie să fim conștienți de ceea ce așteptăm de la el. Când suntem aleși ca mentori trebuie să știm ce presupune acest rol. Unul dintre avantajele neașteptate pe care mi le-a oferit dependența de droguri a fost acela că procesul de recuperare în 12 pași aplicat de mine include o tradiție de mentorat.

Când intri într-un program de 12 pași, trebuie să-i ceri altcuiva să te ghideze sau să te „îndrume". Asta induce automat o oarecare modestie inocentă; puțini oameni s-ar încumeta să spună: „Hei, drăguță, e ziua ta norocoasă – vreau să mă duci într-un periplu spiritual." De obicei ești oarecum timid când rogi pe cineva să te sprijine, oarecum sfios, ca atunci când inviți pe cineva la o întâlnire. Când facem asta, recunoaștem că metodele noastre anterioare au dat greș, că avem nevoie de ajutor, că părerile noastre sunt mai prejos decât înțelepciunea mentorului și, în

cazurile fericite, decât a crezului său. În practica celor 12 pași, îndrumătorul îi predă ucenicului metoda pe care a urmat-o el însuși în același program; iar acesta, la rândul lui, îi ia locul îndrumătorului și dă mai departe ceea ce a primit. Deși conține și reflecții personale, rămâne îndeajuns de fidel programului original cât să îi preia forța. Am observat că același lucru este valabil și în tradiția artelor marțiale, există un sistem și o filiație care trec de la maestru la ucenic. Cu siguranță sunt paralele și în lumea academică, dar oricine a trecut prin școală știe că educația publică poate fi destul de inconsecventă și că cei mai mulți dintre profesori sunt hărțuiți de prea multe neplăceri birocratice și financiare ca să le mai poată dărui elevilor elixirul mentoratului, cu câteva excepții.

În cartea de față voi vorbi despre mentorii mei, despre cum mi-au îmbogățit viața în moduri practice și ezoterice, obișnuite și neobișnuite și cum mi-au arătat că este cu putință să devin omul care îmi doream să devin, în ciuda obstacolelor interne și externe. Am să te încurajez să îți găsești propriii mentori și am să-ți explic cum poți învăța mai multe de la cei pe care îi ai deja în preajmă. În plus, am să-ți povestesc despre experiența mea de mentor pentru alții, despre cât de mult a însemnat ea pe drumul meu către acceptarea de

sine și despre cum m-a ajutat să ajung de la un derbedeu confuz și nestatornic la un soț și tată prezent (în mare parte) și atent (de obicei).

Am mentori pentru fiecare domeniu: ca actor de comedie, ca tată, ca persoană care se recuperează după dependența de droguri, ca ființă spirituală și ca om care crede că noi, ca indivizi și lumea întreagă, suntem în plin proces de împlinire și că, printr-un lanț al mentoratului – și prin evoluția în cooperare a sistemelor –, putem să fim mai buni, atât individual, cât și la scară mondială, împreună.

Uneori, la spectacolele mele, îi întreb pe cei din public dacă aparțin vreunui grup: vreunei echipe de fotbal, vreunui grup religios, vreunei uniuni ori club de carte ori asociație de locatari ori echipe de canotaj – și sunt uimit de cât de puțini oameni fac parte dintr-un grup. Chiar dacă încă nu înțelegem pe deplin impactul globalizării asupra identității naționale, putem, cu siguranță, să observăm farmecul reducționist al mitului etatist. Am devenit ultraenglez în timpul Cupei Mondiale – ultima ediție, mai ales, a fost un soi de reeditare voioasă a „morții prințesei Diana“, prin capacitatea ei de a acapara o națiune întreagă într-o isterie colectivă. Dar curând după aceea, steagurile și decorațiunile au fost strânse, ecranele din locurile publice s-au stins, iar noi ne-am trezit, din nou, despărțiți. Distanța dintre noi n-a

mai fost umplută de imnuri, cântece și „glume cu subînțeles“, privirile s-au plecat din nou în pământ, iar oamenii s-au închis din nou în ei înșiși. Nu încerc să spun că alienarea profundă adusă de capitalismul târziu poate fi înlăturată prin aderarea la un club de bowling, dar cred că este un început, iar dacă ai un profesor în grupul de care aparții, ai deja acces la un soi de intimitate și un scop. În tradițiile guru din India, dragostea dintre profesor și elev este mai presus de orice altă formă de iubire, fiindcă este limpede că ceea ce e transferat în acest tip de relație nu este departe de iubirea lui Dumnezeu și de felul în care un individ poate întrupa divinul.

Trăim în vremuri singuratice și polarizate, în care mulți ne simțim pierduți și frânți. Este vizibil în politica noastră, dar evenimentele politice sunt o reflexie a unor adevăruri mai personale și mai profunde. De ceva vreme încerc să explic ceea ce simt că se întâmplă în societățile cu care sunt obișnuit, adică cea europeană, australiană, cea din SUA – fără să pretind că sunt sociolog, n-am nici cea mai vagă idee cum să interpretez ceea ce se petrece în Pakistan sau în China; dar aici, în țările noastre postseculare, unde vechile idei se sting, iar cele noi nu s-au născut încă, simt – dincolo de cenușa rămasă în urma unui consumerism sclipitor, împins dincolo de orice limită, dincolo de naționalismul lipsit de inteligență ca un zombi,

dincolo de religia coruptă și dincolo de circul CGI al mediei contemporane – o sete de sens, constantă și ușor de recunoscut. Urmăream de mult lucrurile și știam încă dinainte de Trump, de Brexit, de radicalism și de „noul val al dreptei“ că se întâmplă ceva grav. Și tu știi. Uneori cădem pradă disperării, alteori ne abatem gândul fiindcă pare prea greu de îndurat pentru un singur om, iar noi am uitat cum să cooperăm. Dar de unul singur nu se poate face nimic.

CAPITOLUL 1

PRINTRE PIERDE-VARĂ: VREMEA DINAINTEA MENTORILOR

Nimeni nu iese din copilărie fără cicatrici. Animalitatea crudă este incrustată brutal în fiecare, prin evenimente și prin intenții dintre cele mai bune. Căi trasate spre a asigura supraviețuirea și dezvoltarea într-o lume clădită din mizerii difuzate pe ecrane și doze de șoc cu zahăr. Iar acum, ca tată, în practică, sentimentalismul meu tandru este pus la grea încercare de voința de fier a unui copil mic – „O să cultiv spiritul acesta sălbatic și perfect“ se transformă, la 3:00 dimineața în: „Of, Doamne. Doamne, fă-l pe copilul ăsta să adoarmă naibii odată.“ Străbate oare cineva un teren mai vast decât un idealist de factură rousseauistă devenit părinte? Dacă un conservator este un liberal tâlhărit, atunci un tată este un Iisus extenuat.

Niciun copil nu este îndeajuns de conștient cât să își aleagă un mentor. Primim totul așa cum ni se dă; abia în adolescență începem să bâjbâim dincolo de limitele trasate de mama și tata sau de oricine s-a ocupat de trasarea limitelor. Unii băieți le dau rolul acesta tovarășilor din găști, unele fete îl dau poneilor, dar pentru fiecare dintre noi, dincolo de aceste roluri mărunte, se găsesc vreun Ben Kenobi și vreo Maya Angelou care așteaptă cu înfrigurare să transmită mai departe un model de viață plin de înțelepciune. Merită remarcat faptul că, dacă un adolescent care tânjește după

un idol este acaparat de un consumerism anost, toată acea energie hormonală bine intenționată ajunge să se risipească pe vreo Kardashian digitală ori să se sleiască fără niciun rost. Da, da, adolescentul vrea sex, dar voința ce vrea?

Epoca noastră de perenialism digital ne așază într-un „acum" continuu, fără ca noi să fim vreodată cu adevărat prezenți, iar reperele sunt distruse. Nici nu apucă să apară vreo figură eroică, și îndată este dată-n vileag ca fiind ipocrită. Malcolm X[3] a fost promiscuu, Gandhi avea niște obiceiuri nocturne curioase, până și Che[4], borna obligatorie a oricărui adolescent spre rebeliune, a fost un criminal homofob. Prea Multă Informație; iconoclasmul epocii noastre atotștiutoare, dar și atotprostitoare, destramă cărările pe care am fi putut să mergem și ne lasă în pustia numită „doar om".

Înainte să ajung la mentoratul conștient, îi adoram pe verișorii mei mai mari, iar ei mi l-au dezvăluit pe Morrissey[5], care a aprins flacăra adulării pentru Jimmy Dean[6] și Oscar Wilde. Fiecare dintre ei deține un loc în „constelația sinelui" acum, când îmi străbat cu aplomb vârsta mijlocie. Verișorii mei, cu nonșalanța lor de Essex, suferința înălțătoare a lui Moz, degradarea sexy a lui Dean și Wilde, care este un pic prea complex

ca să poată fi expediat prin câteva adjective bine plasate, dar, Doamne, tragedia, spiritul, ambiguitatea, conștiința socială și contradicția.

Noi ne clădim, conștient sau inconștient, ne formăm tipare în infinit, ne agățăm de sfori prin orizonturi nemărginite, uneori apucându-le plini de frică, alteori strângându-le aprinși de dorință. Printr-un mentorat adecvat se pot transfera aptitudini, se poate cultiva energia care scoate un adult din naufragiul splendid al copilăriei, un abstinent dintr-un bețiv, un maestru dintr-un învățăcel, o mamă dintr-o fată.

La 16 ani am plecat de acasă în căutarea neșansei și nu mi-a luat mult să o găsesc. S-a întâmplat în Bermondsey. În sudul Londrei e îndeajuns de multă suferință pentru toată lumea – pe vremea aia nu era la fel de grozav cum se presupune că e acum. Acolo m-am înhăitat cu niște pierde-vară, cu vreo doi ani mai mari decât mine și mult mai deștepți, iar mintea mea i-a transformat imediat în legende. Acum, când mă uit în urmă la băieții aceia de 18 ani, îmi dau seama că erau niște mediocri, dar eu aveam nevoie ca ei să fie grozavi, așa că grozavi îi vedeam. Întrebare: Există o „realitate“ obiectivă sau o gamă de proiecții mintale interdependente? Altfel spus, a fost Hitler un soi de totem invocat ca să revigoreze o Germanie castrată și furioasă? Au fost The Beatles un cvartet de șamani deschizător de

drumuri care a purtat o generație întreagă de la rockul agresiv prin sexy-pop la muzică psihedelică și, în cele din urmă, la consumerism? Evenimentele lumii exterioare sunt guvernate de energii subtile, iar multe dintre acestea trec prin psihicul nostru colectiv. Nu încape îndoială că meteoriții și uraganele modelează mediul înconjurător, dar cultura, prin însăși definiția ei, este manifestarea impulsurilor omenești. Sunt tipare, forme și arhetipuri care se reiau.

La 19 ani, când l-am văzut pentru prima oară pe Bill Hicks, deja mort la vremea aceea, am trăit o senzație corporală de transfer. Nu pretind că sunt un urmaș al marelui actor de stand-up comedy american, sunt destui care fac asta, dar m-am simțit inspirat de el, mi-a dat forță. Inspirat – mi-a dat suflu. Iar suflul este viață. E straniu că mentorii mei din adolescență erau undeva departe. Faimoși sau morți sau ambele. Abia odată cu Chip Somers am ales să imit un alt bărbat, ca să trec de la o stare la alta.

CAPITOLUL 2

PRIMUL MENTOR: INIȚIEREA CU UN ATEU EVLAVIOS

Un dependent de droguri recuperat este o contradicție în termeni, iar Chip este cel mai bun exemplu. Un tocilar spărgător de bănci. O scursură a clasei mijlocii. Ateu evlavios. Nu mi l-am ales ca mentor când mi-a diagnosticat dependența, la vremea aia, pentru mine era doar individul care conducea centrul de tratament la care fusesem expediat fără voia mea, un ins pe care trebuia să-l vrăjesc ca să mă lase într-un final să ies. Fiindcă tot ce știam era că va trebui să dau un test și să iau un certificat. De fapt, era cam așa: teste antidrog și un certificat de genul: „Bună treabă, băiete"– un soi de „Medalii de Ziua Sportului pentru Toată Lumea" la o școală progresistă.

Când l-am cunoscut, Chip se lăsase de droguri de un pic mai mult timp decât am eu acum la activ, 16 ani. Își aruncase năvodul prin Londra cu mult zel de a face bine, se amestecase în viața Davinei McCall și era prieten cu Eric Clapton, deci avea recomandări bune. Firește, la vremea aia nu eram cunoscut, dar dacă mă tăiai, vedeai că-mi curge ambiție pură prin vene. Mă rog, nu chiar pură, eram deja destul de intoxicat de cocaină și heroină – asta era problema.

Dependența de droguri a lui Chip fusese cu mult mai gravă decât a mea. Pe de-o parte pentru că lua intravenos, pe de alta pentru că fusese și

închis pe bune pentru infracțiuni adevărate; în percepția distorsionată a drogangiilor și a celor din lumea interlopă asta înseamnă să ai prestanță. Mai pe scurt, asta însemna că pot avea încredere în el pe tema dependenței și a renunțării la droguri.

În cazul de față mai aveam și avantajul suplimentar că fusesem internat și că aveam în minte un scop – abstinența – și o metodă prin care să ajung la el – recuperarea în 12 pași. Probabil că acestea sunt condițiile optime ale mentoratului: un mentor, un ucenic, o metodă și un institut. Relația hindusă dintre guru și discipol funcționează de obicei pe aceste coordonate, la fel ca artele marțiale. Interesant este faptul că niciuna dintre aceste căi nu are un corespondent exact în lumea occidentală; cea mai vizibilă comparație – ucenicia în meserie – se petrece în contextul comerțului și al necesității profesionale. Din experiență pot spune că mentoratul are mai mult succes atunci când nu există nicio miză financiară.

Primul și cel mai vizibil lucru pe care l-am învățat de la Chip a fost că este în regulă să vorbesc despre ceea ce simt, și nu doar în regulă, ci de-a dreptul necesar. De fapt, exact asta am și făcut, am vorbit despre sentimentele de vulnerabilitate, de inadecvare, de frică și de furie. Sinceritatea este nenegociabilă într-o relație de

acest tip, pentru că trebuie să ai încredere în ceilalți dacă vrei să îi lași să te ajute, iar ei trebuie să aibă de-a face, desigur, cu imaginea ta reală, nu cu versiunea ta de pe Facebook sau cu cele cosmetizate din presă, cu care i-ai îmbrobodit pe alții până acum. Prin sinceritatea lui, Chip mi-a dovedit că este în regulă să fiu vulnerabil; prin abstinența și prin schimbarea lui, mi-a arătat că lucrul la care mă înhămam – să renunț la droguri și la alcool – este posibil și mi-a spus ce am de făcut în acest sens. Ceea ce am adus eu în relația noastră a fost: Sinceritate, Receptivitate și Bunăvoință – trio cunoscut și sub denumirea de HOW[Z] în jargonul programului celor 12 pași. Aceasta este atitudinea pe care o am în continuare în orice relație în care sunt ucenic. Fie că vorbim despre meditație, jiu jitsu sau afaceri, mă apropii de profesori, de „mentorii“ mei, de bunăvoie, într-o manieră onestă și deschisă. Recunosc că ei dețin ceva ce îmi doresc, că au obținut ceva ce eu nu am obținut, că starea în care mă prezint în fața lor este de insuficiență și că, pentru ca transferul de energie din actul pedagogic să aibă loc, trebuie să fiu pregătit mental și spiritual. Iar lucrul acesta este valabil pentru un curs de yoga în aceeași măsură în care este valabil pentru o lecție de limba spaniolă sau pentru terapie.

Nici nu-i de mirare că educația mea din liceu a fost un eșec total. În zilele în care dădeam pe la școală eram distant, mohorât, furios și rigid. Nu voiam să primesc ce aveau profesorii de oferit, voiam să mă duc acasă. Dar, ca să fiu cinstit față de mine cel din vremea adolescenței, fiindcă acum am învățat să iubesc și acea versiune a mea, trebuie să spun că, deși școlile la care am fost declarau că au ca scop educația, ceea ce făceau era, de fapt, inconștient sau poate conștient, să îndoctrineze elevii și să-i facă maleabili și pasivi. În mare măsură, instituțiile de învățământ nu sunt făcute ca să îți descoperi talentele înnăscute, ci ca să facă negoț cu natura ta nesupusă, să o transforme într-o formă de energie ușor de gestionat, care nu va perturba prea tare sistemele sociale ai căror beneficiari sunt cei puternici.

Chip nu era deloc așa. Era un om bun căruia îi păsa de mine, mi-a fost clar – încă pe atunci – că era implicat, era interesat de starea mea de bine. În anii care au urmat m-am schimbat atât de mult, încât îmi este greu să-mi amintesc cât de vulnerabil mă simțeam la vremea aceea sau cât de stranie mi se părea bunătatea lui Chip.

În cele trei luni de tratament mi s-au dat sarcini scrise de îndeplinit, formulate în jurul primilor trei din cei 12 pași:

1. Recunoaște că ai o problemă.

2. Ai încredere că poți să te schimbi.
3. Cere ajutorul și acceptă sugestiile.

În practică, asta însemna să ofer exemple privind dățile în care consumul de droguri sau de alcool mi-a pus viața în pericol sau m-a determinat să mă port regretabil, apoi exemple de obiceiuri noi pe care mi le-aș putea însuși ca să îmi susțin schimbarea și căi prin care aș putea primi ajutor, căi pe care nu le avusesem la dispoziție mai înainte.

După aproape 16 ani încă mai folosesc această formulă atunci când mă confrunt cu probleme personale nu foarte serioase și când îi îndrum pe alții. Este aproape un model universal. Faptul că l-am avut pe Chip ca martor și îndrumător pe calea aceasta pe care m-am angajat ca novice a fost de neprețuit. Când i-am relatat consecințele pe care le-a avut consumul de droguri asupra mea, nu m-a judecat și mi-a povestit, la rândul lui, câteva episoade proprii. Mi-a validat unele idei pe care le aveam privind schimbarea obiceiurilor și a tiparelor și mi-a și sugerat altele mai bune; și, mai ales, el era dovada vie că acele metode au succes. El a fost și primul căruia am fost capabil să-i cer ajutorul, simțindu-mă în siguranță și fără niciun fel de obligație obscură sau neclară. Acesta este primul și, într-un fel, cel mai viu exemplu de mentorat, pentru că intenția era atât de explicită,

anume trecerea de la consumul de droguri la abstinență; metoda era stabilită, cei 12 pași; iar mediul de sprijin era centrul de tratament al dependențelor. Asta a însemnat că relația dintre mine și Chip avea șanse să fie una reușită câtă vreme eu eram sincer, deschis și dispus să mă las ajutat, capabil să-mi accept defectele încredințat că pot să mă schimb și câtă vreme aveam încredere să îi ofer lui Chip autoritatea de a gestiona respectiva schimbare. Compasiunea lui vădită, umorul, sinceritatea și experiența lui m-au făcut să înțeleg că hotărârea de a avea încredere în el a fost una înțeleaptă. Când i-am citit povestea vieții mele – acesta fiind un exercițiu terapeutic obișnuit, prin care-i oferi mentorului versiunea ta asupra evenimentelor și prin care ești nevoit să te angajezi într-o narațiune –, mi-a spus, chiar și acum îmi amintesc foarte bine scena și mă trece un mic fior: „Biet băiețel singuratic."

Când l-am auzit spunând asta m-am simțit înțeles, dar și umilit, ca și cum nu mai eram nevoit să le creez celorlalți o anumită impresie despre mine, nu mai eram nevoit să-i îmbrobodesc, să-i păcălesc pe oameni ca să-i determin să accepte imaginea pe care mi-o construisem de-a lungul timpului. M-a stors cumva de puteri. A însemnat că puteam să accept că acea rușine de a fi un băiețel singuratic poate fi înfruntată. A mai însemnat și că mi-am dat seama

că Chip a văzut adevărul în ceea ce scrisesem. Prietenul meu Matt citise aceeași relatare cu o noapte înainte; i-o dădusem când venise să mă viziteze în perioada de tratament, ceea ce a fost chiar drăguț. Trebuie să spun că evaluarea făcută de el a fost mult mai lipsită de empatie, a luat-o drept comedie în cel mai brutal mod, subliniind cu cruzime încercarea mea inconștientă de a-mi prezenta viața ca pe un soi de biografie rock-n-roll, pufnind batjocoritor la pasajele în care „locuiam deasupra unor puburi" și subminând cu răceală tonul grandoman. Umilitor într-un alt fel. De aceea am evaluatori printre cei ca mine, ca să-mi amintească unde și care-mi sunt limitele. Dar dacă vreau să trec dincolo de aceste limite, am nevoie de un mentor. Chip nu m-a luat în râs. Ar fi fost cam de neiertat dacă ar fi făcut-o (!). Dincolo de atitudine și de falsa strălucire a văzut un adevăr profund; eram un bărbat neinițiat și aveam nevoie să fiu recunoscut și încurajat.

Îndrumarea pe care mi-a oferit-o Chip a fost un succes, iar scopul fiecărui discipol este să-și depășească maestrul. Se prea poate să nu fi atins niciodată acest țel, dar am scăpat de dependența de droguri; odată dezintoxicat, mi-am putut relua goana după glorie și așa am ajuns din nou singur, fără reper, fără o figură paternă. Individualismul camuflat era atât de profund înrădăcinat în mine, încât, după ce simptomele dependenței au fost

înlăturate, puterea lui s-a reinstaurat și preț de un deceniu m-am pierdut în indulgență și iluzii. Deși învățasem de la Chip cum să scap de dependența de droguri, ratasem o lecție mult mai importantă.

CAPITOLUL 3

AL DOILEA MENTOR: HRANĂ ZEN DE LA FEMEIA ÎNȚELEAPTĂ

Un divorț este o ruptură, o dinamitare deliberată a unei legături create cu bună-credință, a unui vis împărtășit. Buchetele de flori, invitațiile, șervețelele, afurisitele de șervețele, toate făcute praf și anulate. Amintirea fericitei zile a nunții, precum și dragostea îmbujorată se destramă cu pompă, dar mai întâi să vorbim despre deflagrația divorțului. Treptat, începi să vezi că lucrurile nu mai funcționează, că limitările tale, precum și limitările persoanei cu care te-ai căsătorit încep să mișune și să se cuibărească precum lăcustele în cadavrul bunăvoinței. Celălalt nu este cine credeai tu că este, tu nu ești cel care crezi că ești. Cărările care duceau la un viitor al totalei uniri sunt acum distruse, orizonturile serene pe care le-ați proiectat împreună au dispărut și în locul lor se cască un hău abrupt, către nicăieri.

Acum, după despărțire, mă aflu în modestul cabinet al lui Meredith din partea de nord a Londrei. Ici și colo vezi decorațiuni de artă japoneză zen și cărți despre medicina chinezească. Presupun că are vreo 50 de ani, dar o cunosc de mai bine de zece ani și întotdeauna a părut să aibă în jur de 50 de ani. Este americancă, acupuncturistă, o femeie calmă, ageră și isteață, caldă în circumstanțe neașteptate. Probabil îi povestisem despre planul meu de a face față durerii provocate de divorț făcând mult sex cu

cine apuc, pentru că mi-a spus: „Atunci ce înseamnă toate meditațiile, programul ăsta, credința ta în Dumnezeu, dacă de cum te lovești de o problemă recurgi la sex?“

Ei bine, înseamnă că meditația, programul și credința în Dumnezeu sunt doar maimuțăreală, incantații banale și dansuri golite de sens, pe care le practic când îmi este bine, de fapt, doar pentru valoarea lor estetică. Dar când apare durerea, și durerea apare mereu, recurg brusc, ca un soldățel conștiincios, la o soluție materialistă pentru o problemă spirituală. Înseamnă că religia mea este materialismul, că adevăratul zeu este eul și că ceea ce vreau atunci când spun: „Vreau să fiu iluminat“ este că: „Vreau să mă simt bine.“ Nu a fost nevoie să spun toate acestea și nici nu le-am spus, dar întrebarea a scos la iveală adevărul ascuns: încă îmi venea greu să duc o viață spirituală, mai ales atunci când mă simțeam amenințat, și exact acelea sunt momentele în care ai cea mai are nevoie de o viață spirituală.

În teorie, Meredith este acupuncturistă; m-am dus la ea fiindcă aveam dureri de spate. Nu știu când mi-au trecut durerile de spate, dar am continuat să merg la ea, pentru că discuțiile pe care le aveam în timpul ședințelor de acupunctură erau mai prețioase decât acupunctura în sine, fapt care presupun că o va consterna. Meredith este

interesată de adevăr, de înțelepciunea profundă. Este o vindecătoare, dar ceea ce face nu are nimic din mistificarea pe care o presupune termenul. Într-un anumit moment al relației noastre mi-a trecut prin minte că avem o familie în care ne naștem și una pe care ne-o alegem conștient. Meredith mi-a devenit a doua mamă. Nu vreau să minimalizez prin asta rolul vital pe care l-a avut mama mea naturală, nici nu spun că am depins de Meredith în măsura enormă pe care o implică cuvântul „mamă". Vreau doar să spun că la un anumit nivel biochimic sau filozofic am recunoscut-o ca fiind un portal către o îngrijire maternă de un anume tip care-mi era necesar ca adult. Un mentor este un fel de erou, iar un erou este un simbol, mare parte din munca pe care el o depune pentru tine este, de fapt, făcută de tine, în mintea ta. Avem acum exemplul lui Meredith, cu întrebarea ei revelatoare, formulată în acest context. Ea mi-a dezvăluit că trăiam în neconcordanță cu mine însumi și mi-a dovedit, prin exemplul personal, că există o alternativă. Acum nu mai e nevoie să îmi instalez tabăra lângă capul patului ei ori să stau și să plâng cu suspine la măsuța ei de mic dejun, la care-și hrănește familia adevărată, ca să mă bucur de beneficiile înțelepciunii ei. Trebuie doar să fiu deschis către educație, să-mi doresc schimbarea. În acest fel devenim autorii propriei realități.

Am hotărât să o transform pe Meredith într-o „mamă". Am hotărât să accept hrana pe care mi-o dă. Acesta este un exemplu mai conștient și mai puțin sever de mentorat decât cel pe care l-am trăit cu Chip, nevoile mele s-au schimbat. Deși am încă un drum lung de parcurs și, firește, la momentul în care am primit întrebarea caustică a lui Meredith aveam încă, inconștient, un comportament de dependent – încercam să-mi uit durerea prin sex, am trecut de punctul în care amestecam dependențele. Orice mentor bun îți va sprijini autosuficiența.

Meredith mi-a devenit mentor pentru că vorbele ei aveau greutate. Stăteam acolo întins pe spate, nemișcat și o ascultam vorbind despre Lao-Tze, Zen, despre Dao, despre *I Ching*, Caravaggio, Michelangelo, R.D. Laing, despre statutul de părinte, despre toate. Apoi discutam, puneam întrebări; i-am urmat sugestiile, am călătorit la Roma, am făcut un curs de religie și de politică globală. Lucrurile despre care vorbea ea erau reale, mă ajutau; putea să mă și învețe și să și empatizeze. Firește, profesorul trebuie să transmită informațiile sau tehnicile pe care le stăpânește unor novici care nu pot, prin definiție, să înțeleagă decât parțial ce li se spune. Ucenicii sunt nevoiți să trăiască simultan în două lumi: a cunoașterii și a neștiinței. Poate că în asta constă

legătura dintre unrofesor și un șaman; șamanul se mișcă între lumi, dimensiuni, niveluri de conștientizare și se întoarce din regate necunoscute, cu o întreagă comoară pentru comunitate.

Câteodată, când eram cu totul încâlcit în țele celebrității, Meredith mai venea în apartamentul meu ca să mă trateze. Se întâmpla adesea să o las să mă aștepte, în vreme ce vorbeam la telefon sau eram ocupat cu giugiulelile. Când intram în cameră o găseam într-o meditație tăcută, aparent netulburată de faptul că întârziasem. Câteodată vine la spectacolele mele, iar sfaturile ei sunt mereu foarte prețioase, comentariile ei sunt exact sugestiile de care am nevoie. Mi se pare întotdeauna că ea afirmă, prin gesturile ei, că adevărul este profund, că trebuie să mergem mai departe; că adevărul este greu, că nu ne putem mulțumi doar cu lucrurile agreabile. Trebuie să fim ardere continuă prin aspirațiile noastre. Când vorbește despre Michelangelo sau Caravaggio o face ca și cum i-ar vorbi unui spirit universal, ca și cum există un limbaj al luminii, un adevăr peren în expresiile figurilor umane, pe care artistul le poate surprinde, reda, prin care poate crea adevărul. De asta am nevoie de la ea. De curajul spiritual de a căuta în continuare, de o duritate formată în compasiune, de dragostea de mamă,

dar și de acceptarea datoriei pe care o avem dacă alegem să mergem pe acest drum. Nu te opri, nu te amăgi.

Mi-a luat o vreme să trag învățăminte din divorțul prin care am trecut, poate că încă o mai fac. Impulsul meu de a cădea pradă dependențelor mi-a amintit cât de aproape sunt de distrugere. Acești profesori apar adeseori în momente cruciale, în momente de tranziție, ca să te sprijine pe calea ta.

CAPITOLUL 4

Al treilea mentor: Guru din Goodison

India, patria maeștrilor spirituali, în care cultul celebrităților încă se mai referă la modelul de respect pe care îl poate oferi idolatria păgână fără pretenții. Imagini cu diferiți guru împodobesc cești, prosoape și căni, precum o fac fetele Kardashian. Când Yogananda[8] relatează prima întrevedere cu maestrul său, adulația lui sinceră îi poate părea de-a dreptul obscenă unui occidental. Atât de deplin și de dezinteresat nu iubim decât în adolescență sau la începutul vieții de adult, când revizităm jungla aceea hormonală. Am avut și eu propriul iureș de stupiditate, propriul puseu adolescentin undeva aproape de vârsta mijlocie, într-o călătorie cu o femeie pe care o adoram orbește și pe care o făcusem, în mod nechibzuit, stăpâna inimii mele – o ultimă aruncare a zarurilor. Noi, cei care căutăm divinitatea în poveștile de iubire, suntem pierduți. Idolul se va prăbuși, iar noi vom fi mult prea îndurerați ca să-i mai putem aduna cioburile.

După o vacanță dezastruoasă, în care iluziile pe care ni le proiectaserăm impulsiv se spulberaseră, lăsându-ne praf și pulbere și cu inimile frânte, m-am întâlnit întâmplător cu Jimmy într-un aeroport indian. Îl știam pe Jimmy Mulville, lucra în televiziune și nu bea, spre deosebire de mine. Îl auzisem cândva spunând: „Am vrut să trăiesc o autobiografie, nu o viață“ și l-am plagiat din

instinct, în propria autobiografie. Făcea o escală, împreună cu soția și cu trei dintre cei patru copii ai lor.

Eu eram la banda pentru bagaje împreună cu iubita mea, iar când am făcut prezentările, în jurul nostru încă mai plutea atmosfera grea din cearta pe care tocmai o avuseserăm. Mai târziu, în avion, Jimmy a venit la mine și mi-a dat o carte pe care o citea, *Inner Gold*, de Robert Johnson – o expunere jungiană despre cum „le încredințăm altora aurul nostru spre păstrare". Aurul fiind, în metafora aceasta, bănuiesc, un simbol pentru sinele nostru superior, pentru intențiile noastre cele mai sincere, pentru acea parte din noi care este atât de frumoasă, încât devine prea împovărător pentru noi să o stăpânim de unii singuri.

Am considerat că întâlnirea noastră – într-un moment în care ideea mea de salvare printr-o iubire romantică se dovedea a fi un eșec –, acel loc, adică aeroportul, și cartea, care era despre mentorat, alcătuiau o coincidență suficient de fericită și inspiratoare cât să mă determine să-l rog pe Jimmy să-mi devină mentor. Știam despre el că: este un producător de succes și bun coordonator în lucrul cu oamenii, că era căsătorit de mai bine de 20 de ani, că se lăsase de alcool și de droguri tot de peste 20 de ani, că provine dintr-o familie din clasa muncitoare, că ține cu

Everton FC, că e singur la părinți, că are o latură întunecată, că este amuzant, educat, atât în sensul clasic – a avut o bursă la Cambridge –, cât și în sensul că are „școala dură a vieții“. După cum spuneam, să rogi pe cineva să-ți devină mentor înseamnă atât că îți conștientizezi vulnerabilitatea, cât și că îți exprimi admirația și că, până și în cel mai laic și occidental context, gestul respectiv are în sine ceva din sinceritatea euforică a lui Yogananda. Nimeni nu vrea să fie respins de cel pe care îl admiră și care îi cunoaște vulnerabilitatea. Dar după vacanță, vechea mea metodă de salvare prin iubire încă îmi dădea bătăi de cap. Dacă m-ai fi întrebat unde este problema, aș fi dat imediat vina pe femeia cu care ieșeam. Acum știu că problema erau pretențiile mele neconștientizate și absurde.

L-am rugat pe Jimmy să mă ajute, iar el a fost de acord. I-am povestit despre situația tensionată din relația mea, iar el a reușit întotdeauna să „rămână la înălțime“. Cu alte cuvinte, problemele mele nu l-au speriat – ultimul lucru de care ai nevoie atunci când te destăinui cuiva este ca respectivul să se arate șocat sau să ia totul în glumă. Nu mi-a dat niciodată sfaturi nesolicitate, în schimb, a răspuns întrebărilor mele povestind din propria experiență. Este o putere nemaipomenită în asta. Unul dintre lucrurile pe care mi le-a spus mi-a rămas la fel de bine

întipărit în minte ca prima lui maximă, cea pe care am plagiat-o, anume: „Să fii Om ține de acel «și eu»[9], adică suntem împreună în mocirla asta“ sau: „Data viitoare când mai vezi săgeți care te direcționează către o relație greșită, nu te mai lua după ele.“

Jimmy m-a îndrumat. Nu doar către încheierea acelei relații evident sortite eșecului, ci m-a ajutat și să renunț la numeroasele mele legături și prietenii profesionale codependente în care mă împotmolisem. Codependența se poate traduce prin „relații în care limitele nu sunt clare, iar rolurile nu sunt bine definite“. În ceea ce mă privește, pasasem deja altora multe dintre responsabilitățile mele. Este ceva cât se poate de comun în showbusiness, unde avem o industrie întreagă clădită pe capriciile indolente ale „artistului“. Cu ajutorul lui Jimmy, am înțeles că nu era niciun viitor în stilul acela de viață, că devenisem dependent de prea mulți oameni, deoarece îmi era teamă să mă maturizez. Am înțeles că alesesem relații sortite eșecului, fiindcă încercasem să îmi satisfac un impuls religios printr-o practică dinamică. O căsnicie trebuie să fie transparentă și solidă, cuplul căsătorit trebuie să aibă o viziune comună asupra relației și e nevoie de un consens asupra rolurilor fiecăruia în cadrul ei. Este un aranjament extrem de practic

care implică sarcinile casnice, sexul, creșterea copiilor, relaxarea, sfaturile, tensiunile, fricțiunile, iubirea și ura. Obișnuiam să intru în relații ca și cum aș fi intrat într-o lagună răcoroasă și plăcută. Și eram mereu stupefiat de tsunamiurile și tornadele care ajungeau să mă distrugă. Acum știu că, în loc să desemnez o femeie care să mă facă să mă simt complet, trebuie să accesez latura „feminină“ din mine și să o cinstesc – adică să am o relație deschisă cu propria creativitate, cu emoțiile mele și cu partea mea sălbatică. Cu siguranță nu o relație deschisă de o altă natură. Află că am discutat și despre asta.

Ca să dau un exemplu clar, de tip drumul Damascului, m-am trezit de curând în comitatul Wicklow știind, știind în adâncul sufletului, că trebuie să mă prezint la înotul de dimineață, că nu mai puteam sta lungit comod în pat lângă soția mea, că trebuia să mă mobilizez, să mă urc în mașină și să conduc până la Greystone, unde erau ceilalți înotători matinali. Stephen Flynn, unul dintre gemenii identici de la restaurantul vegan Happy Pear, mă invitase, iar când am spus „Da“ am fost destul de conștient de faptul că mințeam. Însă, când m-am trezit, am știut că trebuie să mă duc, că în acea dimineață rece, perfectă, în noutatea călătoriei cu străinii aceia irlandezi, am să găsesc în mine ceva ce, altminteri, aș fi încercat

să iau cu forța de la soția mea. Am intuit răsăritul și valurile spărgându-se, pe străinii aceia sărind în adânc, de pe stânci, în aerul rece al dimineții. Mi-am oprit mintea lenevă și m-am revoltat împotriva a ceea ce-mi dicta ea și mi-am trimis celălalt lup interior, pe cel sălbatic și nebun, în scaunul pasagerului, ca pe Chewbacca. Era încă întuneric. Odată ajuns în mașină, mi-am simțit sufletul împăcat, m-am simțit viu. Am simțit că mă eliberasem din plasele pe care singur mi le țesusem. A fost, desigur, foarte frumos acolo. Stephen Flynn și fratele lui sunt pe calea cea bună și trebuie să mergem alături de cei care merg pe această cale cu noi, altminteri ne simțim cumplit de singuri.

Gemenii – chiar și atunci când ești numai cu unul dintre ei – sunt bărbați dintr-o bucată, dar blânzi și buni, până și bravada lor e adorabilă. Ne-am dus la stâncile de la Greystones, am trecut de edificiul abandonat al acelui hotel victorian straniu, a cărui siluetă se profilează pe fosta plajă pentru femei.

Am mers mai departe, către o peninsulă al cărei contur proeminent se zărea în sclipirile portocalii ale dimineții. Și iată-i acolo, toată echipa matinală, cu băuturi calde și zâmbete și mai calde, o gașcă adunată în jurul totemului înotatului din zori, cu trimiteri evidente la vânătoare și venerație

și la misterioasele zeități ale naturii. Firește, refuz invitația lui Stephen de a plonja de pe nebunia aceea de stâncă crestată, cu aspectul unei piese de tetris și sar de pe o margine mai joasă – „Nu e cazul să te sinucizi ca să impresionezi străinii, Russell, nu mai suntem în 1999“, îmi șoptește sinele meu, înțelept și povățuitor. Bear înoată și el, e o dimineață minunată, iar eu sunt încredințat, în zorii acelei zile, că Dumnezeu este pretutindeni.

Și Jimmy este ateu, la fel ca Chip. Dar trăiește ca un sfânt – și când spun asta mă refer la faptul că trăiește de parcă lumea adevărată este cea nevăzută, lumea eternă, nu cea temporală. Merge an de an în excursii cu profesorul care i-a predat limbile clasice în copilărie, pentru că, pe când era elev, a ratat o excursie cu școala în lumea antică. Fostul lui profesor, acum foarte bătrân, îl poartă prin Atena sau Pompeii, predându-i lecțiile pe care i le-ar fi oferit pe când era încă un băiețel. L-am întrebat de ce face acele pelerinaje și mi-a spus că îl ajută să intre în contact cu cel care a fost el în trecut.

Uneori îmi dau seama că, atunci când depășim dualitățile, vedem că, de fapt, sunt iluzorii. Am văzut deja că masculinul și femininul pot fuziona și că se găsesc unul în celălalt. În discuțiile mele cu atei convinși am descoperit atitudini spirituale

pline de venerație, vecine cu șamanismul. După cum a spus Yanis Varoufakis[10], musculosul cu principii din Syriza[11], care a condus revoluția democratică în Grecia: „Unii cred că materia a precedat spiritul, alții, că spiritul a precedat materia – eu, cumva, cred în cea de-a doua variantă. În orice caz, spiritul este prezent aici, acum și nu trebuie să-l ignorăm.“ A făcut remarca aceasta lucidă pe când îi luam un interviu pentru podcastul meu, *Under the Skin*. Fie că ești ateu și crezi că nu suntem nimic altceva decât combustibil și calcul, fără o inteligență sau o conștiință superioară în afară de cea de care avem nevoie ca să găsim hrană, fie crezi că fenomenul conștiinței în sine este dovada unei legături cu ceva care transcende materia, trebuie să admiți că moralitatea, bunătatea și iubirea sunt prezente în fibrele noastre cele mai adânci.

Mentoratul nu trebuie să fie o copiere deplină. Nu încerc să devin mentorii mei, mă raportez la ei ca la un punct de reper, care să mă ajute să îmi descopăr și să îmi hrănesc acele calități ascunse pe care, fără îndrumare, s-ar putea să nu fiu în stare să le conștientizez. La momentul în care l-am întâlnit pe Jimmy, eram prins într-un tipar, atât mental, cât și comportamental, pe care bănuiesc că un neurolog ar fi fost capabil să îl indice în infraroșu. Circuite uzate. Pentru că mă regăsisem

în anumite aspecte din trecutul lui și voiam să îl imit, am fost dornic să-i cer ajutorul și să admit că perspectiva lui este mai prețioasă decât propriile-mi instincte ori experiențe.

Ne-am întâlnit într-un punct de tranziție din viața mea, acel punct care este pe de-o parte învăluit în mitologie și pe de alta, ironizat în cultura populară ca fiind „criza vârstei mijlocii". Mă confruntam cu o alegere între noul și vechiul meu mod de a acționa, care la suprafață părea un amestec de promiscuitate, hedonism și obsesie, dar care era, în fond, o credință romantică, fără niciun fundament, că o femeie ridicată la rang de ideal m-ar putea salva, ori că mai multe femei mi-ar putea abate atenția. Nu spun că am fost condiționat ori programat să cred în ideile acelea, dar ambele par să fie niște credințe culturale populare – femeia ca salvatoare, iar bărbatul ca vânător, sau ca jucător, ca să mă exprim în termeni actuali. Puteam să caut în continuare o zeiță pământeană ori să-mi trăiesc vârsta mijlocie comportându-mă ca la 17 ani, însă ceva din adâncul meu tânjea după o schimbare.

Nu sunt sigur că aș fi reușit să ies din acest cerc vicios de unul singur, durerea m-ar fi determinat să caut alinare în comportamentul care o

provocase – și gata, imediat apărea o dependență. Acum, fiindcă am un program de recuperare, știu ce trebuie să fac când sunt într-o situație de criză:

1. Să o conștientizez.
2. Să am încredere că situația se poate îmbunătăți.
3. Să cer ajutor.

Ai să vezi că tot fac trimitere la această formulă simplă, pentru că este un instrument pe care-l poți folosi ca să determini schimbarea în orice fel de situație. În cartea mea *Recuperare. Eliberează-te de dependențe*[12], în care descriu pe larg cei 12 pași, vorbesc în detaliu și despre mentori, despre rolul lor esențial în declanșarea unor energii fizice noi – acesta fiind cel mai clar exemplu pe care-l pot da.

În momentul meu de criză, la finalul relației cu acea femeie extraordinară, dar nepotrivită pentru mine, o femeie care, de fapt, avea calitățile principale ale tuturor fetelor pe care le iubisem vreodată, de la cele de pe terenurile de joacă din Grays, Essex, până la cele de pe covorul roșu din Los Angeles, și care era un fel de combinație imposibilă de mister și de distrugere (nu obiectiv, ci în corelație cu amestecul ridicol de hormoni și de comportamente înfășurate în învelișul de piele în care trăiesc eu – Dalila unuia poate fi sufletul

pereche al altcuiva), am simțit nu numai că am eșuat în relație, ci și că mi-am ratat viața cu totul. Într-un fel, aveam dreptate; priveam relația ca pe o emblemă a slabelor mele aptitudini de navigare ce mă duseseră către stâncile de care mă zdrobisem. Chiar dacă adevărul nu i se arătase minții mele ca înțelepciune, el era prezent acolo, în măruntaiele mele, ca suferință.

Când, în starea mizerabilă în care mă aflam după acel eșec, l-am sunat pe Jimmy, a părut netulburat. I-am spus că pot lăsa baltă totul, că nimic din viața mea nu pare să mai fie real ori să aibă vreo valoare. Că nu voiam să locuiesc în casa în care locuiam, să fac munca pe care o făceam, să-mi petrec timpul cu oamenii în compania cărora stăteam, nici măcar să mai port hainele pe care le purtam. Se poate să nu fi spus că simt că mor ori că vreau să mor, lucru pe care-l anunțam insistent în adolescență; pozam mereu cu cuțitul de pâine la încheietură, într-un soi de imagine teribilă a sacrificiului de sine, în fața mamei, îngrozind-o și spunându-i că vreau să mor. Desigur, pe atunci nu era nimeni care să „țină piept“ acelui adevăr: asta era, de fapt, problema.

Jimmy a rămas netulburat în fața versiunii adulte a adolescentului cu tendințe sinucigașe. În primul rând, pentru că nu este implicat emoțional. Grija sau chiar dragostea lui pentru

mine nu o să-i răstoarne obiectivitatea, el este o figură paternă, nu este un tată. Rolul de tată poate fi, după cum știm cu toții al naibii de bine (!), unul cu nenumărate implicații și plin de contradicții. Fiind un mentor potrivit, trimis cumva printr-o întâmplare fericită – toți mentorii pe care i-am avut au apărut în viața mea ca niște ființe celeste –, Jimmy a știut ce să spună. Fusese și el în situația în care mă aflam eu. Este firesc, necesar, benefic ca, atunci când ești la jumătatea drumului într-o călătorie, să verifici direcția în care mergi. Relația aceea era numai unul dintre aspectele pe care trebuia să le schimb în viața mea, era cel mai viu și mai vizibil, însă era numai un semnal pentru toate celelalte schimbări de care aveam nevoie. Trăisem într-o iluzie, iar acea iluzie se risipise acum. Mă trezeam din visul sinelui meu anterior, iar dacă starea de somnambulism mi-ar fi fost întreruptă brutal, n-aș fi putut face față șocului.

Am să-mi amintesc mereu tonul pe care mi-a vorbit Jimmy, chiar dacă nu și tot ceea ce mi-a spus. Mi-a normalizat sentimentele, le-a contextualizat, mi-a spus că toate vor trece și că asta face parte din transformarea mea. Un lucru esențial în toată povestea asta a fost autenticitatea cuvintelor lui, care m-au determinat să am mai multă încredere în el decât în propriile

sentimente. Întotdeauna a avut această calitate. Când îmi fac pelerinajul la biroul lui din Camden și aștept cuminte să încheie o întâlnire sau o convorbire telefonică, stau pe canapeaua de piele, timid și respectuos, concentrat asupra posterului de deasupra canapelei din fața mea, un poster cu Duvall și Brando din filmul *Nașul*, chiar deasupra locului unde se va așeza el. Este binedispus și plin de istorioare despre muncă și familie, cu înjurături și voci teatrale, uneori cu multă pasiune. Educația lui clasică presupune că sfaturile pe care le dă sunt îmbogățite cu trimiteri la Ovidiu sau Virgiliu și câteodată aș vrea să-mi iau notițe, dar asta m-ar putea împiedica să fiu atent la tot ce zice.

Deși sunt tentat să-l idealizez, sunt conștient, în mare măsură datorită autenticității din comunicarea noastră, dar și pentru că nu mai am 12 ani, că are și el defecte, că este complicat și imperfect. Asta este important: relația noastră are limite. Nu am de-a face cu el în întreaga lui complexitate. Oare se întâlnește cineva vreodată cu un altul în deplina lui complexitate? Îmi este mentor, în asta constă interacțiunea mea cu el. Este un ideal către care tind și o voce obiectivă de a cărei călăuzire am nevoie. Nu are niciun sens să-mi demolez iconoclast Olimpul personal, nici să salivez după infidelitățile lui Martin Luther King. Mă concentrez asupra acelor calități ale

mentorului meu pe care sper să le trezesc și în mine, asupra acelei puteri latente din interiorul meu pe care singur nu aș putea să o activez. Dacă spun: „Ei bine, Jimmy nu e perfect“, în cele din urmă am să mă folosesc de detaliile obișnuite ale imperfecțiunii omenești ca să-mi sabotez propriul progres.

Câteodată, când fac prea mult caz de cine știe ce rahaturi minore, când mă visez sărind din mașină ca un James Gandolfini zvelt ca să mă iau la harță cu cineva în trafic, mă gândesc: „Uau, sunt oameni care vin să-mi ceară sfatul și uită-te la mine, nu sunt în stare să-mi stăpânesc niște emoții firești – mare impostor mai sunt.“ Dar lucrurile nu stau chiar așa, defectele mele flagrante nu mă împiedică să fiu un mentor bun câtă vreme există niște delimitări clare. Toți cei cărora le sunt mentor înțeleg natura acestei dinamici, cu beneficiile și limitările ei. Știu că metoda pe care o folosesc este străveche și verificată. Știu că nu vreau nimic de la ei, că singura mea intenție este să-i ajut; nu vreau bani, faimă sau putere de la ei. Sunt oameni ca mine, oameni care au recurs la droguri și sex ca să se descurce în absența unei dimensiuni spirituale. Oameni care, în lipsa unui îndrumător plin de iubire, au improvizat filozofii de viață din impulsuri primare și circumstanțe

nebunești. Când au nevoie de mine, nu mai sunt dobitocul din trafic, sunt cel care trebuie să fiu pentru ei.

Odată l-am sunat pe Jim chiar pe când se pregătea să-și ocupe locul într-o sală de spectacole sau ceva asemănător, ceea ce însemna că nu prea avea vreme de stat la taclale, și, în timp ce eu fierbeam la foc mic, el lansa idei ca pe niște săgeți mici, rapide, ascuțite, în timp ce cumpăra o pungă de Maltesers, din câte am înțeles. Poate că tinerii ca mine o iau razna fiindcă nimeni nu poate să le fie alături. Și nu mă refer la îmbrățișare aici, ci în sensul acela parental, când părinții te cuprind ca între paranteze, te susțin ca niște stăvilare, de o parte și de cealaltă, neclintiți, și emană grijă. Singura manieră de autoritate pe care am cunoscut-o vreodată a fost una negativă. Fie ineficientă, fie coruptă. Acestea sunt consecințele unei vieți trăite în jurul unor idei false, într-o societate materialistă. Autoritatea pe care i-am dat-o lui Jimmy este sacră, știu că nu este perfect, dar nu mă sfătuiesc cu latura lui viciată, mă consult cu acea latură a lui care, în ciuda numeroaselor sale obligații de muncă, de familie, vrea să ofere sfaturi pline de afecțiune și o face în mod gratuit. Cred că relația aceasta devine un intermediar pentru adevăr, pentru adevărul divin. Ceea ce nu înseamnă că este totul lapte și miere. E și o cantitate considerabilă de „sictir“ și de

„înfruntă-ți frica“, dar este adevărul adevărat. Poate că interpretăm adevărul ca fiind universalul, atemporalul. Ca fiind acele lucruri care nu se erodează, nu se perimează, calitățile de care avem nevoie ca să trăim viața pe care am ales să o trăim.

Cum devine tată cineva care nu a fost niciodată părinte? Cum progresează fiecare dintre noi dincolo de limitele noastre temporare? Sinele nostru potențial freamătă prins într-o rețea invizibilă înăuntru și în afara noastră. Un geniu poate să acționeze urmându-și intuiția, dar cu toții avem nevoie de eroi, de modele și mentori care să ne ajute să vedem ce este posibil, de acele mandale vii în care să ne ancorăm în timp ce inspirăm adânc și avansăm către noi stadii.

CAPITOLUL 5

Al patrulea mentor: Războinicul de pe saltea

Nicio altă expediție personală nu ar putea fi mai îndrăzneață și mai curajoasă decât aventura mea în lumea sporturilor de contact. În fiecare mahala sau orășel anost sunt locuri de dat cu pumnul, săli unde se practică îmbrățișările dure și, cu toate acestea, le-am evitat pe toate până la vârsta de 40 de ani. Desigur, la Hollywood, când locuiam prin vreun cămin sau prin vreun bârlog de burlac, supravegheat de prietene, să nu rămân fără mâncare, se mai întâmpla să mai treacă pe la mine vreo brută cu maniere și să mă instruiască în machismul aplicat, însă aceste întâlniri aveau un pronunțat aer de surogat și de formă fără fond. Toate formele de pregătire fără o intenție clară pot căpăta o tentă de zădărnicie, de lucru fără miză; la urma urmei, sunt repetiții, un fel de joacă. Totuși, un instructor bun în artele marțiale va ști să imprime un iz de „real“ care să modifice perspectiva elevului. Nu spun că toți instructorii mei din zona aceea însorită și aridă au fost ineficienți, unul a fost uluitor de-a dreptul, dar înaintea lui au fost vreo câțiva tipi voinici experți în krav maga, ale căror descrieri tehnice mă lăsau perplex și mă buimăceau prin cruzime, ceea ce însemna, desigur, că nici nu mi le-aș fi putut însuși vreodată – de exemplu: „Le bagi degetul în orbită, apoi răsucești și scoți ochiul ca pe o castană din înveliș.“ E un exemplu inventat, însă foarte aproape de ceea ce înseamnă krav maga.

Este ceva atât de vindicativ, că ar trebui să fiu într-o dispoziție de genul personajelor jucate de Liam Neeson ca să văd cu ochi buni asta. Un practicant de capoeira, care arăta ca un refugiat periculos din Milli Vanilli ori ca unul care scuipă foc într-o croazieră de nuntă, ne-a făcut un antrenament, mie și bieților mei tovarăși pierde-vară, atât de energic, încât unul dintre noi nu a mai putut să meargă preț de câteva zile și avea aerul unui om captiv într-un tablou, blocat în spatele unei draperii, exilat într-o dimensiune din care nu putea face altceva decât să privească.

Benny Urquidez, sau Benny Turboreactorul – pe care îl desemnasem să facă un fel de dădăceală grea și riscantă în perioada mea din Hills –, a fost un maestru adevărat. Avea o figură mică, cu ochi scânteietori și magnetismul nonșalant al lui Johnny Cash. Era modest și tăcut și aproape că auzeam în surdină bătaia tobelor de război când eram în preajma lui. Acumulase și putea transmite multă înțelepciune. Pumnii îi erau bătătoriți și puternici. Odată, pentru că nu reușeam să învăț cum se dă o lovitură în coaste, mi-a făcut el demonstrația, expediindu-mi lovitura în umăr, ca exemplu. A fost de parcă mi-ar fi tras o bucată venită dintr-altă lume, în care legile termodinamicii erau suspendate. Cum putea o mișcare atât de măruntă, de ageră să producă o durere atât de profundă?

Benny m-a mai învățat și altceva – și asta arată ce profesor bun era, de vreme ce pe atunci nici nu m-am gândit la aparenta discrepanță între elemente –, un sistem de rugăciune pe care-l folosesc până-n ziua de azi. Practic, formula este aceasta:

1. Recunoștință – „Pentru ce anume ești recunoscător astăzi? Fii foarte precis și dă trei exemple."
2. Curaj – „Cere să ai curaj și gândește-te în ce si-tuații vei avea nevoie de el pe parcursul zilei."
3. Vindecare – „Roagă-te pentru vindecarea celor care au nevoie de asta."
   Mai exact, asta înseamnă că, ori de câte ori cineva îmi împărtășește greutățile prin care trece, am să îmi amintesc de el cu proxima ocazie în care am să mă rog, măcar pentru faptul că asta mă mai abate de la intro-specția centrată pe sine, dacă nu pentru altceva.
4. Sincronicitate – „Cere să vezi semnele și îndemnurile lumii nevăzute." Acum, când apare câte o coincidență, știu că eu am cerut-o și încerc să văd dacă pot învăța ceva din ea.

5. Aliniere – „Fii în armonie cu Voința Superioară.“ Nu te lăsa prins în mrejele nevoilor egoiste, stabilește-ți scopuri care îți susțin valorile adevărate.

Nici măcar nu mai știu cum am ajuns la subiectul rugăciunii. Poate că s-a uitat la felul în care practicam artele marțiale și și-a spus: „La naiba, tipul ăsta o să aibă nevoie de ceva sprijin din partea puterilor cosmice ca să treacă dincolo de înțelegerea lumii noastre materiale. Să mănușile, să stea-n genunchi.“

În perioada în care cochetam în felul acesta cu sporturile de contact știam că ceea ce fac este doar un soi de distracție cu efect placebo, că, deși puteam să mă păcălesc că mă antrenez în artele marțiale, nu o să fiu mai eficient în urma acelor antrenamente bizare, amuzante și chinuitoare.

Am început să mă gândesc serios la jiu jitsu brazilian (JJB) datorită lui Joe Rogan. Îl admir pentru ceea ce face în presa online și îl respect pentru autenticitatea lui. Îmi este destul de greu să fiu obiectiv în privința bărbaților „duri“, pentru că niciodată n-am renunțat cu totul la această liniștită, homoerotică intrigă nonsexuală care caracterizează existența de bătăuș. De fapt, sunt chiar un pic rușinat de asta, dar în același timp mi se pare și ușor amuzant. Probabil că această

atracție este o nostalgie remanentă, pe care mentoratul atent o va îndepărta sau o va schimba, cu siguranță. Nu e vorba de faptul că „sunt atras“ de acești bărbați, ci mai degrabă de faptul că mi-aș dori ca ei să mă placă, ceea ce reprezintă, probabil, o încercare inconștientă de a încorpora o energie încă nedescoperită. Îmi place faptul că Joe și-a construit un imperiu pornind de la abilitățile sale și de la opiniile aparent fără compromis, precum și că a făcut slalom printre numeroasele forțe din lumea media care omogenizează și diluează puterea furnizorilor de conținut. Pare absolut logic să iei de bună remarca lui Joe privind faptul că artele marțiale au avut o contribuție substanțială la devenirea celui care este actualmente. Pentru mine are noimă. Are un soi de ancorare, de stabilitate pe care simt că artele marțiale i le-ar fi putut cultiva.

În urmă cu trei ani, când am făcut trecerea de la oraș la viața la țară, adică un efort conștient de a mă ancora și a mă dezvolta, interesul meu pentru sporturile de contact s-a reactivat aproape intuitiv. Să ne înțelegem, locuiesc într-un fel de parc tematic idilic. Nu scot apă din fântână, nici nu alerg după scroafe ca să le mulg (așa cum înțeleg că se întâmplă la țară). Totuși, am evadat din zăpăceala vieții de oraș, un mediu proiectat să întrețină un nivel constant de neliniște, atâțat

periodic de distracții. Aici este altfel, aici stau acasă, lucru pe care îl făceam și în oraș, dar într-o manieră dementă, asemănătoare lui Travis Bickle[13], care se aventura pe afară doar ca să caute ocazii de a face pe justițiarul luminii. Am locuit într-un grajd din East End, în perioada mea neagră. Singura lumină pe care o aveam noaptea era cea de la un felinar stradal, care proiecta umbre lungi pe interminabila casă a scării din fața apartamentului tip hală în care locuiam. Deși codul poștal arăta că locuiesc într-o zonă trăsnet, adevărul este că pe timpul nopții oamenii veneau să se pișe și să se drogheze în fața ușii mele, iar eu mă împiedicam de străini și tresăream. Uit lucrurile astea. Uit de nefericirea acelei vieți neautentice acum când trăiesc într-o ambianță plăcută și în confort și când mai oftez uneori cu gândul la distracții efemere.

Aici, ca tată și ca bărbat, am înțeles că trebuie să mă reclădesc. Am luat lecții de fotbal, ca un copil de șapte ani și m-am dădăcit singur ca să depășesc barierele acelui trecut lipsit de glorie. Lecțiile s-au ținut într-un parc, cu un tip arătos de 25 de ani pe nume Charlie. El punea jaloanele și toate celelalte. M-am ținut de treabă o vreme – de lecții, nu de minge, niciodată n-am fost prea bun la asta –, însă lecțiile acelea de recreere nu erau chiar ceea ce-mi trebuia. Stabilisem un diagnostic

greșit al problemei și, în plus, eu nu sunt Marty McFly, să mă-ntorc în trecut ca să pun mâna pe medalia de bronz. Câțiva băieți din vecini pe care i-am cunoscut, niște tipi ca mine, care nu beau, mi-au spus că undeva în apropiere este un club de arte marțiale, Genesis[14]. Unul ca mine, ahtiat după coincidențe și semne, se va grăbi, desigur, să se înscrie la o sală de sport denumită după una dintre cărțile biblice. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât consider că este un nume cu mari ambiții: „zorii unor universuri noi"; „Dumnezeu și omul în comuniune". Cel care conduce clubul sportiv este un tip pe nume Paul. „De ce nu i-ai spus Leviticus sau Revelations[15]?" o să-l întreb într-o zi, cu emfază. M-am dus acolo și trebuie să spun că nu era rea pentru o sală de arte marțiale. Vezi o anumită uniformitate: saltele de amortizare, busturi de cauciuc care arată precum personajele jucate de Dolph Lundgren și pe care ești poftit să le iei la pumni, mirosul de interior de mănușă de box, de oțet stătut, de picioare, de organe genitale, muzică rock sau rap – bănuiesc că ar fi și mai rău cu muzică clasică, mai ales de când cu filmele lui Kubrick –, trofee și medalii pe un pervaz, prăfuite, câteva fotografii de grup în holul principal, poate câteva sloganuri de încurajare și bărbați, în mare parte bărbați. Da, și câteva femei, dar mai degrabă bărbați.

În acest context, mentoratul devine ceva clar, un set de instrucțiuni predate de un maestru elevilor. Avem un sistem, un spațiu, o tradiție, o biserică. Mai întâi m-am dus la orele de kickboxing, unu la unu, cu un militar adevărat (cel puțin în aparență), Paul Busby, după care am trecut la jiu jitsu brazilian, unde m-am pregătit cu Chris Cleere, care are centură neagră. Chris nu e extrem de vorbăreț, nici extraordinar de comunicativ – are, cum s-ar zice, un fel de timiditate. Nu timiditatea aceea care le face pe majoretele de 12 ani să roșească, ci o anumită sfială masculină pe care o întâlnim adesea la bărbații din clasa muncitoare și pe care o putem interpreta ca pe o lipsă de „strălucire", ca pe un „fel de a fi" discret.

Ajungi la antrenament cu *gi*-ul într-o sacoșă cu logo. *Gi* este un fel de pijama grosolană care, în cazul meu, nu e suficient de lungă și îmi ajunge mereu numai până la jumătatea tibiei. Îmbrăcatul acestui *gi* este mai ritualic decât crezi și presupune mai multă complexitate decât orice altă îmbrăcăminte din două piese. Ai un șnur în talia pantalonilor, inutil răsucit, pe care îl bagi într-un tunel de material și care iese la suprafață în câteva locuri, în laterale și în față, iar tu trebuie să îl strângi trăgând tare de capete și apoi să-i faci un nod de papion – care pare un cuvânt neadecvat aici. Niciodată n-am reușit să înțeleg complet asta.

Partea cu tunica e mai simplă, dar pun pariu că este și acolo o regulă pe care nu am știut-o vreodată, care stabilește care dintre revere trebuie să vină-n față, iar punerea centurii este o artă marțială în sine. Am făcut odată un curs cu Rener Gracie și, când a exemplificat cum trebuie legată centura, încercând să o lege pe a mea, ca atunci când părinții încearcă să-ți lege un cordon, rezultatul a fost o legătură atât de zdravăn făcută, încât am crezut că nu am să mai reușesc să o scot vreodată și că o să o duc cu mine chiar și-n mormânt. În realitate, afurisitele astea de lucruri se desfac la 40 sau 50 de secunde și-ți pierzi destul de mult timp din oră chinuindu-te să le legi la loc, ceea ce e, sincer, o ușurare.

Niciodată nu am fost într-un mediu mai clar stratificat decât cel al grupului de antrenament de la JJB. Cei cu centurile albe se îmbracă într-un capăt al sălii, iar cei cu centuri de avansați, în capătul opus. Din câte știu, lucrul acesta nu a fost legiferat niciodată, însă este tratat cu o atenție exagerată, vecină cu ridicolul. Capătul sălii, cel de lângă ușă, unde se află și peretele cu oglinzi, este cel în care se îmbracă cei cu centurile albe. Capătul opus, unde se țin echipamentele, e rezervat centurilor superioare. Bărbații fac câteva întinderi, apoi se schimbă. Muzica și soneria care

anunță începutul și încheierea rundelor sunt controlate din acel capăt al camerei. JJB se axează pe control.

Sala de sport Geneza se află într-un spațiu comercial din Marlow; Marlow este un orășel frumos pe Tamisa. Nu e o sală din Toxteth sau Soweto, iar cafenelele de la parter sunt minunate. Dar acolo se întâmplă ceva esențial. Bărbații cu centură neagră (numai bărbații au o astfel de centură aici) se poartă ca niște primate la turnul de control al sălii. Chris, desigur, ras în cap, la 50 de ani, cu osatura din titan, neobosit în jiu jitsu, și Dave, de 45 de ani, bronzat și în formă. Odată i-am examinat (subtil) fiecare parte vizibilă a corpului și mi-am dat seama că suntem aproape genuri diferite, mâinile lui sunt la fel de diferite de ale mele cum sunt ale mele de ale fiicei mele. Mi-am imaginat cum ar fi să am mâinile acelea, în locul alor mele, nu dezmierdând – nu într-acolo bat, deși înțeleg de ce ai fi putut presupune asta –, și m-am simțit de parcă aș fi condus un stivuitor. Dave are centura mov, i se mai spune colocvial și „Smasher“[16] și în cele câteva dăți în care m-am luptat cu el m-am simțit de parcă m-aș fi înecat în apă calcaroasă. Nici termenul „luptă“ nu e prea potrivit aici sau este doar dacă ne gândim că Hiroshima s-a luptat cu bomba atomică. Cei de la capătul de control al sălii se

mai schimbă, dar îl includ de obicei pe chipeșul tocilar inadecvat Paul Busby. Soția mea a fost cea care a observat că există o doză destul de mare și adesea trecută cu vederea de tocilărime la cei care practică artele marțiale, deoarece latura de tocilar poate fi foarte ușor ascunsă sub un strat de testosteron gros ca marțipanul. Totuși, din experiența mea cu JJB, pot spune că rareori găsești genul acela de machism prognat la bețivanii comuni, poate pentru că nu mai este cazul să pozezi în ceva anume atunci când statutul este clar, iar conflictele se rezolvă într-o manieră directă.

Contactul unu la unu în JJB este unul strâns. Deși mă consider un tip destul de tactil, am observat că îmi place să fiu eu cel care inițiază și domină contactul social cu alți bărbați și niciodată nu am experimentat o apropiere fizică într-un grad mai strâns decât în JJB. Chiar și în luptele de MMA de nivel înalt vedem că, în mare parte, urmărim un fel de luptă erotică la sol. Este foarte ușor să sexualizezi când ești observator, nu și când ești participant; ideea de a avea o erecție când te afli sub o asemenea presiune este formidabilă. Nu știu nimic în privința asta. În relația mea cu Chris sunt absolut novice și complet vulnerabil. Cunoașterea de acest tip se transmite prin demonstrație și prin forjare – de obicei, când ești la podea, încleștat, cu picioarele celuilalt încolăcite

în jurul mijlocului tău și cu mânecile făcute guler în jurul gâtului. Asta nu implică multă durere, ideea este mai degrabă să-l faci pe adversar să se predea; în general te predai înainte să se producă pagube majore, dar disconfortul este destul de mare. În ceea ce mă privește, la început disconfortul era de ordin psihic, mi-a fost greu să mă las tras, zdrobit și îndoit.

Motivul pentru care îl consider pe Chris un mentor minunat, comparativ cu alți oameni care m-au ajutat psihic și spiritual, este acela că învățătura lui m-a schimbat profund, ajutându-mă să conștientizez și să îmi eliberez acea energie latentă fără de care aș fi incomplet. Aceasta este o educație nonverbală. Firește că vorbim, însă în limbajul jiu jitsu este comunicat prin trup. Este foarte cerebral, în sensul că cerințele strategice și cele de a repera tiparele sunt la fel de importante precum viteza sau forța. Dacă inteligența este capacitatea de a depista tipare, atunci vorbim despre un joc extrem de inteligent. Este ca atunci când joci șah, doar că aici te strânge cineva de gât.

Să ajungi la centura neagră este dificil și de obicei presupune să fi parcurs zece ani de pregătire riguroasă, așadar Chris este desăvârșit și cu toate acestea încă mai poate preda aceste mișcări specifice și uneori foarte complicate într-o manieră care chiar are sens. Jiu jitsu prinde viață, totuși, atunci când mișcările funcționează în

combinație. Iar asta se trăiește prin exerciții, da, dar mai ales prin *sparring*[17]. În cadrul lui, are loc o renunțare la sine comparabilă cu sexul sau surfingul, când relația cu corpul tău este intensă, dar relaxată, și ai mișcări mai degrabă fluide decât sacadate. Să nu fiu greșit înțeles, de cele mai multe ori, în sparring mă confrunt cu un adversar evident superior mie, care acționează cu doar 10% din capacitatea sa totală și care, chiar și așa, reușește să mă strivească sau să mă facă să renunț relativ ușor. Mai sunt, totuși, momente în care conștientizăm cu adevărat că jiu jitsu există ca entitate de sine stătătoare, este un ideal, un sistem invizibil în cosmos, iar noi, prin coregrafie, îi putem asimila puterea. Că prin subjugarea sinelui putem canaliza latura mai înaltă a acestei forțe, iar asta își găsește, în mare parte, corespondentul în toate aspectele mai importante din viață. Întreaga sa filozofie pare să reprezinte instrumente prin care să înveți lecții de viață. La fel ca în viață, jiu jitsu este marcat de momente de suferință și de oportunități. Sunt momente în care trebuie să fim pasivi și momente în care trebuie să fim agresivi, momente în care să explodăm și chiar momente în care să renunțăm. Acestea nu sunt lucruri de genul celor pe care Chris le-ar propovădui, dar tipul lui de pedagogie nu doar încorporează aceste idei, ci le și transmite astfel încât să le pot asimila la rândul meu.

E atât de multă frică în viața mea. Când totul este bine, mintea mea alunecă spre tot soiul de fantezii întunecate, așa cum metalul este atras de magnet: „Totul este în regulă, dar ia gândește-te la câte rele s-ar putea întâmpla acum, când iubești atât de mulți oameni...“ Sparringul din jiu jitsu reperează frica de viitor, trans-punând-o ca pe un prezent real și întrupat. Când cineva te sugrumă, iar tu știi că trebuie să bați în podea, altfel îți pierzi cunoștința, ai parte de un mod sigur de a conștientiza frica de violență, altminteri abstractă.

Odată, pe când mă antrenam cu altcineva care avea centura albă, am fost sufocat cu o tehnică numită „ghilotină“, asemănătoare cu una de pe terenul de joacă, în care adversarul îți cuprinde gâtul cu brațul, astfel încât capul tău e în spatele lui, și trage în sus. Întrucât era tot un începător, nu Chris, nici vreun alt războinic de la capătul de control al camerei, sparringul devenise competitiv și – asta este interesant – eul meu a intrat brusc înapoi în ecuație. Când fac sparring cu Chris, raportul are în sine o siguranță implicită și explicită, nu sunt în competiție, n-aș putea fi. Învăț. Când sunt în sparring cu Dave, Smasher, eul meu s-ar putea semeți tot așa cum ar face-o împotriva fălcilor hidraulice ale unui camion de colectat gunoiul. Însă în confruntarea cu o altă persoană cu centură albă, eul meu întrezărește o șansă de succes și se strecoară acolo unde i-ar fi

mai bine dacă s-ar abține să apară. Când am simțit că mă sufoc și am înțeles că fusesem învins și supus, a fost de parcă strânsoarea din jurul gâtului meu ar fi deschis o valvă către o încăpere inaccesibilă mie până atunci, în care stătea ascuns sinele meu rănit din adolescență. Am rămas tăcut după asta, nesigur de ceea ce simțeam. Seara, soția mea a observat că eram cam tăcut, așa că i-am povestit, cu oarecare ezitări (egoul, din nou), cele întâmplate. Ei i s-a părut aproape amuzant, nu într-un mod derizoriu, care să mă facă să mă rușinez și mai tare sau să devin defensiv, ci într-un fel care mi-a arătat idiosincrazia reacției mele. Am vorbit despre asta și cu altcineva care nu bea și practică jiu jitsu, iar el mi-a explicat că este un sport de contact, că sentimentele de felul acesta sunt normale și că trebuie să le accept.

Prin această experiență am învățat o lecție importantă. Că evitasem o întreagă latură a felului meu de a fi din cauza faptului că refuzasem să mă confrunt cu propria vulnerabilitate – nu, propria rușine, care este inerentă unei înfrângeri fizice. Am ajuns la concluzia asta în felul următor, care poate să nu fie corect din punct de vedere cronologic, dar sub unghi mitic este: când eram băietan, puteam să mă bat, n-aveam nicio frică. Apoi, ca adolescent, nu am fost inițiat.

La momentul trezirii nu mi s-a arătat cum să trăiesc pe această frecvență nouă, am avut în jur

numai femei ca „modele de urmat“. Când a apărut violența în viața mea, ca în viața oricărui adolescent, nu am fost pregătit, iar rușinea a ucis o parte din mine, a ascuns-o undeva într-o „subterană“. Mi-a fost prea frică să încerc să aduc din nou la viață acea parte; bineînțeles, tot în adolescență am devenit și dependent de droguri.

Nu mi-am dorit să cobor în subterana aceea până când nu am ucis persoana care am fost nevoit să devin ca să supraviețuiesc adolescenței. Când am coborât acolo, într-un final, la vârsta mijlocie, prin jiu jitsu, am avut nevoie de un mentor, Chris, în cazul acesta, care să-mi ofere spațiul necesar să o fac.

CAPITOLUL 6

Al cincilea mentor: Merlin de pe banca din parc

Cred cu tărie că, dacă vrem să fim fericiți și împliniți, trebuie să imităm sistemele și structurile pe care oamenii le-au creat înainte ca nevoile individuale și comunitare să fie înghițite de imperativele structurilor care le-au subjugat. Mașinăriile. Mașinăriile care ne transformă și pe noi în mașinării: agricultura, industria, tehnologia.

Între stâlpii reprezentați de Chris și Jimmy în triada de mentori care îmi ghidează viața în prezent, ghemuit într-o peșteră de pe țărmul mării sau într-o scorbură din adâncul pădurilor sau într-o casă în copac sau în orice alt loc în care-și fac sălaș pustnicii, se află Bruce. Un Merlin ursuz. Dacă Gruffalo[18] l-ar fi mâncat pe Carl Jung, atunci ar fi râgâit vorbele înțelepte ale lui Bruce Lloyd. De 40 de ani practică psihoterapia ca un psiho terapeut[19]. Poate că toată energia aceasta este unitară, cum ar spune Brian Cox sau oricare alt fizician: „Totul a pornit de la o explozie", „Totul a fost cuprins într-o chestie infinitezimală" sau orice altceva asemănător. Poate că sunt tipare care se reiau la nesfârșit, precum spirala sau cercul. Poate că sunt forme mai subtile care apar prin natură, printre oameni, ca arhetipuri: războinicul, iubitul, șamanul, vrăjitorul. Pe unii oameni pur și simplu îi recunoști. Bruce este pustnicul din capătul culoarului. Meredith este femeia

înțeleaptă dintr-o mănăstire electronică. Pe parcursul vieții, ai să vezi tipuri și arhetipuri repetându-se și învățând, unii pe care știi deja că trebuie să-i eviți, alții pe care trebuie să ți-i apropii și să îi rogi să te îndrume. Iar alții, pe măsură ce crești și te dezvolți, vin să învețe de la tine.

Jimmy mi-a povestit despre Bruce. Mi-a spus: „Tipul ăsta, Bruce Lloyd, e bun pentru bărbații care sunt unde ești tu acum." Hai să spunem lucrurilor pe nume, se referea la vârsta mijlocie. Nu-mi aduc aminte exact de câte ori a trebuit să sun, dar, crede-mă, a trebuit să insist. Bursucul ăla ursuz nu voia să răspundă la telefon. Am lăsat câteva mesaje vocale destul de hazlii înainte să primesc un răspuns. În cele din urmă, am ajuns într-o clădire care aparținuse firmei de obiecte de ceramică Wegwood, cu aspect surprinzător de corporatist, din Vauxhall. Nu era o clădire nouă, ci unul dintre locurile acelea care găzduiesc mai multe companii și o firmă care vinde sendvișuri și gustări la ora prânzului. Ai nevoie de o cartelă ca să intri și trebuie să apeși un buton verde la ieșire când vrei să pleci. Nu e chiar era spațială, așa cum o fac eu să pară, gândește-te mai degrabă la prozaismul sendvișurilor, care oferă o imagine mai aproape de realitate. Bruce te conduce spre biroul lui și-ți oferă un fotoliu într-un colț. Biroul este

scăldat în culori galben-brune, ca și cum lumina care pătrunde pe fereastră ar trece mai întâi printr-un filtru de fotografie veche.

Pe măsură ce îmi dezvălui trecutul îndepărtat și prăfuit, precum P.T. Barnum[20], cu al său: „Roll up, roll up!“[21], și îmi prezint experiențele ciudate, cu acrobațiile nevrotice și tot soiul de stranietăți – istoria psihicului meu este acum o narațiune bine scrisă, cu greu mai poți fi autentic când ți-ai vândut trecutul pe scenă și prin cărți, iar eu voiam să accelerez un pic lucrurile cu Bruce, voiam să trec rapid peste partea legată de dorință și furie oedipiană și să ajung la chestiile de actualitate, la motivul pentru care mă aflam acolo, pe scaunul bej... Dar pe măsură ce ajung mai aproape de culmea scamatoriilor mele cu povestea, Bruce are câteva trucuri de-ale lui și-și împinge brusc scaunul înspre mine, ca un boschetar într-un scaun cu rotile furat de pe vreundeva. Eu umplu spațiul dintre noi cu vorbe, dar Bruce mi le oprește brusc: „Nu, Russell. Ce este? Ce. Este?“

Când glisez în sus pe ecranul telefonului meu, uit că nu mai e nimic acolo. Că montajul acela perfect de fotografii din cronologia mea, care pare interminabil, nu merge derulat și invers, că văd numai un cod. Când apăs pe o aplicație și ea se mărește și ocupă tot ecranul nu e ca și cum s-ar fi umflat vreun balon digital, sunt doar coduri care

creează o imagine pe care eu nu o înțeleg decât la nivelul cel mai rudimentar. Și chiar acum, în timp ce tu citești aceste cuvinte, semnele de pe pagina din fața ta, semnificația pe care ele o imprimă în mintea cititorului are o ordine prestabilită, transmisă încă din copilărie. Există niveluri diferite de realitate. Unii oameni se uită la scrierea sanscrită și văd niște tipare frumoase, alții văd un cod care se referă la originile energiei psihice și materiale și la raportul dintre cele două. Mă uit la câinii și pisicile mele, la jocul lor de diplomație și dramă, la lupta pentru hrană și teritoriu, iar ei nu-mi cer să reflectez asupra situației, nici nu cunosc politica din casa noastră sau pe cea din afara ei. Sunt niveluri diferite ale realității. Toate fenomenele exterioare sunt expresii ale unei energii mai subtile, fie că vorbim despre relația cu mama ta sau despre modul în care funcționează un telefon.

Bruce se mișcă între niveluri. Șamanul trebuie să se deplaseze între lumi, între planurile ființării. Dacă punem întrebarea mistică „De ce?“, interogând realitatea aparentă, ni se descoperă influențe mai adânci. Tărâmul ascuns de unde este guvernată realitatea perceptibilă.

Consecința acestui fapt este aceea că în terapia cu el te simți de parcă ești invitat în permanență să examinezi cifrele verzi care alcătuiesc Matrixul mai mult decât ochelarii de soare ai lui Neo. Vrea

să înțeleagă energiile care te motivează, precum și tiparele care-ți alcătuiesc sufletul și să depisteze unde anume produc suferință. Din fericire, eu sunt echivalentul psihologic al unui bărbat care se duce la doctor când are o bubă pe nas; problemele sângerează vizibil. Dependența este o exagerare grotescă a banalului; fiecăruia îi place să evadeze ocazional cu ajutorul unei plăceri, dar un dependent folosește mecanismul acesta ca pe o piatră de temelie, ca pe fundația întregii sale ființe. Dacă o prăjitură e bună, atunci alte unsprezece vor fi de unsprezece ori mai bune. Dacă băutura mă face să mă simt mai puțin aiurea, am să beau tot timpul. Sexul este grozav, o să-l transform în centrul existentei mele. În fiecare dintre cazurile acestea vorbim despre stimuli biochimici folosiți ca să obținem un comportament care, în cazul dependenților, devine exagerat, obsesiv-compulsiv, devine obișnuință.

Un dependent din programul celor 12 pași abordează mai întâi comportamentul care provoacă cea mai mare durere. Adesea este vorba despre abuzul de droguri, ceea ce reprezintă o ușurare, fiindcă soluția este abstinența, care, deși dificilă, cel puțin e simplă. Dacă ai o problemă cu băutura, nu mai bei. Ai o problemă cu heroina, nu mai iei heroină. Toate întrebările de genul „Bine, dar nici la nunți?“ sunt vrăjeli, faptul că nu

bei la nunți este un preț infim pe care-l plătești ca să te eliberezi de dependența de alcool. Dependențele alimentare sunt mai complexe și, din experiența mea, au nevoie de cunoștințe aparte, dar recuperarea în 12 pași începe să funcționeze îndată ce presiunea primară se mai relaxează – nu-i lucru ușor. Lucrul pe care îl au în comun aceste fenomene externe este că sunt, după cum am spus, expresia unui tipar subtil – cum ar putea să nu fie? Când l-am cunoscut pe Bruce eram de 14 ani în ciclul acesta de descoperire, analizare și renunțare la comportamentele adictive într-un ritm, să spun sincer, destul de lent. Practic, știam baza, dar mai aveam încă multe de învățat. Iată ce am învățat din lucrul cu Bruce:

1. Suntem răniți. Un eveniment traumatizant ne-a deturnat de la calea căreia îi eram „meniți".
2. Suntem programați. De familiile noastre, de cultură, de școală. Suntem condiționați să avem o perspectivă asupra realității care (dacă facem terapie!) nu funcționează.
3. Ne putem schimba perspectiva.
4. Schimbarea aceasta, salvarea, pornește din rană.

Avem nevoie de mentorat, pentru că fără el ne învârtim în cercul vicios al nevrozelor noastre precum mașinile de Formula 1, fluturând steagul în pătrățele al trecutului și neajungând la steagul în pătrățele al finișului. Nu putem să ieșim singuri din circuit, pentru că însuși instrumentul de observație este problema.

Dacă nu aplicăm strategii mintale conștiente, o să continuăm să le folosim pe cele inconștiente, instalate înainte de momentul conștientizării. Este dureros când te trezești, când devii conștient, fiindcă simți prezența tiparelor în care zăceai amorțit mai înainte. Strategiile mele au presupus de multe ori crearea unor relații care mă împiedicau să mă dezvolt ca adult, care mă țineau suspendat într-o oarecare necunoaștere sau cel puțin facilitau o fugă infantilă de responsabilități. Am adoptat strategii care intrau în conflict cu altele și care mi-au întârziat devenirea ca adult. Practic, am delegat altora responsabilitățile manageriale și financiare, iar asta m-a făcut să devin vulnerabil, dar, încă mai important, m-a împiedicat să devin ceea ce trebuia să devin – tată. Prima persoană căreia îi devii părinte ești tu însuți. Ce fel de părinți ne suntem? Neglijenți sau diligenți? Iubitori sau indiferenți? Activi sau leneși? Am fost cumva convinși că acest tip de

discurs și de vocabular are ceva de „new age“ sau de „șarlatanie“ care creează o populație de oameni care nu știu să-și apere interesele.

Bruce, stânca acoperită de mușchi, se uită la mine câtă vreme vorbesc, de parcă ar asculta mai degrabă sunetele decât cuvintele. În ședințele noastre săptămânale îi povestesc despre tot, precum și despre fiecare ocazie cu care simt că acel fir continuu de liniște care îmi traversează viața se scufundă sau, de cele mai multe ori, se ridică într-un unghi ascuțit. Îi spun și despre spaima pe care o simt ca pe o gheară în stomac, despre groaza cu care încerc să trăiesc o viață adevărată, să renunț la obiceiurile dăunătoare, la vechile perspective, la relatiile neautentice.

Mi-am golit viața atunci când a sosit marea dezvrăjire. Când am spus că pot să las în urmă totul din viața mea, s-a dovedit că am avut dreptate și exact asta s-a întâmplat. Jimmy a spus: „Când vrei să știi dacă relațiile din viața ta există doar fiindcă îi plătești pe oamenii aceia, încearcă să vezi ce se întâmplă când scoți banii din ecuație.“ Așa am făcut, iar consecința a fost că relațiile respective nu au supraviețuit.

În prima parte a vieții, o dai în bară. În cea de-a doua, faci săpături. Sapi adânc în tine însuți. Adaugi cel de-al treilea cablu, cablul de

împământare. În cazul meu, asta s-a petrecut la țară, cu soția și fiicele mele, o nouă încercare de a avea o familie; dar de data asta sunt treaz, lucid.

Pe măsură ce trec la noi niveluri de conștientizare, frica se accentuează; frica este un alt tip de conștientizare. Văd cum nivelul de conștientizare al fiicei mele crește și cum este cucerit un nou teritoriu mintal. E încă prea mică să conceapă ideea de „sub pat", dar pun pariu că, de cum o va face, o să creadă că e un monstru acolo. Frica umple noi teritorii ale conștientizării. La fel stau lucrurile și cu mine, descopăr spații noi și le umplu cu frică. Contaminarea cu groaza din trecut încă își face simțită prezența. Simt frica, apoi mintea mea, făcând speculații anxioase, se grăbește să vadă cum ar putea să se concretizeze frica aceea. Bruce merge alături de mine prin terenurile primejdioase, mă liniștește, îmi spune să înaintez.

Observă-i pe oamenii din jurul tău. Vor să evoluezi? Sau vor să stagnezi și să te împuținezi? Studiază-i. Cine vor ei să fii? S-ar putea să nu fie nevoie să-i excluzi din viața ta, dar va trebui să renegociați. Ca mentor, știu că Bruce a suferit. Încă îl mai văd în partea cealaltă a camerei, pe o bancă, pe o pajiște, lângă o stație de metrou. Înțeleptul este netulburat, privirea lui pierdută în depărtări a transformat viața pământească într-o provocare. Legătura puternică cu vocea sa

interioară face ca relațiile cu exteriorul să fie dificile. Dacă reușești să scapi, să nu te sinucizi, ceea ce nu e ușor, dacă poți să supraviețuiești în dependență sau în delirul tău până când apare cineva care să te ghideze sau o ocazie de evadare, s-ar putea să existe speranță pentru tine.

CAPITOLUL 7

Al șaselea mentor: Afrodita damnaților

Manya Bartick este terapeută de multă vreme. Este strălucitoare. Mă refer la păr și la unghii. Mi-a fost mentor în special în relațiile amoroase, deși inițial am mers la ea individual, în perioada în care se îngrijea cu multă blândețe de copilul meu interior avariat. Talentele ei se evidențiază mai ales în terapia de cuplu. Am fost și noi la terapie, eu și prietena mea, pe când încercam să ne înțelegem mai bine într-o relație care nu avea să supraviețuiască în cele din urmă; dar poate că este și asta o pretenție nedreaptă, având în vedere speranța de viață din zilele noastre. Așadar, relația a durat numai un an și a fost o mare pacoste pe aproape întreaga ei durată. Nu o învinovățesc pe femeia cu care eram; pot fi un partener foarte dificil, cu melanjul meu de pofte fără limită și impulsul de a o șterge de îndată ce mă simt rănit. I-aș fi putut fi un prieten mai bun acestei femei, dar eu nu am făcut decât să îmi risc sănătatea mintală cu stările ei de spirit și am transformat-o într-o zeitate, deși avea și ea limitele ei omenești. Mi-am construit idealurile după manualul greșit, manualul detaliat al culturii noastre, care ne învață să ne privim partenerii ca pe niște spirite magice și totodată ca pe niște medici de urgență voluntari. Doza personală de prostie m-a făcut să le privesc pe femei ca fiind intangibile, inefabile, inabordabile și ireale. Fiindcă eram mereu uluit ori de câte ori una dintre ele era atrasă de mine,

mă entuziasmam și mă îndrăgosteam prea repede. În mintea mea, încă de la prima întâlnire mă vedeam cu ea pe drumul spre altar, înconjurat de confetti. Voiam să le salvez și să fiu salvat de ele; totul avea o miză mare – dragoste cu pistolul la tâmplă. Încă devin euforic când îmi amintesc orice ocazie în care femeile m-au considerat atrăgător, ca și cum validarea lor ar fi un fel de transfuzie sangvină vitală. Bănuiesc că este ceva destul de comun. Maturitatea amânată în favoarea oxitocinei juvenile, pe termen nedeterminat, dacă se poate.

Deși relația nu a funcționat – sau cel puțin nu a durat până la moartea unuia dintre noi –, a fost, totuși, o experiență extrem de fructuoasă și transformatoare, mi-a scos la iveală o mulțime de defecte, de nevoi, codependența mea și maniera distorsionată în care-mi alegeam, fără să conștientizez asta, partenere pentru relații care nu aveau cum să funcționeze; eram pur și simplu incom-patibili.

De cealaltă parte a măsuței de cafea de la Pimlico, Manya, cufundată în canapeaua joasă, ascultă cu empatie. Talentul ei principal constă în empatia profundă față de femei și compasiunea pentru bărbați. Consilierea în relație încă pare ceva tabu, mulți dintre prietenii mei o privesc cu aversiune. Să fie oare din cauza presupusei

sacralități a căsniciei? Sau a intimității de cuplu? Ești și tu, la fel ca mine, o versiune revoltată și necenzurată a ta în parteneriatul cu gradul cel mai înalt de intimitate? Un insipid șleampăt și neglijent, comparativ cu persoana cultivată care eram în public. De asta este consilierea vitală pentru mine: când sunt într-o relație, îmi pierd perspectiva. Am tendința de a-mi transforma - partenerele în sprijin și emisari ai întregii realități, de parcă ar fi secretare ale Lumii, responsabile pentru orice, de la unde mi-oi fi lăsat cheile până la viața de după moarte.

Terapeuții buni despre care vorbesc aici se deosebesc de mentori numai prin denumire; ei au capacitatea de a simți și intui cerințele clienților lor. Chiar dacă terapia se bazează pe nenumărate metode și tehnici, în practică, terapeuții au de-a face cu ființe umane greu de cuantificat și de categorisit, mai ales când vine vorba despre șabloane mintale subtile și despre obiceiuri psihice. Ce uniformitate există în depresie? Se pare că există multă varietate, conform particularităților pacientului. Este cu neputință să faci o biopsie clară a unor condiții atât de subiective precum letargia, tristețea și disperarea. Prin urmare, oricine ar fi pe scaunul sau pe canapeaua din fața ta trebuie să te simtă în spațiul dintre voi. Să deducă lucrul de care ai nevoie din

felul în care respiri și din priviri. Încrederea mea în compasiunea Manyei mi-a fost de ajuns ca să fac față terminării primei relații în legătură cu care am făcut la ea consiliere. De fapt, mi-a consolidat încrederea în capacitățile ei.

Cu ajutorul Manyei am reușit să văd că era o cauză pierdută, că nu poți să clădești niciodată o relație pe speranța că cealaltă persoană se va schimba într-o bună zi. Ești într-o relație cu o persoană așa cum este ea în prezent. Dacă vrea să se schimbe, este încurajator, dar tu nu o vei schimba niciodată.

Eu și soția mea ne-am dus la terapie cu o grabă ridicolă. Cea de-a doua noastră întâlnire a fost la consiliere maritală. Mai fuseserăm împreună în urmă cu vreo zece ani și ne simțiserăm de minune împreună, dar pe atunci nu eram pregătiți să ne luăm angajamente. Eu, mai ales, eram ca o mașină de tuns iarba care făcea prăpăd printr-o junglă întreagă de posibilități. Când ne-am regăsit aveam amândoi o mentalitate de tipul „să trecem direct la subiect“, ca într-un mariaj aranjat, planificat chiar de noi înșine. „Vrei copii? Unde vrei să locuiești?“ O acceptare sinceră a faptului că nu are niciun rost să facem asta pentru popcorn și sex oral. Ieșiserăm amândoi din relații de o varietate dementă și eram pregătiți pentru ceva diferit. Ne-am dus rapid la Manya, iar ea ne-a oferit obiectivitate și compasiune și a pledat pentru răbdare. Tot ea a reușit și să repereze punctele în care recurgeam la atitudini bazate pe frică, în care eram necomunicativi. Un detaliu important este acela că ne-a încurajat să ne evaluăm intențiile nerostite. Uneori nu ne raportăm în mod rațional

la ceea ce vrem sau credem, purtăm cu noi tipare neconștientizate, din surse moștenite, la fel de diverse și de stupide precum familiile și filmele. „Cum crezi că ar trebui să fie o relație?“ „Cum vezi rolul tău în relația aceasta?“ „Care sunt responsabilitățile tale?“ „Care sunt așteptările tale?“ Întrebările acestea nu mi-au venit conștient în minte în relațiile anterioare, cu siguranță nu erau formulate explicit. Dar apăreau întotdeauna. Dacă după o lună de locuit cu cineva îți dai seama că ești dezgustat de standardele de curățenie ale acestuia este din cauză că întrebările cu pricina nu au fost puse niciodată. Dacă după un an de căsnicie ești complet plictisit de viața ta sexuală, la fel. În ceremonia nupțială, expresiile „la bine și la greu“, „în sănătate și în boală“ se presupune că afirmă natura ultimă a noii legături dintre voi, care conține această oscilare între extreme. Dar limbajul pare fatic, ar putea să fie și versurile din „Agadoo“: „Promiți să culegi ananas, să scuturi un pom?“[22] Poate că incapacitatea bisericii secularizate de a răspunde realităților din relațiile interumane este unul dintre motivele pentru care se află în declin.

Când am participat la un curs obligatoriu de la o bisericuță dintr-un sat pitoresc, ca pregătire pentru nuntă, vicarul părea jenat de ideea de Dumnezeu. Ritualurile noastre s-au separat de

înțelesurile mai adânci la care au fost menite să se refere. De ce plângem la nunți? Ce este evocat? Vălurile și marșurile, inelele și domni-șoarele de onoare la ce fac trimitere? Cu siguranță moartea, precum și renașterea sunt evocate în această ceremonie. Ești gata să renunți la omul care ai fost? La planurile pe care le aveai?

Când, pe parcursul vieții, ești încurajat să iei serios în considerare aceste întrebări? Nu ești uimit de faptul că spațiul pentru reflecțiile umane a fost acaparat de consumerism și de negoț? Noi, oamenii, suntem prea „al naibii“ de ocupați ca să mai avem timp să ne gândim la lucrurile astea și cât de ușurați suntem atunci când avem un moment de respiro de la corvezile stupide și inutile de la joburi și începem să ne uităm pe Facebook sau ne pironim în fața unui ecran. Știam că formula mea anterioară de a-mi selecta partenerele nu funcționează și are resurse limitate – căutam zeițe și proiecte, nu tovarășe de viață și partenere. Aveam idei stranii privind rolul meu, mai degrabă de salvator decât de om care oferă. Simțeam că-mi pot păstra personalitatea capricioasă și tinerească prioritizându-mi identitatea ca performer în raport cu orice altceva. Cu toții avem strategii, dar acestea sunt limitate. Când ai atins limita, ai nevoie, cel mai probabil, de un mentor care să te ghideze ca să treci pragul. Când mi-am dat seama că-mi doresc să fiu soț și

tată, am înțeles că o să am nevoie de câteva actualizări serioase de soft interior. Nu aveam un model de familie de la care să mă inspir. Familia mamei mele fusese sfâșiată de un divorț, iar rușinea aceea toxică încă mai dăinuie printre supraviețuitori, a fost un fel de Cernobîl în familie. Tatăl tatălui meu a murit când el avea șapte ani, așa că a derapat în rolul de părinte neavând nicio orientare.

Copilăria mea a fost tăcută și însingurată, un loc în care încă mă regăsesc. Deși sub unghi politic și ideologic cred în ideea de trib, familie și colectivitate, am fost crescut să fiu un individualist; rețeta: mamă grijulie, tată absent, fără frați sau surori, extrem de vigilent, cu stimă de sine scăzută – un amestec fatal din care ies narcisiștii, dictatorii, țicniții și bandiții. Cufundat în posibil și imposibil, fiindcă ambele sunt nelimitate, m-am agățat de orice colac de salvare – am fost clovnul clasei, lăudăros, chiulangiu, actor, dependent –, întotdeauna în căutarea luminii, dinăuntru, din afară. Dacă ieși din copilărie cu spiritul intact, dacă treci peste tot felul de instituții dezamăgitoare fără să fii extenuat, dacă ai noroc, s-ar putea să întâlnești un suflet treaz, un spirit înrudit cu tine. Dumnezeule, ar putea fi o carte sau o melodie la radio, deși sper, pentru binele tău, să fie o ființă vie, un mentor, cineva care să poată vedea lumina din tine și să-și

fi păstrat, la rândul său, lumina vie. Întocmai ca atunci când cineva te trage din mijlocul unei răzmerițe pe o stradă lăturalnică, te ia deoparte și-ți spune: „Și tu ai lumină“ și „Pe aici e ieșirea“.

Unul dintre punctele forte ale Manyei, în cazul meu, este acela că m-a văzut și ca individ, și ca participant la o relație eșuată și, ulterior, ca membru al uneia sănătoase. Mă cunoaște. Este ea însăși în recuperare și știe cum gândesc dependenții, probabil cu ajutorul propriilor cicatrici căpătate de-a lungul unei odisee personale, știe cum evită, neagă, distrug și explodează. Este martoră a vieții noastre și traduce mesajele atunci când eu și soția mea încercăm să comunicăm, ghidează tendința mea anxioasă de a controla lucrurile și pe a ei de a le evita și ne direcționează către un teritoriu comun.

Inteligența ei este caldă și puternică, clădită pe compasiune maternă. Talentele mele retorice și baletul meu gramatical sunt învăluite și eliminate cu ușurință de forța blândeții și înțelegerii ei. Ca mentor pentru un bărbat care trebuie să fie soț și tată, puterea și intuiția ei sunt eficiente. Toți acești oameni la care am apelat ca să-mi construiesc familia sunt, în felul lor, nebuni, oameni cu trecuturi haotice și pline de greșeli. Pot doar să

intuiesc că, întocmai ca mine, atunci când li se cere îndrumarea, accesează și ei o latură a lor nu nepătată de greșeli, ci înălțată tocmai prin ele.

CAPITOLUL 8

Al șaptelea mentor: Mama divină

Cunoști situațiile acelea în care cineva-ți spune: „Vino în ashramul nostru din sudul Indiei“, iar tu răspunzi: „Bine, vin“ și în același timp te gândești: „Sigur, de parcă altceva mai bun n-am de făcut. Nici măcar nu știu, de fapt, ce înseamnă ashram“? Ei bine, în urmă cu aproape cinci ani, eu chiar m-am dus într-unul.

Acum știu că ashramul este o comunitate guvernată pe principii spirituale. În acest sens, Amrita, lângă Kochi, în Kerala, este întemeiat pe ideologia filantropică a Ammei; dacă nu știai până acum nimic despre Amma, ea este femeia de origine indiană care face înconjurul lumii dăruind îmbrățișări oricui dorește asta.

Când am auzit pentru prima oară despre „sfânta care îmbrățișează“ m-am întrebat cum poți să devii sfânt doar îmbrățișând? După cum înțelegeam eu lucrurile, credeam că trebuie să săvârșești cel puțin trei miracole care să poată fi verificate și de Vatican. Bănuiesc că natura mea puternic competitivă se inflama la vestea canonizării altcuiva – ceva de genul: „Nu-i corect, eu vreau să fiu sfânt.“ În plus, dacă interacțiunea fizică de proporții este acum un mijloc recunoscut în sfera mistică, aș vrea să dau la schimb promiscuitatea pe care am trăit-o anterior pe ceva mult mai spiritual. Precum sfințenia.

Lăsând deoparte aceste frivolități, am întâlnit-o pe Amma în Manhattan acum câțiva ani,

împreună cu amicul meu Eddie Stern, care, întâmplător, este unul dintre cei mai renumiți maeștri de yoga din lume. Este interesant cum lumea spiritualității răsăritene, o lume care definește formele și unicitatea, este încă asaltată de o ierarhizare feroce. Sau cel puțin așa este atunci când intră în contact cu condiționările mele individualiste.

Această condiționare înseamnă că eu aduc cinism și competiție în situațiile noi și, prin urmare, când am ajuns pentru prima oară la carnavalul care se desfășoară în jurul Ammei, am avut în permanență în minte un soi de voce care făcea comentarii critice, pe lângă această încântare a primei întâlniri. Stătea pe o scenă, în fața unei săli de 5 000 de oameni, dincolo de calendarele cu ea și de alte forme încă și mai bizare de comercializare a imaginii ei; credincioșii din jurul ei dirijau procesul complex care însoțea fiecare îmbrățișare. Din pricina valurilor de clienți avizi de îmbrățișări s-a dezvoltat o întreagă infrastructură în jurul ritualului care seamănă un pic cu un botez și un pic cu coada de la Space Mountain din Disney World, Florida. Pe măsură ce ajungi mai în față, cu certitudinea că orele de așteptare se apropie și ele de final, apare o nouă coadă, secundară, în vreme ce te îndrepți către acea înălțime ametitoare.

La summit, Amma, care înseamnă „mamă“ în limba malayalam, este flancată de swami și de acoliți înfășurați în sariuri. Nu este nicio grandoare în asta, nicio privire mesianică sau vreo plasare teatrală a mâinilor, doar o femeie cu tenul măsliniu, îmbrăcată în alb, care oferă îmbrățișări și dulciuri. Din catalogul meu cultural care, să spunem cinstit, a fost tipărit în Essex, singurul reper la care m-am putut gândi a fost o vizită la peștera lui Moș Crăciun din Debenhams, Lakeside.

Prima îmbrățișare pe care am primit-o a fost simplă. Fără focuri de artificii, doar o căldură maternă distilată, care mi-a adus o mângâiere copilărească. Când am îngenunchiat și m-am cufundat în îmbrățișarea Ammei, mi-a murmurat la ureche ceva într-o limbă pe care nu o înțelegeam, dar pe care părea că mi-o amintesc.

M-am gândit mult la acea experiență. De ce a devenit practica aceasta simplă a unei fete de pescar din sudul Indiei un fenomen mondial? Căror nevoi le răspunde? Ce anume se oferă odată cu îmbrățișarea aceea?

Următoarea ocazie cu care am întâlnit-o pe Amma a fost în decembrie, în urmă cu vreo doi ani, la Alexandra Palace. Auzisem de la o încântătoare doamnă hippie, în timpul unei ședințe de autografe, că Amma este în oraș. M-am dus împreună cu amicul meu Mick și cu

producătorul de film Adam Curtis, care este tolkienian în comportament și gargantuesc în intelect. Ideea de a-l târî după mine ca să fie îmbrățișat la Ally Pally, asaltat de curioși și de ciudați, m-a impulsionat cel mai tare.

La fel ca în New York, spațiul vast era înțesat de oameni care voiau, cel puțin la prima impresie, o îmbrățișare. Atunci, pe acea scenă, când tocmai îmi primisem îmbrățișarea, s-a întâmplat ca un swami ochelarist și tinerel să îmi spună: „Vino în vizită în ashramul nostru din Kerala.“ „O să vin“, am spus. „Da' de unde!“ m-am gândit.

Și totuși, iată-mă pe această peninsulă tropicală îngustă, pe care un tsunami din 2004 a scufundat-o parțial și unde, în urmă cu 50 de ani neobișnuiți, s-a născut Amma. Am fost duși acolo cu feribotul de Brian (ca în cântecul „C'mon, C'mon Let's Stick Together“[23]), un american pe care l-am cunoscut în aeroport și care a devenit „Goatem“ de cum am trecut pragul ashramului, așa cum făcea Batman când dădea semnalul[24]. El ne-a explicat că Amma servea prânzul tuturor și că dacă mergem direct acolo o să primim mâncare. Eram frânt de oboseală și-mi doream să mă duc în camera mea, dar am intuit că un asemenea gest ar fi putut trece drept respingere. „Nu respinge o sfântă“, mi-am spus, speriat la gândul că aș putea

cădea sub vreun blestem sau victimă a practicii voodoo, așa că m-am conformat și m-am amestecat printre ceilalți.

Ashramul seamănă cu barul contrabandiștilor din *Războiul stelelor*, plin de ciudățenii care mai de care: excursioniști, swami, localnici, țărănoi, unii tăcuți, alții gălăgioși, indieni, americani, britanici, nemți, toți mișunând într-o armonie haotică. În mijloc se află un templu gigantic roz, cu elefanți de piatră și ghirlande în mijloc, flancat de blocuri-turn tot roz. Este mai mare decât mă așteptam și mai animat. Totuși, scena inițială, de agitație încântătoare, este doar un „aperitiv", dincolo de locul în care mi s-a spus că e Amma se află un alt careu de clădiri; o cafenea, câteva case și o construcție ca un fel de hangar de avioane în care se află mii, efectiv mii de oameni, în fața cărora stă așezată Amma. La picioarele ei stau copii, iar în jurul ei sunt discipoli care servesc mâncare. Suntem duși înaintea ei și ni se dă de mâncare și totul e bizar. Pe când primesc farfuria de la Amma, care zâmbește către mine în tot haosul acela, mă întorc și văd mii de ochi ațintiți asupra mea sau, mai degrabă, asupra ei și realizez că sunt un obstacol temporar. Fac o figură surprinsă, de genul Kenneth Williams și le stârnesc un râs scurt Ammei și mulțimii.

La fel ca tine, privesc cu suspiciune către orice lucru care pare prea frumos ca să fie adevărat; la

fel ca tine, am fost educat să judec acțiunile celorlalți în raport cu motivațiile mele mai degrabă primare. Dacă și tu pui sub semnul întrebării intențiile oamenilor care îi ajută pe ceilalți, atunci pregătește-te pentru nedumeriri de proporții. Amma, despre care mulți de aici cred că este o întrupare a zeiței Kali, are o activitate umanitară incredibilă, în care intră construirea a cinci universități pe teritoriul Indiei, a mai multor spitale în care li se oferă îngrijire medicală gratuită celor săraci, centre de pregătire vocațională, un orfelinat, centre de îngrijire paliativă, 125 000 de case pentru oamenii fără adăpost, oferirea a 50 000 de mese pe lună celor sărmani, pensii lunare pentru femeile nevoiașe, clinici cu consultații gratuite și ajutor umanitar după dezastrul provocat de tsunamiuri și de uraganul Katrina. Chiar dacă ai separa realizările Ammei de toată încărcătura spirituală, incantațiile, îmbrățișările și rugăciunea, tot ai rămâne cu un fel de Oprah Winfrey indiană.

Faptul că o femeie de condiție atât de modestă are o contribuție atât de bogată trebuie să fie în sine un miracol, m-am gândit în timp ce mă așezam pe patul tare, plat, din camera simplă de la etajul al șaptelea al unuia dintre blocurile în care eram cazați. Comparația cu Oprah pare mai puțin răsuflată când inspectez lucrurile care au fost puse în cameră: ciocolată și săpunuri marca Amma;

imaginea ei împodobește postere și produse prin întregul ashram, iar dacă pui asta sub semnul întrebării în mod cinic, așa cum am făcut-o și eu, atunci cred că ar trebui să ne uităm mai cu atenție la propria idolatrie occidentală, care se axează pe astfel de imagini de bucătari celebri și roboți uriași care se transformă. Firește că vreau să cred că Amma, dincolo de îmbrățișările și hrana oferite mulțimilor, este o ipocrită decadentă, care trăiește într-o opulență clandestină, bătându-și joc de ciocolățelele ei și de naivii care o venerează. Dar când îi vizitez locuința pentru o discuție, această bănuială infamă îmi este anulată. Locuiește într-un apartament care seamănă cu cel în care stau și eu – mai puțin în privința celor câteva bibelouri religioase primite –, la câțiva metri distanță de casa în care s-a născut.

Ashramul a înmugurit organic din acest loc, iar sătenii, inițial bănuitori, care crezuseră pe când era copil că e nebună (se ducea și îi îmbrățișa pe toți), acum o adoră. Revelația a apărut odată cu reacția instantanee și eficace a ashramului în fața tsunamiului. Amma însăși a mers prin mijlocul apelor, pregătind adăposturi și conso-lându-i pe cei îndoliați, încă dinainte ca cel de-al doilea val să lovească în populație. Din numeroase puncte de vedere, Amma ar putea fi privită ca un lider laic extraordinar; face efectiv ca lucrurile să se

întâmple. Când a fost întrebată dacă există Dumnezeu, ea a spus: „Întrebarea care se pune nu este dacă există Dumnezeu, ci dacă există suferință."

Evident că suferința există, iar soluția propusă este pragmatismul iubitor. Impactul pozitiv pe care îl are lucrarea Ammei este de asemenea proporții, încât, dacă aș afla că a ucis câțiva oameni pe drumul care a adus-o până aici, aș considera că îi este iertat, dar se pare că nu a călcat pe cadavre. Uitându-mă prin apartamentul în care locuiește, îmi dau seama că nu văd niciun dulap – dacă ar avea unul, probabil că ar lăsa un orfan să doarmă în el.

Am întrebat-o pe Amma despre politică. Mi-a răspuns, cu ajutorul interpretului ei, că lumea politică este atât de coruptă, încât nimicește automat orice intenție bună și că orice om sincer se va trezi împroșcat cu noroi în acel mediu. O analiză pe care cu greu ai putea-o contrazice, deși trebuie să recunosc, nu sunt niciodată pe deplin relaxat când comunic prin intermediul unui translator. Când l-am intervievat în urmă cu câțiva ani pe Dalai Lama, sunt sigur, judecând după expresia acră a Sfinției Sale, că interpretul lui a fușerit în ultimul hal câteva dintre vorbele mele de duh. Interpretarea inexactă este singura explicație posibilă, glumele erau chiar bune.

Cu Amma abordez câteva cuvinte netraductibile, cum ar fi nume celebre, ca să fac înconjurul subiectului. De exemplu, am întrebat dacă natura spirituală a Ammei este divină și cum poate fi asta transmis sau predat. Și am făcut trimitere la geniul lui Diego Maradona, ca analogie. „Diego Maradona a fost un jucător extraordinar, dar un antrenor nu foarte bun, pentru că geniul nu este transmisibil; dacă Amma este un geniu spiritual, cum pot oamenii obișnuiți să tragă învățăminte de la ea?“

Am auzit numele inegalabilului jucător argentinian printre celelalte cuvinte rostite de translator în limba malayalam, vorbită în Kerala și singura pe care Amma o cunoaște, pronunțat ca într-o scenă din *The Fast Show*[25].

Ceea ce a intuit Amma sau ceea ce a știut încă din naștere este că ne dorim cu toții să fim iubiți și că toți suntem demni de a fi iubiți. Întocmai ca o mamă, ea iubește necondiționat și se pune în slujba altora fără întârziere.

Ceea ce demonstrează ea este exact ceea ce noi, în structurile noastre sociale lipsite de iubire, încercăm să eliminăm.

În Amma vedem unde am putea ajunge dacă ne-am construi lumea pe principiile iubirii. În cultura noastră care se năruie avem parte de multă

frică, dorință și furie, precum și de tot mai multă nevoie de a primi o îmbrățișare. Ceea ce practică Amma poate fi un exemplu de soluție simplă pentru bolile noastre spirituale: putem să schimbăm lumea iubindu-ne unii pe alții.

Răspunsul ei la întrebarea legată de Maradona s-a referit la prezența darului divin în fiecare, dar nu eram pe deplin convins că întrebarea mea fusese înțeleasă. Am reluat-o mai târziu, cu câțiva credincioși din Occident. De data aceasta, neaflându-mă în prezența strălucitoare și blândă a Ammei, am fost mai sincer în formulare: „În mine este un animal care vrea să ucidă și să fută. Cum poate cineva ca Amma, care s-a născut cu o legătură sinceră cu divinitatea, să înțeleagă așa ceva?“ Vinay, care o cunoștea pe Amma încă de când era un băiețel, încredințat ei de către părinții lui new age-iști, a răspuns succint: „Poate că nu o să fim niciodată ca Amma, complet dedicați slujirii altora și iubirii, dar putem să învățăm de la ea cum să ne îmbunătățim anumite laturi personale și în felul acesta, poate, și pe ale lumii ca întreg.“

Oamenii pe lângă care am stat în ashram erau grozavi, de la swami complet transformați, care emanau blândețe pură, până la occidentali ca mine, pierduți, singuratici și pustiiți, deziluzionați

de religiile din Vest – de materialism, consumerism și individualism – și convinși că trebuie să fie ceva mai mult decât atât în lume.

În ajunul Anului Nou devine mai clar ce anume ar putea fi acest ceva. Hangarul este plin de oameni și de zgomot, e o petrecere nebună înăuntru. Amma și-a petrecut întreaga zi făcând dharshan – adică îmbrățișând oameni; o ține așa întruna, 12, 14, 16 ore în șir, îmbrățișând pe toată lumea, fără să facă discriminare, fără să refuze pe nimeni.

Apoi, chiar înainte de miezul nopții, copiii de la școala ashramului dau un spectacol și apoi are loc Bhajanul – o serie de cântece de tip chemare și răspuns inițiate de Amma și acompaniate minunat de vreo duzină de muzicieni care cântă la clape, bongos și altele.

Atmosfera este ca de galerie de fotbal, unde se cântă cântece dedicate lui Kali, zeița creației, iar la refren Amma strigă ceva și toți răspund cu „Jai“ și eu știu cu certitudine că, în momentele acelea, nimeni nu se simte disperat, fără speranță sau singur.

Este ceva intens. Este ca în Upton Park. Cu singura diferență, firește, că la Upton Park disperarea este adeseori atât de mare, că devine

palpabilă. La fiecare strigăt de refren, brațele se ridică înspre cer. Oamenii sunt împreună, într-o unitate deplină.

Un lider ca Amma este un mentor cu o influență foarte mare, al cărui impact se ridică la nivelul unui fenomen social.

Este, deci, limpede, că cei mai recunoscuți membri ai culturii occidentale sunt, la rândul lor, mentori. Ne uităm la oamenii celebri așa cum ne uitam la oamenii din jurul nostru înainte să aflăm că există celebrități. Cu toate acestea, orice erou sau mentor posedă numai puterea impregnată de valorile pe care le reprezintă. Cei mai mulți dintre eroii noștri reprezintă frumusețea și comerțul, puterea de dragul puterii. Cei ca Nelson Mandela sunt numai câțiva, rari.

Această lipsă de sens din cultura mainstream îi determină pe tineri să se agite în zone extreme; cei tineri, animați de hormoni, nu se vor mulțumi cu această cultură insipidă, nevoile lor îi vor proiecta în brațele scandalagiilor, al agitatorilor de steaguri și torțe, ai fanaticilor și ai păgânilor.

CAPITOLUL 9

Șanse ratate: Înainte ca ucenicul să fie pregătit

Prima oară când am realizat că Peter este un om remarcabil a fost la o întrunire a dependenților de la un hotel din Birmingham, unde se țin astfel de evenimente; cu alte cuvinte, un hotel mediocru. O adunare a dependenților are o varietate mai largă decât ai fi tentat să-ți închipui, clase sociale diferite, vârste diferite etc. Dacă există o legătură între ei, aceea provine din soluția la care recurg toți. Foști pușcăriași, oameni cu părul roz, câteva plimbări dintr-un centru de tratament în altul. Multe țigări fumate.

Îl mai întâlnisem o dată, la un eveniment organizat la un centru de tratament din Birmingham, unde eu am spus câteva cuvinte și el a cântat câteva cântece. Între timp ajunsese să meargă cu cârje, pare-se, și s-a strecurat plin de entuziasm prin holul înțesat de lume ca să mă salute. Am presupus că mersul cu cârjele era doar ceva temporar, așa că mi-am zis că este în regulă să îl întreb ce a pățit, într-o manieră care, dacă ar fi fost vorba despre scaun cu rotile sau chiar baston, ar fi trecut drept inadmisibilă; regula generală este: „Cârje, poveste amuzantă. Baston, poveste tristă.“ L-am întrebat, așadar, ce s-a întâmplat, iar el mi-a răspuns, culmea, zâmbind, că are cancer și că urmează să îi fie amputat piciorul. Vestea în sine e neobișnuită, dar zâmbetul este încă și mai ciudat. Îngrozit, am spus: „Oh, fir-ar al naibii, îmi

pare rău.“ Iar el a răspuns: „Nu, sunt în regulă. M-am lăsat de droguri și vreau să trăiesc.“ Și când spune asta o face total lipsit de orice bravadă și cu acel tip de încredințare pe care, dacă e să fiu sincer, nu am văzut-o decât la oameni iluminați spiritual. De fapt, legătura lui Pete cu un Scop Superior era atât de puternică, încât viitoarea amputare era irelevantă. Mă pricep de minune să spun că „lumea materială este numai iluzie“ și mai puțin la a privi cu voioșie cancerul ca fiind voința universului. L-am admirat profund pe Pete și am început să țin legătura cu el, să-l studiez, într-un fel, curios aproape să văd dacă era real, să văd dacă nu cumva la un moment dat va ceda furiei sau autocompătimirii. Nu a făcut-o. M-a sunat pe FaceTime de pe patul de spital și mi-a arătat ciotul de picior bandajat, înainte să treacă efectul anes-teziei. Eram la o spălătorie de mașini care organiza un eveniment cu scop caritabil, la care mă dusesem atras fiind de costumația femeilor care făceau asta, dar motivația mea primitivă s-a dus pe apa Sâmbetei când am vorbit cu omul acesta sfânt, care putea să glumească de pe patul lui de spital, abia ieșit din operație.

Mai am un amic căruia i-a fost amputat un picior, Will, care e ca Baloo din *Cartea Junglei*, o namilă de mardeiaș chipeșă, pe care îți vine s-o iei în brațe. Am știut că o să-l plac de când l-am văzut, era mare și gălăgios și agresiv și vulnerabil.

Lucrează cu persoanele fără adăpost din Oxford și ni s-a prezentat, mie și grupului de bărbați cu care umblam, spunându-ne cum a fost drumul până la întâlnirea noastră de grup, cum a ieșit din mașină ca să se certe cu un tip care-i tăiase calea pe autostrada M40, un detaliu important fiind faptul că-și reatașase piciorul înainte să se dea jos din mașină și să-i tragă un pumn individului. Toate acestea au fost povestite dintr-o suflare, cu un fel de regret postadrenalină, fără durere, ci mai degrabă ca un fel de: „Ups, ia uite ce prostie am făcut", tipic englezesc, tare înduioșător. Când l-am cunoscut pe Pete, mi-am zis că ar trebui să le fac cunoștință. Pete urma să treacă printr-o procedură prin care Will trecuse deja și mi s-a părut firesc să-i pun în legătură.

Cei doi au stat de vorbă și s-au înțeles de minune, iar eu am reușit să am o contribuție modestă la recuperarea lui Pete – totuși, cinstit vorbind, având în vedere atitudinea lui pozitivă incredibilă, cred că s-ar fi descurcat oricum. Când am vorbit ultima oară mi-a spus, din nou, fără amărăciune și chiar fără tristețe, că după toate probabilitățile, cancerul s-a extins la plămâni și că trebuie să treacă printr-o altă operație. Păstrez imaginea lui Pete în minte ca antidot pentru momentele în care-mi vine să-mi plâng de milă. Poate dacă am petrece timpul pe lângă oameni atât de pozitivi, fiind pozitivi unii față de alții,

ne-am putea îmbunătăți și raporturile, și starea de bine individuală.

Strategia ta și calitățile native te vor duce departe. Pe mine m-au dus la teatrul Hackney Empire, la spectacolul *New Act of the Year Final*. Eram beat, drogat, tremuram din toate încheieturile, dar eram acolo. Locuiam din nou într-un apartament ca din *Fight Club*, cu niște pierde-vară. Semnasem actele, împărțeam canapeaua cu colegul meu Karl și aveam vedere către niște toalete publice din Bermondsey, sudul Londrei. Aveam colegi, amici, dar nu mentori. Mă aruncasem cu capul înainte înscriindu-mă la o școală de teatru, de unde tot la fel de furtunos am și ieșit – culmea, pentru că eram prea teatral. Acolo aș fi putut întâlni câțiva potențiali mentori. Christopher Fettes, directorul Centrului de Teatru, era pe jumătate Cezar, pe jumătate un criminal în serie, distant, măreț, magnific; iar eu, ca toți ceilalți studenți, îl veneram. A fost un profesor strălucit și tot el a fost cel care mi-a oferit nenumărate referințe clasice, Nietzsche, semiotică, arhetipuri, când am ajuns la el, la cei 19 ani și fiind doar un membru al unei trupe de băieți; era un ciclon calm de o incredibilă înțelepciune. Și m-a făcut și pe mine să mă simt grozav.

Am auzit dependenți ca mine vorbind și știu cât de răspândită este dorința de adulare în rândul lor. Bărbați pe care, dacă i-ai fi văzut uitându-se fix la

tine într-o cârciumă, ai fi strâns un pic mai tare paharul și te-ai fi pregătit pentru o bătaie, acum descriau tandra nevoie de dragoste. Când aveam 19 ani voiam să simt iubirea. Eram dezrădăcinat și încercam să îmi iau seva din aer, de obicei printr-o pipă[26]. În acel mediu al școlii de teatru am învățat că ceea ce crezusem dintotdeauna cu înverșunare, în tăcere, era adevărat: faptul că stranietatea, ciudățenia, faptul de a „nu te potrivi în cadru" puteau constitui un dar, nu o dizabilitate latentă. Totuși, într-un anumit fel nu m-am simțit hrănit, îmbogățit, poate și din cauza incapacității mele de a primi, poate și pentru că nu era nimic de primit. M-am simțit apreciat și ocazional chiar grozav, ca și cum aș fi avut o putere periculoasă, care ar fi putut fie să mă ucidă, fie să mă transforme într-un star, dar nu de asta aveam nevoie. Eu aveam nevoie să fiu îmbrățișat, susținut.

În cele din urmă, am plecat din locul acela într-o manieră caracteristică, un fel de „Îmi pare rău, dar nu", un rămas-bun plin de regrete cu care dependenții sunt obișnuiți. Acea latură de chefliu și derbedeu a comportamentului meu trebuia să fie orientată altfel, nu chiar într-un sistem de tip armată sau penitenciar, ci într-un fel de variațiune a lor, dar cu mai multă iubire și mai mult loc pentru creativitate și poate cu o mâncare mai bună și uniforme mai arătoase.

Mă gândesc la bărbații din generațiile anterioare, înrolați, și îmi amintesc că nu toți au fost niște unchi cu mâini bătătorite. Kenneth Williams a avut o cădere, Spike Milligan era un bărbat fragil, volatil, straniu. Cum naiba au reușit? În ambele cazuri a fost vorba de constrângere și ambele s-au terminat nefericit.

Când merg în vizită la penitenciare observ bărbați ca mine, care par niște excluși finuți, care nu se potrivesc în imaginea preconceptă pe care mi-am făcut-o despre ei, ca niște flăcăi noduroși, născuți pentru astfel de ambient. Drogurile mi-au fost mentor și muză, credința mea nefericită și religia fără speranță. Și m-au dus până la Hackney Empire, la New Act of the Year Final.

Cu o zi înainte m-am dus acolo ca un șofer de Formula 1 și am fost îngrozit de vastitatea locului și de perspectiva succesului care mi se oferea. Seara m-am dedat cu totul băuturii și drogurilor și mi-am pus toate speranțele pe altarul fugii. Eram intoxicat, pur și simplu intoxicat, când m-am urcat pe scenă, pe acea scenă imensă. Nici nu s-a pus problema să câștig, dar pentru mine a fost suficient de bine ca să avansez, să trec la un alt nivel.

Cei de la The Empire m-au invitat din nou la un spectacol de strângere de fonduri în scopuri politice – oare ce să fi fost, să fi fost pentru docheri sau altceva? Era și Rob Newman acolo și

asta era deja prea mult pentru mine. Rob Newman făcuse parte dintr-un dublu spectacol delicios de comic și de sclipitor, împreună cu David Baddiel, cu aproape zece ani în urmă; și, deși între timp trecuse în mod clar printr-o serie de transformări personale – în primul rând ajunsese să respingă orice formă de strălucire, faimă și toate de felul ăsta –, eu mă simțeam de parcă ar fi fost un arhanghel pogorât din cer în aceeași cameră cu mine.

Umorul lui a fost întotdeauna intelectual, melancolic, eratic, bipolar, avea talent pentru imitatul comic al vocilor, era spontan și surprinzător politic și era și chipeș, cu părul lung. Îl idolatrizam si imitam cu mult înainte de a-mi creiona o idee despre ceea ce aveam să fac în viitor.

Faptul că se afla dintr-odată pe același covor roșu cu mine era ridicol. Chiar dacă era o întrupare mai jerpelită: avea părul tuns și abdicase violent de la aspectele rock-and-roll ale celebrității sale din trecut, dar asta este, în sine, un lucru destul de rock-and-roll.

Ce să mai, m-am holbat, efectiv, până când m-am strecurat lângă el. Mă uitam la el și-l sorbeam din priviri și habar nu aveam cum să mă port normal. Aș fi renunțat bucuros la sufletul meu amărât doar ca să apară acolo un Cyrano, să preia conversația. În loc de asta însă, m-am dus către

comediantul acela notoriu pentru timiditatea lui și l-am împroșcat, literalmente, cu tulburarea mea mintală. În realitate, am dat târcoale în jurul lui fiind destul de beat, ca un credincios fără credință, un discipol fără guru, un tânăr fără mentor, ieșit într-o lume care mă speria, rușinat până și de nevoia mea de îndrumare.

CAPITOLUL 10

Al optulea mentor: Fratele Swami

Împlinisem deja 27 de ani înainte să cunosc un sfânt. Eram ateu din oficiu, în ciuda incapacității mele de a mă acomoda cu lumea, cu locuitorii și instituțiile ei. Nu consideram că am nevoie de o soluție care să transcendă materialismul, credeam că am nevoie de mai multă materie. Eram extrem de suspicios în privința lui Iisus; îmi fusese prezentat în maniera obișnuită și neconvingătoare, prin diorame poleite, interpretări reduse drastic la sensul literal al Evangheliei. Irod, magi, păstori, Iosif, îngeri, vin, pescari. Ce puteam să fac eu cu toate astea în Grays, Essex? Am fost cândva cu mama în Londra, pentru o zi – aveam zece ani pe atunci, cred că fusesem suspendat de la școală pentru cine știe ce motiv și eram în perioada de trecere de la școala gimnazială la liceu. Urma să fiu trimis la o școală cu internat și eram foarte tulburat de această perspectivă. Niște predicatori mormoni ne-au abordat pe Baker Street și ne-au invitat să aruncăm o privire prin centrul lor educațional. Nu știu exact de ce chiar mi-am dorit să mergem. Îmi amintesc vag că am fost conduși printr-o expoziție care evidenția descoperirea improbabilă a lui Joseph Smith[27] și însemnătatea pe care o avea în prezent. Îmi aduc aminte că până și amănuntele mitului originar al mormonilor m-au frapat și mi s-au părut tulburătoare – plăcile de aur dispărute, Iisus care ar fi trăit în America –, dar ce mi-a plăcut a fost

aspirația lor și firește că n-am lăsat să-mi scape ocazia de a o face pe mama să se răzgândească în privința ideii de a mă trimite într-o închisoare pentru puștani. Cea mai vie amintire pe care o păstrez de atunci este momentul în care l-am întrebat pe mormonul cel mai vehement dintre ei dacă este de acord, în teorie, cu ideea de a trimite copiii de acasă la studii, iar el a replicat cu solemnitate că nu. De ce mi s-a părut atunci că opinia unui mormon întâlnit întâmplător mi-ar putea influența destinul, nu-mi amintesc; ajunge doar să spun că până la urmă am sfârșit totuși la acea școală și n-am putut trece niciodată peste acea ruptură.

Poate că am fost sortit să fiu genul de copil care trăiește în mintea lui, adolescentul care se dizolvă în abuzul de substanțe, adultul care tânjește după validare înainte chiar de a-și găsi credința și legăturile; chiar și la 40 de ani, mi se pare că acela a fost un moment crucial, de separare și de pierdere a încrederii.

La 27 de ani tocmai mă lăsasem de droguri și eram oarecum nebun. Oamenii din jurul meu îl lăudau pe acel sfânt înainte să ajung să-l cunosc. Adepții lui se înghesuiau la Bhaktivedanta Manor, creând astfel atmos-fera aceea de entuziasm anticipativ care precedă apariția oricărei persoane importante. Încă de la apariția ei în Occident, mișcarea Hare Krishna a fost asociată cu

contracultura și cu celebritățile care frecventau acel mediu sărăcăcios și totodată sclipitor. Prabhupada, swami care a adus Krishna în New York și San Francisco, înainte să se stabilească în Watford, a și condus și a consolidat valul de fervoare hipiotă care a marcat sfârșitul erei conformismului postbelic și apariția individualismului de la finele anilor '60. În timp ce așteptam ca discipolul și moștenitorul lui, Radhanath Swami, să-și facă apariția, mă hrăneam visător cu acest mit. Eram complet îndrăgostit și fascinat de legătura dintre The Beatles și acești oameni înfășurați în robe, de legătura dintre psihedelic și meditație, dintre respingerea lumii materiale si îmbrățisarea misticismului. Chiar si așa cum eram pe atunci, un tânăr needucat, simțeam că aceste raporturi au în sine ceva important. Eram afară, în aer liber, într-o combinație de asiatici britanici obișnuiți, oameni îmbrăcați în pelerine și robe cultice, cu semne de argilă pe frunți, cu flori, tămâie, unii cu vaci – toate acestea pe terenul unei vile donate de George Harrison. Era foarte încurajator. I-am cunoscut pe câțiva dintre foștii prieteni ai celor de la Beatles – pe Shamusanda, un Ken Kesey ghiduș, refugiat din '60, și pe câțiva alți credincioși vorbăreți – înainte să fiu îndrumat către Radhanath Swami, care a apărut din senin, de parcă nici nu ar fi atins pământul și acum

stătea cald, seren și deconcertant de tăcut, într-un mod despre care știu că trădează iluminarea. Am știut că strălucirea aceea a lui are ceva atrăgător, ceva ce trebuia să înțeleg. Carisma este prin natura ei atrăgătoare într-un mod greu de cuantificat; îmi era tot mai clar că acel călugăr zâmbitor și intimidant avea o legătură cu ceva de care aveam și eu nevoie.

Este puțin probabil ca panteonul meu personalizat de mentori să îți îndeplinească toate nevoile; la primul nivel se prea poate ca așteptările și cerințele tale să fie diferite de ale mele – poate vrei să devii florar sau luptător în cușcă și să nu ai prea mare nevoie de o adunare de consilieri, producători de televiziune, călugări și drogați –, dar vei avea nevoie de coordonate externe asupra cărora să-ți concentrezi atenția ca să-ți trezești acea forță latentă interioară. Acum, la 40 de ani, văd care sunt stadiile prin care am trecut ca să ajung de la dependent de droguri la performer dezorientat, apoi la dependentul de dragostea codependentă. Acum înțeleg cum m-au ajutat relațiile importante cu înțelepți și cu profesori să depășesc limitele de care eram țintuit în singurătate. Acum pot să intuiesc cu mai multă precizie care ar putea fi următorul nivel al progresului meu. Știu că trebuie să învăț în continuare cum să fiu un tată și un soț mai bun; vreau să învăț cum să aduc în mod eficient

schimbări pozitive în viața oamenilor vulnerabili; vreau să fiu un transmițător al forțelor impersonale, puternice care au ghidat destinele omenești de când e lumea (dacă nu cer prea mult!).

Pentru toate aceste intenții variate este nevoie ca eu să am o legătură cu puterea mea interioară care nu poate fi accesată doar prin mijloace pur raționale. Trebuie să fiu într-o relație cu „ceea ce nu poate fi cunoscut". Impulsul care m-a determinat să îl deranjez pe bietul Rob Newman în culise, când am crezut în mod eronat că practica vreo magie pe care mi-ar fi putut-o preda, este acum direcționat mai bine către oamenii care înțeleg natura intențiilor mele, precum și parametrii în care pot funcționa relațiile dintre noi. De-a lungul anilor de școală, de școală de teatru, anilor de trai din asistență socială și de mizerie am tot căutat o cale de ieșire, am tot așteptat să apară cineva care să-mi șoptească formula salvatoare. În același timp am cunoscut și hăurile și canalele orașului, săpându-mi drum prin lumea subterană, singur și intoxicat de substanțe, incapabil să primesc vreo învățătură, chiar dacă mi s-ar fi oferit vreuna.

Radhanath Swami face parte din tradiția guru–discipol. Provine la rândul său dintr-un spațiu occidental și și-a petrecut primii ani din viață dezvrăjindu-se de soluțiile pe care modernitatea le

oferă dorurilor spirituale. Cumva fără o pregătire convențională, și-a găsit calea către India și a căutat un maestru care să-l ajute să-și canalizeze aceste dorințe nenumite, aceste doruri despre care cred acum că se află în fiecare dintre noi, și că, în formele lor fragmentate și refractate, se află la baza tuturor dorințelor noastre superflue. L-a întâlnit pe Prabhupada, pe care l-a îndrăgit din prima clipă și în care a avut încredere. Când îmi imaginez această dragoste despre care vorbesc discipolii că au simțit-o la prima întâlnire cu mentorii lor, dragostea aceea la prima vedere pe care au simțit-o Radhanath Swami pentru Prabhupada, Yogananda pentru Yukteswar, Sheela pentru Bhagwan, nu pot să o compar decât cu o iubire romantică. Cu bețiile euforice, acaparatoare, pe care le-am simțit de zeci de ori de-a lungul vieții și care, cu siguranță, privite - printr-o lentilă divină, ar putea fi interpretate ca niște cicatrici sclipitoare pe țesătura trecutului meu. Întotdeauna era vorba despre o femeie, de obicei o străină, întotdeauna era ceva temporar, lipsit de trăinicie. Iubiri mistuitoare, copleșitoare, transcendente: Anna Dear, pe când aveam 11 ani, Nikki de pe strada vecină, la 14 ani, Louise, la 16 ani, Penny, Chloe, Kerry, Amanda, Katy... când le ordonez ca pe o listă devin aproape impersonale, ca și cum ar fi fost ceremonii vii, semne care să anime acel dor amorțit și nebun. Când am mai

crescut, am avut relații, apoi m-am despărțit de acele femei, pe măsură ce au coborât din cerurile în care le așezasem și au ajuns pe pământ, unde le era locul. Unele dintre ele m-au iubit la rândul lor. Este surprinzător faptul că sentimentul pe care îl nutream pe când eram copil nu a devenit mai sofisticat pe măsură ce am crescut. Cum ar fi putut supraviețui un astfel de sentiment cerințelor lumii materiale? Sexului și facturilor la gaze? Cum ar fi putut suporta mundanul țevilor înfundate, al pâinii uitate în toaster și al disfuncțiilor erectile? Această energie pură și fulminantă care vrea să te aducă înapoi la Dumnezeu, și totuși te poartă pe aripi de înger. Îi invidiez pe cei religioși din fire; nu pe smintiți, homofobi sau pe aceia fixați în ideea de a-i controla pe alții – asta nu este religie. Mă refer la cei care înțeleg rapid că niciun lucru material nu are să-i poată face vreodată să se simtă împliniți, cărora lumea nevăzută le șoptește cu dragoste și cu care ei sunt capabili să intre în legătură. Îmi imaginez uneori că îmbrac un „veșmânt religios“, o robă, că port un guler tare, chiar o uniformă, dar poate mai ales un pled simplu, care să denote renunțarea mea la orice societate formală și aderarea mea la viața mistică. Dacă aș fi știut la 11 ani că n-am să ajung să satisfac niciodată impulsurile irascibile cu obsesii romantice, că numai cu ajutorul unui Scop Superior aș putea face asta – of, câte bomboane de

ciocolată, flori, brățări placate cu aur, poezii și neliniști dăruite femeilor neinteresate aș fi economisit.

S-a spus: „Dependenții nu sunt înrobiți de droguri, drogurile îi ajută să evadeze din cursa idealurilor false ale unei societăți materialiste." Idealurile noastre sunt false. Patriotismul, religiozitatea, consumerismul, romantismul și individualismul nostru – toate sunt idealuri false ale unei societăți materialiste. Idealuri folosite ca să asigure faptul că resursele materiale rămân în continuare controlate de grupuri restrânse. Mituri și istorii, filozofii și sisteme care se coagulează în jurul acestui adevăr simplu. Ce era sentimentul acela care încerca să se exprime prin dorința pe care am nutrit-o pentru fetele și femeile din viața mea? Îți spun sincer că nu era patimă. În aproape toate cazurile a fost vorba despre o căutare asexuală; le consideram pe femeile acelea simboluri ale divinității, ale sfințeniei, ale deplinătății și ale desăvârșirii, pentru că eu mă simțeam incomplet, întinat, murdar.

Necredincioși, fără credință, aflați în afara „frecvenței adevărate". Ca un ac de pick-up care nu mai poate intra pe striațiile fine ale vinilului. Care este „frecvența adevărată"? Oare chiar trăim într-o lume postadevăr? Ori această afirmație contrazice conștiința noastră că există un adevăr absolut pe care nu-l percepem? Care sunt valorile

la care ne raportăm? Dincolo de Dumnezeu, ce este bine? Ce este bunătatea? Ce este iubirea? Iar cei care pretind că acestea nu sunt decât constructe, nu sunt oare ei niște cinici răniți, îndurerați, fără speranță? Nu există măsură sau moleculă atât de mică, încât să nu încapă în ea iubirea. Nu ai cum să ieși din sfera mediului nostru senzorial și a limitelor sale vizibile și să declari că: „Nu se află nimic acolo, nu este nimic aici." Cei care neagă sublimul pornind de la banal cred în ceva mai greu de crezut decât crede orice credincios, căci exclud posibilitatea existenței unor fenomene care depășesc puterea lor de înțelegere, iar scurta istorie a speciei noastre a arătat mereu că limitele cunoașterii noastre nu pot fi confundate cu limitele cunoașterii în sine. Și că nici nu deținem instrumentele cu care să evaluăm ce ar putea constitui adevărata cunoaștere. Prin urmare, Credință. Prin urmare, Acceptare. Prin urmare, Iubire.

Și cu toate acestea, trăim ca niște necredincioși, fără credință, umblăm pe alături de calea sublimului nevăzut, târându-ne prin viață de parcă am fi doar trup, gură, stomac, rahat și spermă. Aceasta este lumea pe care o generează materialismul, asta este moștenirea raționalismului; dacă îi luăm iPhone-urile și

confortul, vedem că acesta este contractul nostru social; dăm la schimb legăturile dintre oameni pentru diferite forme de distracție.

Este la modă să reiterăm, în mare parte din cauza convingerii irefutabile a doctorului Jordan Peterson, că odată cu valorile vin și ierarhiile, că ordinea lumii noastre este de neclintit. Dar dacă prețuim metodele care ne permit să ne conectăm interior, atunci simțim profunzimea asemănărilor dintre noi și superficialitatea diferențelor și înțelegem că sistemele noastre externe, care prioritizează diferențele, chiar susținute de valori aparente, sunt nesincere, deoarece contrazic adevărul mai adânc al legăturilor dintre noi.

Ca să putem trăi în acest fel la nivel individual, nici nu mai vorbesc de cel cultural, avem nevoie de mentori care au reușit să depășească sistemele în care ne-am născut. Personal, ca bărbat alb, vestic, din clasa muncitoare, acum privilegiat din punct de vedere financiar, simt că am nevoie de mentori care să cunoască fiecare aspect al drumului pe care l-am parcurs; nu fiecare mentor trebuie să cunoască toate aspectele, dar am nevoie de îndrumare în fiecare segment în parte. Nu spun că țelul meu este acela de a submina statul și a desface mașinăria capitalismului, m-am descurcat destul de bine în cadrul statului și al capitalismului. Scriu rândurile acestea stând într-o casă minunată, în fața unui computer drăguț, sunt

conștient că se poate trăi mult mai rău decât atât, pentru că am trăit cu mult mai rău decât atât. De asemenea, nu mă îndoiesc nicio clipă de veridicitatea relatărilor privitoare la suferințele cumplite din Bangladesh, despre greutățile pe care le întâmpină populația ca să adăpostească refugiați din Myanmar sau despre amărăciunile celor din Palestina sau chiar despre oamenii străzii din High Wycombe, la doar 15 minute de mine. Știu că sunt norocos, atât material, cât și în multe alte privințe. Dar după cum pot să văd firul roșu care pornește de la îndrăgostirile mele adolescentine, trece prin căsnicia mea nefericită și ajunge până la legătura mea spirituală, tot așa pot să văd și firul care pornește de la dorința de dreptate în fața unei nedreptăți făcute mie și se extinde către încredințarea că lumea trebuie să devină mai dreaptă. Simțim cu toții asta, iar ceea ce simțim nu este naivitate, este cunoașterea intuitivă că o realitate mai bună încearcă să se nască prin noi.

Acum am nevoie de mentori care să mă ajute să îmi mențin legătura cu datoria mea de soț și părinte, concentrarea asupra profesiei și a rolului de cap al familiei; însă am în egală măsură nevoie de mentori care să mă ajute să navighez prin golul meu interior, să mă conducă spre orizonturile în care schimbarea exterioară continuă este posibilă. Am nevoie de bărbați și de femei care au respins sistemele care m-au limitat, interioare și

exterioare – oricare ar fi aceste sisteme, fie nesiguranța personală, fie consumerismul; programările și condiționările noastre depind de relația dintre starea interioară și cea exterioară. Asemenea Ammei, Radhanath Swami a respins în totalitate ideea conform căreia lumea materială ar putea aduce împlinire. Și el pune pe primul loc principiile eterne precum compasiunea și integritatea, în detrimentul fenomenelor temporare, cum ar fi pres-tigiul și tunsorile. Trebuie să cercetez aceste aspecte, întrucât mă aflu deocamdată cu câte un picior pe fiecare parte. Câteodată, în cadrul meditației trăiesc o conștientizare impersonală pe care o pot recunoaște doar retrospectiv (pentru că atunci când o trăiesc, nu exist ca eu) și simt adevărul ei. Apoi, se întâmplă ca în aceeași zi, la un moment dat să mă simt singur sau obosit, iar prima idee care-mi vine în minte este să mă uit la filme porno sau să mănânc prăjituri. Așa că l-am întrebat: „Cum de nu te lași pradă emoțiilor primare?“ Iar el mi-a răspuns: „Când sunt invidios sau mândru, îmi aduc aminte că trebuie să mă apropii mai mult de Dumnezeu.“

De fapt, cel care l-a întrebat a fost prietenul meu Karl, când s-a ivit ocazia neașteptată și plăcută ca Swami să ne viziteze acasă, într-o zi în care erau de față și mama și prietenii ei, Jan și Derek. Am fost deosebit de bucuros să îi văd pe

cei doi, pe Jan și Derek, niște oameni minunați, cu ceștile de ceai, așezați lângă un swami tăcut și radios. Cuvântul „swami“ înseamnă „cel ce este cu el însuși“, iar el era cu siguranță cu el însuși atunci. Toți ceilalți stăteau stingheri, în vreme ce el urmărea adâncit în mintea lui scene din *Bhagavad Gita* pe câmpul de luptă. Cam tot așa este și când te afli în preajma lui Morrissey. Toți ceilalți trebuie pur și simplu să se descurce în situația dată.

Ideea este că până și oamenii cu spiritele cele mai luminate se pot confrunta cu emoții care provoacă agitație, dar au capacitatea de a le folosi ca pe impulsuri care să-i ajute să avanseze către lumină, să-i facă mai degrabă dornici să ardă în ascensiunea lor decât să fie consumați în combustia unor acte meschine.

Acum, când scriu aceste rânduri, nu am în plan să devin un călugăr celibatar și cele mai multe dintre ordinele călugărești cu care am discutat posibilitatea aceasta mi-au spus destul de clar că nu aș fi primit. Totuși, acești guru vor continua să îmi fie mentori pe măsură ce am să renunț la o viață în care prestigiul, privilegiile și puterea constituie în continuare obiectivele mele, în mod deliberat sau nu. Trăiesc într-un spațiu liminal, pe jumătate mă uit înapoi la cel care am fost, dar sunt mai degrabă orientat către viitor și către cel

care devin. Mă simt adeseori tras înapoi într-un mod straniu și real, ca de forța gravitațională, și privesc cu dor spre trecut, mai ales atunci când, privind înainte, văd că totul este nou și – cu adevărat – de multe ori neclar.

CAPITOLUL 11

Cum să fii tată

Palma bruscă și înmuiată în oxitocină pe care mi-a dat-o paternitatea peste față m-a destabilizat, iar principala treabă, atunci când ești părinte, este să fii stabil. Sunt tatăl a două fetițe, iar sarcina mea este să le asigur ocrotire și îngrijire continuă, inclusiv atunci când vor traversa tundre hormonale și vor înfrunta uragane emoționale. Părinte. Paranteză. Din nou, înseamnă să le țin așa ( ) în timp ce cresc. Din păcate, un bărbat cu nivelul meu nefiresc de sensibilitate, cu tendința de a mirosi tot ceea ce stă la pândă în umbră, vede peste tot pericole la adresa inviolabilității lor. Primul nostru contact social în cazul primei noastre fiice a fost petrecerea unui alt copil; oamenii veneau și gângureau pe lângă bebelușul din brațele mele, iar eu simțeam că îmi vine să scot o arbaletă și să le înfig niște săgeți în gât cu ea. Îmi tot spuneam lucruri care să mă ajute să mă calmez și să nu plesnesc mulțimea nesfârșită de mâini (după câte știu) nespălate și numai lucrul acesta în sine mă tensiona. O vedeam pe ea ca fiind exact ca mine, iar eu nu aș fi vrut, nu vreau ca oameni necunoscuți să vină și să mă atingă pe cap. Iar asta, combinată cu dorința mea de a ucide, care mi se părea dintr-odată o datorie importantă, nu o posibilitate abstractă, însemna că la petrecerea copilului era ceva mai multă agresivitate decât ar fi fost cazul, în mare parte emanată chiar de mine.

Nu îmi place nici să fiu gâdilat. Înainte să fiu părinte eram o adevărată pacoste la petreceri, întârziatul pus pe rele, care aduna copiii în jurul lui imitând voci stupide, cu dulciuri și distracții; gâdilatul era de nelipsit din jocul meu. Aveam chestia asta pe care o numisem „foreza ucigașă“, adică îl împungeam pe bietul copil, care râdea isteric, cu degetul, ținându-l fix așa cum sugerează numele, ca un burghiu. Victima era de obicei Ezra Baddiel, fiul prietenului meu, și trebuie să mărturisesc, Onorată Instanță, îi plăcea. Râdea și ne alergam unul pe altul, făceam tumbe și țipam și aveam o relație a naibii de bună, care depășea faza gâdilatului și ajungea până la discuții, jocuri și, sper, sfaturi bune. Dar chiar și simpla amintire a faptului că îi făceam asta lui Ez mă umple de o rușine cumplită și mă face să vreau să-mi dau palme. Și exact asta am să-i fac oricui s-ar apuca să o gâdile pe oricare dintre fetele mele, până la vârsta la care vor fi suficient de mari să hotărască singure dacă vor sau nu să fie gâdilate și, după părerea mea, asta se întâmplă cam pe la 35 de ani. Detest asta, este o încercare de a îngrădi autonomia corporală a copilului, de a prelua controlul asupra lui; îi iei dreptul la spațiul propriu și la pace. I-ai face asta unui adult? Te-ai duce la un adult și ți-ai înfige degetele în burta lui sau la subsuoară? Firește că nu. M-am umplut de furie numai la gândul acesta – gâdilătorii pocăiți,

la fel ca fumătorii care s-au lăsat de fumat, devin mereu predicatori enervanți. Ce faci, totuși, dacă cel care încalcă limitele cu copilul tău este la rândul lui un copil? Ce faci în situația asta? Nu numai cu gâdilatul, ci cu orice formă de comportament lipsit de respect și de iubire nebună?

Avem prieteni cu copii, desigur că avem, asta este viața acum. Parcă doar cu o fracțiune de secundă în urmă viața mea era numai zboruri cu Lear Jets și orgii înflăcărate, iar acum am ajuns la întâlnirile pentru joacă și nu e nimic de joacă într-o întâlnire pentru joacă. Este un experiment periculos, neîngrădit, necontrolat, care o plasează pe fetița mea perfectă în compania unui potențial dobitoc necunoscut, nestudiat.

Prietenii noștri minunați au venit pe la noi cu copilul lor de doi ani pe când fetița mea avea vreo zece luni. Sunt oameni buni. Blânzi, generoși, amuzanți, cu inimi de aur, înțelepți și adorabili. Vin cu flori, mâncare, cadouri de calitate și-l lasă pe copilul lor să zburde liber prin bucătăria noastră. Fetița mea doar ce învățase să meargă pe atunci și era vizibil încântată de această nouă posibilitate de a socializa. Aproape că nici nu se conturase cu totul, era mai mult lumină curată și păr auriu. Amintirile pe care le am încă din momentul conceperii ei sunt atât de puține, de

noi și de dragi, că pot să cuprind întreaga ei ființă cu mintea mea, clipă cu clipă, în timp ce urmăresc procesul de divizare și înmulțire al celulelor pe chipul ei imaculat. Băiețelul acesta s-a dus la ea, la fiica mea, această dovadă vie și incontestabilă a iubirii lui Dumnezeu, și i-a împins fața cu mâna ținută în unghi drept, cu forța și hotărârea unui mijlocaș de rugby. A fost ca și cum cineva ar fi tras un foc de armă. Un scheunat involuntar ieșit din adâncul meu a umplut momentul de liniște dintre împinsătura/pumnul/lovitura (poate ar trebui inventat un cuvânt pentru asta – împumnire?) și lacrimile ei. Firește că știu că asta se încadrează în comportamentul normal al copiilor. Viața. Dar era pentru prima oară când se întâmpla. Era pentru prima oară în viața ei când cineva se purtase altfel decât cu dragoste față de ea. Speranța mea fusese că am să pot să o însoțesc pe tot parcursul vieții ei, din momentul concepției până la ultima ei suflare, nepermițând niciunei adieri a răului să îi tulbure perfecțiunea. Să prelungesc acea siguranță din pântece până la buza mormântului, o viață intrauterină, unde să fie mereu protejată, ocrotită și îngrijită, niciodată născută cu adevărat în lume, până la moarte. Infailibilitatea mea s-a sfărâmat precum vestigiile antice din Nimrud sub atacul Statului Islamic.

Mi-a trebuit ceva timp ca să-mi revin. La următoarea ședință de JJB i-am povestit totul lui Chris. Bănuiesc că fac JJB pentru că vreau să-mi ocrotesc familia. L-am întrebat: „Tu ce faci când apar chestiile astea, gâdilatul, ceilalți copii, atingerile pe la petreceri?“ Iar el a răspuns: „Trebuie să suporți.“ Scurt și la obiect. Dar frica mea este, bănuiesc, aceea că sunt inadecvat și incapabil să-mi protejez familia exact din cauza faptului că nu sunt un bătăuș adevărat cu centură neagră la JJB; Chris este, iar asta nu schimbă nimic. Asta este viața și este în regulă să fii cine ești și este în regulă să fiu cine sunt. Jimmy spunea: „Se îndepărtează din ce în ce mai mult de tine; mai întâi îi ții în brațe, apoi merg de-a bușilea pe lângă picioarele tale, apoi școala, apoi facultatea, serviciul, până...“

Am așteptat cu sufletul la gură ecografia de la 12 săptămâni și i-am spus lui Meredith: „Odată ajunse la ecografia de douăsprezece săptămâni, nouăzeci la sută dintre sarcini ajung la termen cu succes. Dacă am ajunge până la ecografia de douăsprezece săptămâni...“ Iar ea a replicat: „Mda. Apoi vine cea de la douăzeci de săptămâni. Apoi ecografia de la a douăzeci și opta, apoi de la treizeci și șase, apoi nașterea, apoi terenul de joacă, apoi școala, apoi nunta. Ești un prizonier al sorții acum, pentru tot restul vieții tale.“

Această viață spirituală, până la urmă, nu este o alegere, este tot ce ți-a mai rămas atunci când nu mai ai opțiuni. Dacă, atunci când te afli într-o încăpere plină de oameni, te trezești că-ți spui în gând, din reflex: „Toți cei care suntem aici o să murim. Cineva va muri primul, altcineva ultimul, dar există o ordine“, după care meditezi sumbru asupra posibilei ordini, mi se pare că deja este exclus să mai găsești vreo soluție materială la problema spirituală a viețuirii.

Suntem cu toții suspendați de un fir întins peste o prăpastie, care pornește de la cei ce am fost, ajunge până la cei care devenim și se întinde către cei care aspirăm să devenim. Pentru mine, sacul de box este pregătit zilnic. Un mesaj răutăcios scurt, un comentariu mic, un mic act de bunăvoință față de un străin prăbușit. Pendulez între eu, ideal și bun, uneori timid, și versiunea mea „veninoasă“, numai arțag până-n măduva oaselor. Uneori apar în filme, incapabil să mă retrag cu totul în ascunzătoarea mea – adică am fiice și am descoperit că faptul de a apărea într-un film poate fi chiar o experiență plăcută dacă păstrezi măsura. Acum însă petrecerile și anturajele s-au dus. Acum mă pomenesc conducând până în Irlanda, unde urmează să aibă loc filmarea pentru *Patru copii și-o creatură*,

într-un Land Rover înțesat de copii și de câini. Avem și un portbagaj pe bare transversale, la naiba! Un portbagaj pe bare transversale. E și un feribot în poveste, facem opriri pentru plimbat câinii și hrănit copiii, viață de familie pe roți, o familie călătoare. De sub scutece, păr de câine și duhoarea aia pe care o lasă câinii în mașină din plin, de parcă s-ar teme de o penurie de putoare, mă gândesc: „Uau, MTV-ul, VMA-urile; premierele de film, polițiștii care escortează și avioanele private", privilegiile stranii, gloria și faima fără țel și fără rădăcini, cum s-au dus toate. Firește, conduc către locul unde se va turna un film în care vor juca Michael Caine și Cheryl Cole, nu către un meci de box fără mănuși de prin Limerick, dar tot sunt într-o altă lume. Nu deplâng vremurile de celebritate sterilă, sunt mai degrabă uimit când mă gândesc la ele, când eram gazda emisiunii *Saturday Night Live* sau pe coperta revistei *Rolling Stone*, la bustul gol – „Cine era bărbatul ăsta?" mă întreb. Și tot așa mă întreb, cu toată sinceritatea, oare chiar am plecat de bunăvoie de la petrecere mai devreme, disperat din cauza golului interior, sau mi s-a cerut să plec fiindcă nu reușisem să ating un anumit nivel de succes de box office, misterios? Ultima variantă, ultima, cu subiect și predicat. Dar acum mă gândesc: „Dumnezeu are planuri mai mari cu tine decât să fii vreo vedetă de film." Aici, printre

mirosuri grele de alsacieni și retrieveri, în timp ce inhalez aburi de halene de câine, mă gândesc: „Slavă Domnului că *Arthur*[28] nu a câștigat o sută de milioane de dolari“, altfel aș fi încă acolo, în morga aceea luminoasă, rugându-mă de cadavre să-mi dea mântuirea.

Stăteam în capela închisorii din Brixton și abia mai respiram. Eram copleșit de emoții pentru evenimentul în desfășurare: „Letters Live“, în care diferite personalități citesc scrisori remarcabile. Scaunul gol de lângă îl așteaptă pe Benedict Cumberbatch. Cu toții îl așteptăm pe Benedict Cumberbatch, asta e regula; persoana cea mai celebră apare ultima, iar eu mă gândesc la asta în vreme ce aștept, prizonier. Tableta de pe peretele din fața mea, pusă acolo, desigur, pentru condamnați, ne informează lapidar, prin versetul din Isaia: „Nu te teme de nimic, căci Eu te izbăvesc, te chem pe nume: ești al Meu.“[29] Izbăvit, aici nu înseamnă mântuit sau iertat, izbăvit înseamnă redobândit; nu ne mai aparținem, prin urmare frica noastră este redundantă, irelevantă, fără sens. Suntem ai lui Dumnezeu, aparținem morții, morții căreia ne dăm ca o piatră, ca o piatră azvârlită în apă, care se cufundă încet, dar sigur, uluiți în fața experiențelor trecute, uneori atât de acaparatoare,

încât ne fac să uităm că ne aflăm cu toții în cădere, uităm prea ușor că îi aparținem, că suntem ai morții, că suntem ai lui Dumnezeu.

Ajungem în comitatul Wicklow, eu, soția mea și fetele, și încerc să îmi intru în rol. Încerc să înțeleg ce trebuie să fac, fiindcă, vezi, mi se pare totul atât de străin acum. Să fiu tată și soț într-o călătorie de lucru în comitatul Wicklow, într-o casă închiriată, absolut încântătoare, un pic prea aproape de autostradă pentru gustul meu. Desigur, știu cum să abordez o astfel de problemă ca o vedetă de film: faci un scandal de zile mari că ești prea aproape de autostradă, așa că până la urmă, toți cei din preajmă se fac luntre și punte să se asigure că ori tu ești mutat de acolo, ori casa, ori autostrada. Dar termenii și condițiile sunt diferite atunci când ești tată, iar dacă nu știai asta, ei bine, nu știi mai nimic.

Filmul și casa sunt fleacuri, plimbările cu câinii pe câmpurile din spatele casei sunt la fel, fleacuri. De fapt, mai toate lucrurile vieții sunt fleacuri, cu excepția nebuniei care mi se zbate mie prin minte, trasând crud triunghiuri nesfârșite. „Oh, văd că e *Mamma Mia Immersive Dining Experience*[30] la O2“, spune soția mea. Iar eu înțeleg încotro se îndreaptă discuția, dar mai ales înțeleg încotro nu am să mă îndrept eu. Nu mă duc la *Mamma Mia Immersive Dining Experience* de la O2 nu pentru

că nu mi-ar plăcea ABBA sau *Mamma Mia* sau chiar experiențele culinare imersive la O2, ci fiindcă știu că dacă m-aș duce la *Mamma Mia Immersive Dining Experience* la O2 nu m-aș imersa. Aș rămâne în mintea mea, analizând minuțios experiența; nu aș putea să mă pierd în ea, mai degrabă m-aș regăsi acolo mai grav decât oricând. Aș fi eu însumi ca un eu însumi la puterea a treia. Ca o lumină portocalie stroboscopică pe o șosea de mare viteză. Eu cu sirenă și girofar, eu cu folie termoizolantă, eu la intervenție de urgență; *ni-no*, *ni-no*, *ni-no*[31]. Nu-mi permit să fut în neștire chelnerițe grecoaice, „Waterloo“ și înlocuitoare de extaze de menopauză, n-o să mi se blegească de la așa ceva, o să fiu acoperit de mii de ochi fără pleoape, fiecare suprafață un ochi, ochi de diferite dimensiuni, ochi pe podeaua de ciment de la O2, ochi plini de disco și pastișă, farfurii sparte și fețe de masă în carouri, ochi care nu se pot opri din privit. Ochi care tânjesc după tăcerea năclăită a heroinei sau după fericirea oarbă și explozivă pe care o aduce un orgasm cu o străină. „Vai, vai; cum să rezist la așa ceva?“[32] Suspendat într-o rețea întinsă de sinap-se proaspăt formate, țesute de o iubire arahnoidă, am nevoie să fiu susținut ca să rămân eu însumi. Am nevoie de mentori care să poată duce tensiunea acestei țeseri rapide și

vibrante de fire care să fie țesute împreună și să țină împreună această figură de tată. Vai de capul meu.

CAPITOLUL 12

Cum devii mentor

I-am întrebat într-o doară pe câțiva dintre tipii cărora le sunt mentor dacă au învățat ceva din relația noastră, ceva despre care aș putea să scriu. Le-am povestit despre cartea aceasta. Le-am spus că, în mare măsură, va fi de-spre mentorii mei, dar că mentoratul este o linie continuă, un fir de care suntem agățați cu toții și care trece prin și dincolo de noi, iar asta ne dă un soi de pace interioară. Am un trio de băieți cu care lucrez în Londra, pe care i-am cunoscut prin grupurile de sprijin pentru persoanele cu dependențe. Lucrează cu toții prin oraș, în diferite locuri, dar sunt mai degrabă băieți de cartier, din găști de șmecheri decât mafioți. Sunt prieteni între ei. Nu le dau numele adevărate din motive care vor deveni evidente.

Primul căruia i-am fost mentor, să-i spunem Max, a fost un tip pe care-l plăcusem cu mult înainte de a intra în legătură cu el. Un individ solid cu ochi de căprioară, încăpățânat și curajos, cum trebuie să fii ca să supraviețuiești în școală și în instituțiile pentru delincvenți minori. S-a reabilitat pentru o vreme, apoi a recidivat, în mare parte din cauza relației sale codependente incredibil de nesănătoase. L-am ascultat povestind circumstanțele absolut ridicole în care recidivase, marcate de droguri și violență; aproape că auzeam scârțâitul roților pe carosabil și vuietul sirenelor în

timp ce vorbea. Tipic pentru dependenți, nebunia șfichiuitoare a povestirii era într-un răspăr flagrant cu blândețea persoanei care o istorisea. I-am spus că, dacă are nevoie de ajutor, aș fi bucuros să i-l ofer. Am început să lucrăm împreună și ne-am concentrat în mare parte asupra relației sale codependente și a felului în care avea să îl ducă din nou, în cazul în care nu făcea o schimbare radicală, la consumul de droguri și la alte comportamente nesănătoase. Am observat cum, în absența unui partener codependent care să îi distragă atenția, apăreau alte comportamente problematice, care escaladau. Am făcut asta folosind metoda cu cele patru coloane, comună programelor de abstinență în 12 pași. Tehnica aceasta te ajută să îți identifici tiparele comportamentale, precum și problemele emoționale și psihice care le determină. Odată ce tiparele și problemele sunt identificate, este mai ușor să îți alegi diferite strategii cu care să-ți iei viața în piept. Mare parte din metoda aceasta se axează pe ideea de renunțare la voința proprie, să renunți la ceea ce crezi tu că este corect și să accepți procesul de învățare.

Prin intermediul lui Max l-am cunoscut pe Stan, un tip uriaș, carismatic și adorabil, pe care l-am asociat din instinct cu Omar, unul dintre cei patru califi care i-au urmat Profetului. Un suflet mărinimos și cald, cu o mare forță, încă

necizelată, ce-i drept. L-am întrebat pe Stan: „Te-am ajutat oare în vreun fel care ar putea fi menționat într-o carte despre mentorat, ca să ilustreze felul în care funcționează principiile?“ Iar el mi-a spus: „Frate, zilele trecute, când tipul ăla a sărit la bătaie, mi-ai spus că nu ar trebui să îi consider pe oameni niște resurse puse la îndemâna mea, ci să mă uit la mine ca la unul care îi poate ajuta pe ceilalți. Să accept că nu totul o să iasă întotdeauna după cum vreau eu și că, atunci când sunt dezamăgit, să verbalizez emoțiile astea înainte să acționez sub influența lor. Mai de mult, într-o situație ca asta aș fi procedat diferit, agresiv și aș fi încercat să rezolv problema prin intimidare, iar asta ar fi dus la complicații, pentru că tipul respectiv face parte din lumea asta. În schimb, m-am dus acolo, i-am explicat politicos partea mea de problemă și m-am oferit să îl ajut să găsim o soluție amiabilă. Asta fiindcă tu m-ai învățat că am valoare și că nu trebuie să recurg la comportamente negative ca să obțin ceea ce vreau, că sunt de ajuns așa cum sunt și că nu am nevoie de mai mulți bani ca să dovedesc că sunt bărbat. Nu mai încep din senin cearta cu soția mea doar fiindcă sunt stresat de lucruri legate de muncă, fără să îmi dau seama de asta. Zilele trecute m-a rugat să spăl eu rufele, fiindcă am căzut de acord că o să fac asta; și am făcut-o. Altădată ar fi izbucnit o ceartă, mai ales dacă aș fi fost îngrijorat

legat de muncă. Iar asta fiindcă mi-ai arătat cum să mă port față de soția mea și mi-ai oferit niște supape sigure pentru sentimentele mele.“ Când am auzit asta, m-am simțit și eu valoros și util. Recunoștința altora este o metodă bună prin care-ți poți clădi stima de sine. Dacă îi ajuți pe alții în mod regulat, cu timpul se diminuează și tendința de a te percepe ca fiind insignifiant și meschin.

Cel de-al treilea din această mică triadă este Marco, un tip extrem de drăguț și de prezentabil care a avut parte de multe pierderi în copilărie, pe care încearcă să le compenseze acum, în viața de adult, prin tot felul de excese. Dependența lui de sex a fost un dar pentru mine, pentru că el se află acum acolo unde eram eu în urmă cu zece ani. Dacă gusturile tale sunt sancționate social, dependența de sex poate fi o problemă greu de abordat. Îți trebuie mult timp să admiți că ai o problemă, mai ales atunci când, în mare, comportamentul este lăudat și gratificat. Când discutăm despre el, trebuie să ne întrebăm dacă produce suferință vreunei părți implicate. Sau dacă implică nesinceritate și egoism. Vorbind cu un bărbat mai tânăr decât mine despre dependența de sex, îmi reafirm distanțarea de un mod de viață și pot să îmi amintesc durerea care îl însoțea, în loc să tânjesc după o viață nesănătoasă; asta fiindcă amintirile mele sunt împărțite, iar

tendința mea adictivă vrea să mă determine să mă întorc la tiparele acelea distructive. Marco mi-a spus că relația noastră l-a ajutat să își vadă comportamentul dintr-o altă perspectivă și a trezit în el posibilitatea unei vieți diferite, axate pe creativitate artistică, în schimbul tendinței carnale. A spus că se simte acceptat așa cum este, că nu se simte judecat sau condamnat și că, întotdeauna după ce încheiem discuțiile la telefon, se simte mai bine în pielea lui.

Din relatările lor văd cum mentoratul este o înțelegere bilaterală care creează spațiul adecvat pentru o a treia componentă greu de definit. În raport cu ei, pot să îmi evaluez propriul progres, pentru că nu mai văd lumea în felul în care o vedeam înainte, când mă întorc în trecut ca să formez o legătură cu ei, văd cât de mult m-am schimbat. Recunoștința lor este vindecătoare. Sfaturile pe care li le ofer și pe care le-am primit, la rândul meu, de la propriii mentori, împreună cu metodele cu rezultate dovedite, evident, sunt lucruri de care și eu am încă nevoie; prin urmare, atunci când mă surprind dând câte un citat, mă gândesc: „Asta ar trebui să faci și tu, Russell."

Nu este nimic rău în a fi mentor. Până și faptul că îmi cere să le ofer altora timpul meu este un lucru extrem de pozitiv pentru unul ca mine, care, fără îndrumare, s-ar concentra mai degrabă asupra

sa și asupra obsesiilor egoiste. Dacă pot fi cel care sunt în viețile acestor tineri, atunci sunt mai bine pregătit decât oricând să fiu un soț și un tată mai bun. Este remediul pentru o viață pe care am trăit-o ascultându-mi propria voce folosită doar pentru văicăreli și strigăte; iar acum o ascult cum oferă, pe un ton calm, soluții la probleme care uneori pot fi foarte dificile. Nu mai sunt cel care am fost cândva. Sunt într-un proces de devenire, ghidat de principii perene și frumoase, nu de mormăielile agresive ale măruntaielor mele veșnic nesătule ori de privirile injectate ale ochilor mei nesățioși. Intenție și atenție, cum se spune. Devenim și noi asemenea lucrurilor către care ne îndreptăm atenția. Devenim ceea ce ne dorim să devenim. Aceste relații clădite pe iubire altruistă, pe dăruire necondiționată a ceea ce mi-a fost și mie dat, au devenit un ritual de autoactualizare care nu mi-ar fi fost acordat nicăieri altundeva într-o lume construită în jurul succesului superficial și al tranzacțiilor fragile și temporare.

Mentorul rămâne conștient atunci când noi alunecăm în comportamentele vechi, orbiți de motivațiile vechi. Pentru mine, podcastul meu este un sanctuar și un simpozion. Mi s-au alăturat mulți pedagogi extraordinari: Naomi Klein, Kehinde Andrews, Adam Curtis, Brad Evans, Yanis Varoufakis. Stârnit și intrigat de ascensiunea

populismului de dreapta, am început să mă gândesc că mi-ar plăcea să discut cu persoane reprezentative pentru această mișcare în podcastul meu. Am făcut cercetări, am contactat varii persoane și am ajuns până în punctul în care am stabilit o întâlnire pentru a face un interviu înregistrat cu un activist cunoscut. Adevărul care stă la baza motivației mele este unul destul de complex, deoarece sunt adeseori impulsionat de intenții multiple. Cred că dialogul între oameni care au perspective diferite este vital, dacă vrem să schimbăm lumea. Simt, de asemenea, că ascensiunea populismului este o reacție îndreptățită în fața eșecului clasei politice de a reprezenta interesele oamenilor obișnuiți. O mare parte din retorica de dreapta se concentrează acum asupra eșecului politicienilor de orientare neoliberală în procesul de eficientizare a industriei și a complicității lor în salvarea băncilor. Costurile acestor acțiuni au fost suportate de oamenii obișnuiți. Firește că nu sunt de acord cu marginalizarea sau condamnarea niciunui grup etnic sau social în replică la austeritate, dar aș fi curios să știu dacă vreo alianță populistă ar putea vreodată să reconfigureze democrația axată pe similarități, nu pe diferențe.

Totuși, pe lângă această curiozitate autentică, adânc ascunsă în pliurile minții, mi se insinuează tendința permanentă de a crea haos, perturbare și

distrugere în viața mea. Am început să devin neliniștit în raport cu subiectul, așa că a trebuit să mă consult cu câțiva filozofi și producători de film privind felul în care ar trebui să abordez interviul; i-am spus și soției despre neliniștea mea. M-a întrebat dacă am vorbit cu Jimmy sau cu Meredith despre asta, ceea ce nu făcusem. Iar când le-am spus, amândurora prin mesaje, am primit prompt răspunsurile lor aproape identice: nu face asta, ai să creezi tensiuni inutile și stări de conflict în viața ta. S-ar putea ca, pentru tine, asta să nu fie ceva cutremurător, dar pentru mine este. Până la urmă am făcut ceea ce mi-au sugerat, am amânat interviul pe perioadă nedeterminată. Am lăsat deoparte propriul mod de gândire și am urmat sfaturile primite.

De cum le-am citit mesajele, am înțeles că o parte din motivația mea era, de fapt, dorința inconștientă de a crea conflict în viața liniștită pe care o am, ca să nu mai spun și de credința mesianică cum că aș putea adun laolaltă considerente și opinii politice și sociale diferite în așa fel încât să creez o țesătură utopică. Nu este exact genul de gândire care ai vrea să te ghideze în alegerile importante din viață. În trecut nu aș fi întrebat, iar dacă aș fi făcut-o, se prea poate să fi ignorat sfatul. Dar prin faptul că sunt deschis la sugestii, că îmi las deoparte voia în fața voii

celorlalți, înseamnă că încep să mă schimb. Nu putem să ne gândim cum să acționăm diferit, dar putem să acționăm diferit ca să ne schimbăm modul de gândire. Am fost ușurat să îmi încredințez autonomia în felul acesta. Ceea ce nu înseamnă că în viitor nu am să mă lansez în discuții politice complicate, dar când am să o fac am să fiu mai lămurit cu privire la motivațiile pe care le am și la consecințele acțiunilor pe care le întreprind. Un mentor îți va arăta unde anume te afli pe calea vieții tale și cum să procedezi pe măsură ce înaintezi pe ea. Dacă învățăm cum să ne ascultăm frica, cum să ne recunoaștem nesiguranța, putem primi conștientizarea superioară a unui mentor în viața noastră. Dacă nu ai trecut încă prin momentul de trezire, ai să te învârți voios mai departe printre neliniștile cu care ești obișnuit.

CAPITOLUL 13

Cum răspunzi chemării

Atunci când fac un film în Irlanda, chiar fac un film în Irlanda? Sau sunt într-o încrengătură statică, precum luminițele de Crăciun în mansardă, știind că un bec – dar nu și care anume – nu va lumina? Am de-a face cu oameni și situații care se pot sau nu conforma afișului obișnuit și consensual că: „Facem un film în Irlanda." Mă pot fixa pe orice. În ce anume să îmi ancorez percepția asupra lumii externe? Din fericire, Nicola a venit să îmi aranjeze părul și să mă machieze, dar și să mă moșească înainte și înapoi, între real și ireal, de la casă și familie la film și la rulotă, acest univers de interacțiuni disparate care mi-ar putea pângări ziua. Dacă lucrezi în divertisment, îți este cunoscut clișeul exasperant al actorului care se împrietenește cu cei din echipa de filmare prin nerostitul gând: „Mda, cred că mă simt mai în largul meu între pălmașii ăștia decât printre cine știe ce odrasle răsfățate", cu subtextul: „Poate pentru că sunt un gangster super-șmecher." Ei bine, eu mă număr printre cei care fac asta. Ar trebui să mă vezi cum vorbesc despre fotbal cu băieții, evitând plăcerile oferite la popota ofițerilor ca să mă duc și să mă tăvălesc prin tranșee. Comedia are să fie întotdeauna religia mea, fiindcă atât de puține lucruri sunt doar unul singur și atât de multe lucruri sunt orice și totul deodată. Starea aceasta de solidaritate proletară este și o mască prin care să stârnesc

intrigă, este și sinceritate. Este și un efort direcționat și sunt și eu însumi. Am și o reacție de totală respingere față de copilăria mea din Grays, Essex, și față de interacțiunile încărcate de grozăvii cu tatăl meu vitreg de serviciu – mai degrabă cu iubitul colocatar al mamei – și una de totală acceptare a faptului că provin dintr-un astfel de mediu care mi s-a întipărit în măduva oaselor. De acolo vin, un loc în care nu m-am integrat niciodată.

Gary este unul dintre băieții care au grijă de rulote, de acele rulote campate acolo, rulote în care stau actorii, în care sunt depozitate lumini, kituri și cabluri, unde sunt birourile de producție, toaletele, mâncarea, nodul central al tuturor lucrurilor, locul în care se fac filmările, orbitele. Vorbesc cu Gary despre chestii. Vorbesc cu un alt tip din echipă, Ray, despre JJB, iar el mă pune în legătură cu un profesor din zonă. Într-o zi, Gary îmi povestește despre sora lui, despre cum fiul ei, adică nepotul lui, a murit la 18 ani din cauza unei supradoze provenite dintr-un lot compromis de MDMA[33]. „Vorbești tu cu ea?“ m-a întrebat.

Îl întâlnesc zilnic pe parcursul producției și este, una peste alta, o experiență cât se poate de tipică. Melanjul obișnuit de bucurie și plictis, puțin probabil să fie și momente neobișnuite. Este un film pentru copii și sunt și copii actori.

Contribuția lor este unică. Dar, exact ca în cazul cu *Mamma Mia Imersive Dining Experience*, șmecheria adevărată este să fiu cu adevărat prezent, nu numai în mintea mea, pe măsură ce mă uit la cum se desfășoară lucrurile. În ultima zi de filmare, după ce am împărțit înghețate ca daruri de rămas-bun – un final demn de Willy Wonka –, cu riscul foarte mare de a se crea haos, fiindcă eu eram cel care conducea dubița de înghețată, cu sirena pornită într-un *live* cu copii actori foarte sensibili, activați de dulciuri, m-am întors în rulotă, mulțumit că am încheiat filmările fără să fi produs nicio belea. În afară de partea cu înghețata. Gary a bătut la ușă. Când deschid, el e deja la telefon cu sora lui.

Iau telefonul, închid ușa și acea atmosferă întotdeauna ușor absurdă de rulotă, în ciuda costumului meu tâmpit, devine îndată calmă și sacră. Kerry îmi spune că este în mallul Brent Cross. „Scuză-mă“, adaugă și se duce într-un loc mai puțin zgomotos. Mă așez și mi-o imaginez acolo. Inspir profund și mă pregătesc pentru povestea ei. Este timidă și înlăcrimată preț de câteva cuvinte, dar impulsionată de o certitudine sfielnică. „James a fost un băiat frumos. Dincolo de faptul că mi-a fost fiu, mi-a fost și prieten. Atât de isteț și de sensibil. Nu a fost un drogangiu. Nu lua droguri deloc, știu că nu lua. Nu am vrut să îl

las să iasă în noaptea aia. Voiam să stea în casă. Aș vrea să-l fi oprit. Nu puteam să dorm, mă uitam continuu la telefon. Aveam un presentiment. La unu și cincizeci și opt de minute am primit un mesaj: «Sunt bine, mamă»; la două și cincizeci și opt de minute am primit alt mesaj de pe telefonul lui, în care scria: «James este mort.»“ La momentul acesta al relatării, frecvența, intensitatea, ascuțimea vocii se schimbă, suferința este penetrantă, iar eu încerc să mă întorc la scopul discuției. „Băiatul meu a murit în stradă, Russell, pe un trotuar, înconjurat de trei sute de oameni care se uitau la el. În fața unui club. A murit înainte să ajungă la spital.“ Încerc să respir și să trec dincolo de lipsa mea de experiență, de propria incapacitate de a cunoaște ceva atât de profund și de dureros și să spun ceva folositor. „Fac terapie de susținere și mi se spune că trebuie să trec peste asta, fiindcă suferința îmi circulă prin corp și mă îmbolnăvește, dar eu nu vreau să trec peste și să renunț la suferință, fiindcă o merit.“ Apoi se mai aude doar sunetul cumplit al durerii de mamă.

Nu am calificarea necesară care să-mi permită să mă descurc cu durerea unei mame. Nu am nicio pregătire în consiliere ori experiență în privința unei asemenea nespuse, zguduitoare disperări. Totuși, în acest moment vorbesc la telefon cu o

mamă îndurerată, iar limitările practice și raționale pur și simplu nu trebuie să mă împiedice să îi ofer dragostea și liniștirea pe care le cere starea ei. William Blake a realizat o serie de gravuri pornind de la *Cartea lui Iov*, redând în imagini imaculate suferințele și încercările prin care a trecut Iov. Este ca și cum Blake, prin arta sa, și *Biblia*, prin narațiune, s-ar referi la același adevăr subliminal, ca și cum acea poveste, *Cartea lui Iov*, conține adevărul esențial către care putem doar să privim în treacăt prin lentilele imaginii ori ale limbajului. Într-unul dintre tablouri, Iehova, sau Dumnezeu, îi arată, din înalturi, lui Iov „behemotul și leviatanul pe care le-am făcut, așa cum te-am făcut pe tine".34 Aceste creaturi descrise de Blake sunt groaznice și nefirești. Fiara tâmpă, musculoasă, fără piele, toată numai tendoane și gură. Șarpele care sălășluiește în adâncul mării, mereu prezent, dar nevăzut, în abisurile sale teribile. Când te uiți la aceste imagini cu strigătul lor mut, grozăvia puterii lui Dumnezeu este magnifică, mai terifiantă este totuși sugestia ambivalenței, cu alte cuvinte că Dumnezeu creatorul nu este doar bun. În aceste imagini, Iov și Iehova arată la fel, ca și cum atât omul din carne și oase, cât și Tatăl divin ar fi imagini în oglindă. Aceste tablouri hipnotice induc o stare vizionară, în care vedem că Dumnezeu este înăuntrul nostru și că propriile

noastre alegeri morale determină valorile lui Dumnezeu. Că propensiunea pentru întuneric și inconștiență este parte din constituția psihică a individului pe cât este și înclinația către dragoste și bunătate. Că trebuie să fim buni, pentru că, dacă noi nu suntem buni, atunci nici Dumnezeu nu este bun, că mila lui Dumnezeu se înfăptuiește prin noi, iar dacă noi nu realizăm asta, atunci nu se înfăptuiește. Ca într-o ecuație cuantică teribilă, în care intențiile noastre creează tot ceea ce se manifestă. Nu te pierde în adâncurile unde este leviatanul. Nu te lăsa prins în stupidul carnal al formei, transcende; fă-o, pentru ca Dumnezeu să îmbibe lumea cu mila Lui, prin intermediul tău.

Știindu-mi propriile limite, nu răspund din preaplinul meu. Știind deznădejdea unei asemenea disperări nemiloase, nu încerc să o domolesc cu platitudini. Ofer iubire. Îi ofer acestei străine, acestei femei cu care mă aflu acum în dialog, tot ce am mai bun în mine, așa cum este, în speranța că în interiorul meu, în interiorul ei, al nostru, al tuturor, avem capacitatea de a vindeca și de a fi vindecați. Nu există niciun cod în limbaj, niciun glonț de argint care să poată anula durerea aceasta, dar dincolo de cuvinte, dincolo de formă, dincolo de moarte este, trebuie să fie, legătura dintre oameni. Nu putem permite ca universul să fie inconștiență și carnalitate,

pentru că avem de ales, pentru că posibilitatea, potențialul pentru iubire există în fiecare dintre noi. Iar existența lui cere și împlinirea lui.

În afară de iubirea, liniștirea și iertarea pe care oricine i le-ar oferi unei mame îndurerate, îi sugerez lui Kerry să discute cu două dintre femeile mentori pomenite în această carte, Manya și Meredith – vindecătoare, mame, femei puternice care vor fi capabile să îi ridice povara durerii de pe umeri până când va putea ea însăși să o facă. Îi aranjez o întâlnire cu Liz Burton-Phillips, fondatoarea organizației caritabile DrugFAM, care oferă sprijin rudelor îndoliate ale consumatorilor de droguri. Ne întâlnim și mergem împreună la o conferință dintr-un hotel Holiday Inn, aflat atât de aproape de sensul giratoriu, încât aproape că trebuie să ne ținem respirația la masă. Liz a înființat DrugFAM când unul dintre gemenii ei a murit din cauza unei supradoze de heroină, în urmă cu 14 ani. Are eficiența plăcută a unei vrăjitoare din *Harry Potter*. Cândva a fost directoare de școală, așa că are acea autoritate lejeră pe care o au directorii de școală buni. Unii oameni încasează șocul traumei și cumva îi permit să le proiecteze viețile pe o nouă orbită, care mi se pare că este centrată pe devotament, ajutorarea celorlalți, transformarea durerii în iubire. La conferință, oamenii poartă etichete cu numele lor

și al persoanei pe care au pierdut-o. Bănuiesc că, dată fiind natura dependenței, cei mai mulți dintre participanți sunt părinți. Ca proaspăt tată a două fete, merg pe vârfuri pe lângă durerea lor, cu plecăciune și cu groază, știind și neștiind lacrimile plânse ori de câte ori privirea mi se intersectează cu a altcuiva. Îi găsesc pe Kerry și Gary acolo. Au pielea brună și sunt atrăgători, neîngenunchiați, oameni buni din pătura muncitoare, cu valori frumoase pentru care luptă. Este pentru prima oară când o văd pe Kerry; este atrăgătoare și hotărâtă. Înăsprită de durere, dar în același timp recunoscătoare, veselă.

Intrăm la conferință și îi întâlnim pe cei de la DrugFAM, în majoritatea lor oameni care au fost inițial beneficiari ai serviciilor asociației, și aproape 120 de rude și nu este ușor de ghicit cine a pierdut pe cineva acum 20 de ani și care dintre ei se confruntă în prezent cu durerea copleșitoare a doliului. Liz mi-a cerut să vorbesc. Este un podium în sală, un ecran, mese rotunde cu fețe de masă și boluri nu numai cu bomboane Mars Celebrations, ci și cu Cadbury's Heroes. Sunt prezentat de un bărbat înalt ca un mesteacăn, bun la suflet și dintr-o bucată pe nume Peter, cu care mă intersectasem scurt pe coridor și împreună cu care ajunsesem să plâng pe înăbușite. De fapt, eu am plâns, el nu. I-am povestit despre o femeie pe

care o cunoșteam și despre care știam că își pierduse fiul în urmă cu 20 de ani, pe când el avea 18 ani, din cauza unei boli. Firește, ea îmi povestise despre fiul ei, un tânăr încântător, și despre cât de dureros fusese procesul morții sale. Îmi mai spusese că tatăl ei murise recent, cu doar un an în urmă, și își amintea că, după ce murise fiul ei, pe când era încă în camera de spital, unde domnea o atmosferă apăsătoare, tatăl ei îi spusese: „Îmi pare rău. Îmi pare rău că te-am adus pe lume ca să treci prin asemenea suferință." Acele cuvinte rostite de tatăl ei, expresia acelui îngrozitor regret, dorința agonizantă de a anula o viață întreagă din cauza suferinței extreme, dorința de a derula înapoi viața propriului copil pentru că s-a îndreptat în mod inexorabil către o tristețe de nesuportat m-au marcat profund. I-am povestit asta bărbatului înalt din cauza contextului, pentru că mă pregăteam să le vorbesc unor oameni care treceau prin experiențe similare. A avut un efect de decodare asupra mea, ca și cum cineva ar fi introdus un cod pin și a lăsat să se infiltreze acolo autocompătimirea.

Când am luat cuvântul pe podium, am vorbit din perspectiva unui fost dependent de droguri, în recuperare acum, rămas în viață nu datorită vreunei superiorități morale, ci prin noroc și șansă, ceva de care niciuna dintre rudele celor

prezenți acolo nu avusese parte. La sfatul lui Peter, le-am spus că pot cinsti viețile celor dragi și dispăruți ai lor fără rușine și fără să se simtă stigmatizați. Le-am spus că mă rog neîncetat să fiu scutit de durerea prin care trec ei. Știu că și fetele mele vor muri, așa cum mor toți copiii, doar că, prin rugăciune, sper să negociez ordinea în care vom pleca din lume. Sper să ajungă la bătrânețe, după ce își vor fi trăit frumos viața, să depășească limitele care m-au oprit pe mine, să se descopere pe ele însele și frumusețea lumii și să intre în legătură cu veșnicia prin intermediul vremelniciei. Să prețuiască integritatea și onoarea mai mult decât gloria și plăcerea. Bunătatea și adevărul mai mult decât prestigiul și puterea. Sper ca eu, ca tată al lor, să le insuflu sau să trezesc în ele ceea ce – judecând după fețele lor – par că știu deja, chiar dacă nu pot încă să exprime în cuvinte.

CONCLUZII

Părinții tăi, Domnul să îi binecuvânteze, te vor îndruma cât de mult vor putea să o facă; profesorii tăi te vor introduce în lume până acolo unde le vor permite instituțiile în care lucrează să o facă. Dar un mentor bine ales te poate ghida până la granița cu Sinele tău. Mentoratul a avut cel mai mare succes când în viața mea s-au întrunit trei condiții: când s-a trezit în mine nevoia de schimbare, dorința de învățare și când a apărut o metodă explicită și consensuală de urmat. Exemplele evidente din această carte sunt, după cum urmează:

Chip Somers: trebuia să mă las de droguri, el știa cum se poate face asta prin metoda celor 12 pași. Sau Chris Cleere: voiam să învăț jiu jitsu. El are centura neagră în jiu jitsu de la Roger Gracie Academy. Când ai metoda și maestrul, tot ce îți mai trebuie ca să progresezi este să ai voință și să te predai. Tipurile mai informale de mentorat se coagulează în jurul prieteniilor. Poate că aceste exemple mai puțin diferite apar acolo unde nu există un obiectiv declarat și unde nu s-a formulat o cerere explicită de ajutor.

Te sfătuiesc ca, atunci când folosești sistemul acesta și îți găsești mentorii, să te uiți cu atenție la viața ta și să analizezi care sunt punctele în care ai vrea să faci îmbunătățiri. Analizează-ți prieteniile, ca să vezi dacă există în ele un potențial pedagogic mai mare. Cui i-ai putea cere să te îndrume în zone în care simți că ai lipsuri? Ești mulțumit de sănătatea ta mintală? De condiția ta fizică? De dieta ta? De căsnicia ta? Comunitățile din programul celor 12 pași reprezintă un punct de plecare excelent pentru mentorat și sunt perfecte pentru abordarea celor mai multe probleme spirituale și emoționale, dacă admiți faptul că cele mai multe dintre comportamentele adictive sunt, într-un fel, compensatorii.

Prin trecerea în revistă a mentorilor despre care scris în cartea aceasta, îți arăt cum poți reproduce o construcție care cuprinde ghizi, profesori și modele, pentru propria ta viață. După cum spus, Chip Somers mi-a oferit îndrumare în problema mea cu dependența de substanțe nocive, îndrumare fără de care nu aș fi fost capabil nici măcar să pornesc în această călătorie spirituală. Aș fi rămas captiv într-un spațiu haotic și inconștient, în care mi-aș fi făcut rău continuu.

Cât despre Meredith, pe ea nu am rugat-o niciodată să îmi fie mentor, dar este genul de persoană care operează pe o frecvență spirituală într-un mod atât de clar, încât până și primele

noastre discuții poartă această amprentă. Folosește la propriu I-Ching-ul, un sistem străvechi de ghicire a norocului, nu ca parte a rolului ei de acupuncturistă, ci în acela mai puțin formal de femeie înțeleaptă.

Poate că, atunci când ne mutăm în mod natural de pe insula pe care o reprezintă familia, căutăm fără să conștientizăm sunete și coduri care să ne hrănească. Poate că undeva în infinitatea universului nostru, în nesfârșirea trezirilor noastre esențiale, ne-am fost unii altora copii, surori, mame, de mii de ori. Poate că auzim în vocile lor ecourile acestor legături nesfârșite. Există mai multe tipuri de familii decât cele consfințite prin legăturile de sânge.

Jimmy mi-a devenit mentor în urma unei alegeri foarte conștiente, deliberate, care funcționează în viața mea ca un simbol pentru propria masculinitate la care aspir: „Trebuie să fiu tată, soț, trebuie să lucrez. Trebuie să înfrunt conflictele. Va trebui să rup coaja trecutului și să simt durerea aceea de carne vie, dar să merg mai departe.“ Legătura noastră este nesentimentală și extrem de funcțională în viața mea. Nu aș ignora niciodată sfaturile venite din partea lui Jimmy, nu mi-aș pune niciodată propria intuiție mai presus de a lui. Ceea ce oferă el este mai degrabă experiență decât sfaturi, iar prin intermediul conversațiilor deduc cum este experiența lui

aplicabilă la propriile mele circumstanțe. Fiindcă i-am cerut lui Jimmy în mod deschis ajutorul, legătura noastră este un exemplu explicit și încadrat în niște limite clare de mentorat – ca o ucenicie.

În schimb, Chris îmi este mentor într-o disciplină anume, iar relația mea cu el arată felul în care intențiile interne pot să susțină și să încurajeze progresul exterior. Chris nu este un bărbat „romantic“ sau excentric, unul care să se gândească la idei abstracte precum aceea de mentorat, cu siguranță nu în termeni grandioși. Dar prin atitudinea mea de predare completă în mâinile lui, prin deschiderea mea către potențialele lecții de viață învățate din jiu jitsu, am câștigat mai mult din relația noastră decât aș fi putut-o face altminteri. Nu spun că JJB nu este impregnat cu ritualuri și tradiții care, pentru unul ca mine, sunt ușor de romanțat; ne aliniem înainte de începerea cursului și facem o plecăciune; batem din palme ca să semnalăm începerea unui exercițiu nou; alergăm în cerc, firește, ca să ne încălzim, dar și pentru că este, practic, un dans tribal; purtăm cu toții același tip de haine. Există chiar și un sistem ierarhizat pe baza culorilor centurilor, important în toate interacțiunile – nu doar la sparring. Cu cât mă

gândesc mai mult, cu atât văd mai clar că aceste obiceiuri creează o ambianță de comunitate închegată.

Apoi este Bruce. El este efectiv terapeut, dar a ajuns la mine prin intermediul lui Jimmy. Împărtășim o filozofie de viață și o camaraderie care a însemnat că relația, deși încadrată de limite, a depășit, totuși, limitele impuse terapeutic.

La fel ca în cazul lui Bruce, întâlnirea cu Manya a fost gândită deliberat ca să mă ajute în privința sănătății mintale și este extrem de importantă în căsnicia mea, pentru că o consiliază și pe soția mea și ne oferă amândurora perspective de o neprețuită însemnătate asupra felului în care ne influențăm unul pe celălalt.

Într-un plan mai spiritual este Amma, considerată o expresie a divinității pe pământ, ceea ce ar suna ca o întruchipare a unei religiozități mărețe, dacă nu aș privi asta practic: cum ar fi să renunț la orice formă de egoism? Să renunț, să renunț cu adevărat la poftele și patimile mele? Cine aș fi dacă aș trăi în conformitate cu îndemnul limpede al Maharishi: „Nu face ceea ce știi că este greșit, fă ceea ce știi că este drept“? Cine aș fi dacă aș urma fiecare impuls de a fi bun, de a spune lucruri frumoase, de a fi iubitor? Dar dacă aș practica tăcerea și cumpătarea atunci când știu că vorbele sau gândurile sau acțiunile mele ar putea face rău altcuiva? Aș deveni Hristos? Sau

Amma sau vreun profet sau vreun avatar către care privești cu admirație? Este posibil? Este oare mai puțin posibil decât ceea ce a dobândit Gandhi? Sau decât ceea ce dobândește fiecare părinte îndurerat care hotărăște să își continue viața?

De ce așteptăm să apară circumstanțe extreme înainte să ajungem la o măreție extremă? Am auzit spunându-se că: „Lumea nu are nevoie ca toți oamenii să creadă în Dumnezeu ca să fie salvată, ci ca aceia care cred să înceapă să se comporte ca atare." Pot să devin, oare, cel care vrea Dumnezeu să devin? Dacă mi-aș deschide inima către toată lumea, dacă le-aș deschide ușa celor fără adăpost, dacă aș avea curajul să merg dincolo de limitele mele anterioare si să tatonez necunoscutul susținut doar de încredințarea iubirii? Ei bine, în primul rând probabil că soția mea m-ar ucide. Este destul de hotărâtă să nu lase oameni străini în preajma copiilor noștri, așa că am scăpat de acest experiment spiritual deocamdată. Dar un mentor precum Amma oferă o lumină în care putem vedea ceea ce este dincolo de, să spunem cinstit, limitările tulburi ale modelelor de viață occidentale seculare, moderne.

Printre înălțimile ornamentate ale Nürnbergului, la întrunirea aceea a credincioșilor din ajunul Anului Nou, am văzut-o pe Amma admonestându-l pe un cântăreț de la clape care greșise în timpul kirtanului (un cântec cultic). I-a

vorbit dur, nu grosolan, dar cu siguranță ferm. Există anumite standarde, mai ales când vine vorba despre evlavie, mi-am spus. Există o formă. Și există și loc de comunicat mai aspru cu alții. Bănuiesc că nu poți obține spitale și școli construite numai pe iubire, îți trebuie și un plan, o direcție și nu ne putem lipsi de disciplină. Până la urmă, exact asta este ceea ce se cere de la un discipol.

Dacă Amma mi se pare că viețuiește în totalitate într-o dimensiune din afara acestei lumi, Radhanath Swami este, pentru mine, o cale către sfințenie pe care mi-aș putea închipui că pot să merg. Poate pentru că acum îl cunosc deja de ceva vreme, știu că vine din Chicago și că vorbește în limba culturii populare cu la fel de multă ușurință cu care vorbește limba Indiei antice. Odată i-a spus mamei mele: „Te iubesc atât de mult și te consider un membru al familiei mele, ai fi vrut să îți fiu frate sau mai degrabă fiu?“ Mama, cu obișnuita ei blândețe, i-a răspuns: „Nu îmi pot imagina cum ar fi să fiu mama altcuiva decât a lui Russell, așa că poți fi fratele meu.“

Swamiji, cum este cunoscut, ne-a vizitat când am locuit în Irlanda. A trecut prin platouri de filmare și cluburi cu aceeași luminozitate uimită pe care o afișează ori de câte ori îl duc în vreun loc ciudat. Îmi amintesc în special sfânta lui oroare de

la un eveniment din Los Angeles pentru lesbiene (eveniment la care ne-am dus din cine știe ce motiv tâmpit). „Cu voia ta, aș dori să plec acum“, mi-a spus blând. A venit cu câțiva credincioși de-ai săi la rulota mea de lângă platourile de filmare din comitatul Wicklow. Tatăl meu era și el acolo, cu prietena lui, Sandra. Am stat înghesuiți în spațiul acela mic, eram vreo 11 oameni – eu, într-un costum scandalos de răufăcător, din recuzita unui film pentru copii. Lucrurile au decurs mai bine decât mă așteptasem, în sensul că nu a luat-o nimeni razna. Radhanath Swami ne-a istorisit elegant din *Bhagavad Gita*, despre Krishna și Gundra, iar noi am fost cu totul absorbiți de povestirea lui. În parte, mă întrebam cum îl percepe tatăl meu, cu firea lui schimbătoare de Dagenham, cu abordarea lui de tip „fără vrăjeli“, pe acest maestru spiritual. Cum ar fi putut găsi o frecvență comună? „Probabil o să discute despre West Ham[35]“, mi-am zis. Dar acest tip de gândire le făcea un deserviciu amândurora. Ron Brand este, desigur, un bărbat extrem de inteligent și de iscoditor și a fost fascinat de mistică. După ce s-a încheiat întâlnirea, Swamiji l-a abordat pe tata și i-a spus cu multă sinceritate: „Este o onoare să vă cunosc, sunteți un bărbat foarte frumos.“ Și am văzut efectiv cum iubirea poate să treacă dincolo de orice fațadă și să atingă adevărul din spatele ei. Am văzut cum carapacea dură a tatălui meu de

om egocentric este, de fapt, ceea ce folosește el ca să își protejeze copilul interior și cum dragostea și blândețea sunt singurele vehicule care pot traversa tăcerile stranii care se întind între noi și care fac să ia naștere adevăratele legături.

După o viață întreagă în care am respins ceea ce sunt și locul de unde vin, ca să supraviețuiesc, acum înțeleg că m-am născut cu tot ceea ce mi-a trebuit. Mama, cu cancerul ei și cu spiritul ei imbatabil și iubirea ei nelimitată, și tata – un bărbat muncitor, inteligent, amuzant, dur și blând – s-au dovedit a fi părinții perfecți pentru cel care am devenit. Ca orice om pornit într-o misiune – cu toții suntem într-o misiune de căutare, fie că acceptăm asta, fie că nu –, a trebuit să resping locul din care vin ca să devin cel ce sunt, dar ca să formulez asta cu o eficiență elegantă care ar face genii precum Campbell, Jung și Nietzsche să se rușineze, tot acasă este locul în care trebuie să mă întorc.

Mentorii mei m-au ajutat să arăt cine sunt, să accept ceea ce sunt. Un mentor botează copilul și cheamă la viață adultul. Un mentor predă și demonstrează. Dacă simți că traversăm niște vremuri definite de urâțenie și de insignifiantă urâtă, atunci invită frumusețea și puterea în viața ta. Dorește-ți să te lași învățat, să prinzi acel fir

invizibil care ne leagă pe toți și care traversează toate timpurile, unificând spațiile goale dintre noi, umplându-le cu iubire.

CEI 12 PAȘI

1

Ai admis că nu ai nicio putere asupra dependenței tale, că ți-ai pierdut controlul asupra propriei vieți.

2

Ai ajuns la concluzia că o Putere mai mare decât tine îți poate reda sănătatea mintală.

3

Ai luat decizia de a-ți pune viața și voința în grija lui Dumnezeu, așa cum îl înțelegi tu pe Dumnezeu.

4

Ai făcut un inventar moral și curajos al propriului sine.

5

Ai admis în fața lui Dumnezeu, față de tine și față de un alt om natura exactă a greșelilor tale.

6

Ești pe de-a-ntregul pregătit să îl lași pe Dumnezeu să îndepărteze toate aceste greșeli de caracter.

7

Îl rogi smerit pe Dumnezeu să îți îndrepte defectele.

8

Ai făcut o listă cu toți cei pe care i-ai rănit și îți dorești să te împaci cu ei.

9

Te împaci cu acești oameni imediat cum ai ocazia, mai puțin în situațiile în care, procedând astfel, riști să faci rău, fie lor, fie altora.

10

Te evaluezi continuu și, când greșești, admiți de îndată că ai greșit.

11

Cauți, prin rugăciune și meditație, să ai o legătură mai bună și mai conștientă cu Dumnezeu, așa cum îl înțelegi tu pe Dumnezeu; te rogi să știi care este voia Lui pentru tine și să primești puterea de a face voia Lui.

12

Dacă ai simțit o trezire spirituală în urma parcurgerii acestor pași, încerci să transmiți mai departe mesajul altor oameni dependenți și să practici principiile enunțate mai sus pe toate palierele existenței tale.

SAU CUM I-AȘ FI FORMULAT EU:

1

Te-ai tâmpit?

2

Ai putea să nu fii tâmpit?

3

Poți să îți revii din tâmpenie de unul singur?

4

Scrie pe o hârtie toate lucrurile care te fac sau care te-au făcut vreodată să acționezi în mod tâmpit, fără să minți și fără să omiți ceva.

5

Vorbește deschis cu cineva de încredere despre cât de rău te-ai tâmpit.

6

Ei bine, asta a scos la iveală o mulțime de tipare tâmpite. Vrei să ieși din ele? Vrei cu adevărat?

7

Ești dispus să trăiești într-un fel care nu are nicio legătură cu tine și cu acțiunile tale din trecut complet tâmpite? Trebuie.

8

Pregătește-te să îți ceri iertare de la toți cei pe care i-a afectat faptul că tu ai fost atât de tâmpit.

9

Acum cere-ți iertare. Doar dacă nu faci mai mult rău cu asta.

10

Ai grijă la gândurile și comportamentele tâmpite și fii cinstit când le vezi în acțiune.

11

Rămâi în legătură cu noua ta perspectivă.

12

Privește viața mai puțin egoist, fii bun cu toată lumea, ajută-i pe alții dacă poți să o faci.

NOTE

1 Mata Amritanandamayi Devi (n. 1953). (*N. trad.*)
2 Serial de popularizare a științei care l-a avut ca prezentator și coscenarist pe Sagan în anii ’80. (*N. trad.*)
3 Malcolm Little (1925–1965), activist afro-american pentru drepturile civile ale persoanelor de culoare și fondator al organizației Afro-American Unity. (*N. trad.*)
4 Ernesto „Che“ Guevara (1928–1967), revoluționar marxist de origine argentiniană, medic, scriitor și diplomat, a avut un rol esențial în schimbarea de regim din Cuba, eveniment în urma căruia a primit cetățenia cubaneză, precum și gradul de comandant al trupelor de gherilă. (*N. trad.*)
5 Steven Patrick Morrissey (1959), cântăreț și compozitor de origine britanică, membru în trupa rock The Smiths, în prezent cântăreț solo. (N. trad.)
6 Jimmy Ray Dean (1928–2010) cântăreț american de muzică country, actor și vedetă de televiziune. (*N. trad.*)
7 Acronimul celor trei termeni din limba engleză: Honesty, Open-mindedness, Willingness. (*N. trad.*)
8 Paramahansa Yogananda, sau Mukunda Lal Ghosh (1893–1952), călugăr hindus de origine indiană, yoghin și maestru spiritual. A fost primul guru hindus care s-a stabilit în Statele Unite ale Americii. Lucrările publicate aici, inclusiv autobiografia sa, i-au adus o deosebită popularitate. (*N. trad.*)
9 Cel mai probabil, o aluzie la mișcarea #Me Too, apărută în SUA, extinsă ulterior în Europa, campanie de solidarizare a femeilor victime ale hărțuirii sexuale la locul de muncă și ale comportamentului sexist și misogin și de denunțare publică a acestor comportamente și atitudini. (*N. trad.*)

10 Economist și om politic elen, a ocupat postul de ministru al finanțelor în 2015, în guvernul format de Alexis Tsipras. (*N. trad.*)

11 Partid politic elen cu orientare politică de stânga, ajuns la putere în urma crizei financiare din perioada 2015–2019. (*N. trad.*)

12 Traducere de Margareta Manole, Curtea Veche Publishing, București, 2020. (*N. red.*)

13 Personaj fictiv din filmul *Taxi Driver*, regizat de Martin Scorsese. Grav afectat de sindromul posttraumatic dobândit în Războiul din Vietnam, Travis Bickle se angajează ca taximetrist pe timp de noapte și se implică în acțiuni periculoase sperând să schimbe în bine mediul corupt și viciat din New York. (*N. trad.*)

14 Geneza. (*N. red.*)

15 Leviticul, Apocalipsa. (*N. red.*)

16 De la verbul *to smash* (engl.), care înseamnă „a zdrobi“. (*N. trad.*)

17 Metodă de antrenament folosită în sporturile de contact. Strategia acestei metode este aceea de a reduce pe cât posibil riscul de accidentare sau de rănire a adversarilor. (*N. trad.*)

18 Personaj dintr-o poveste moralizatoare de Julia Donaldson, în care un șoricel încearcă să-și sperie atacatorii cu relatări despre un animal înfricoșător, Gruffalo. Morala poveștii este că înțelepciunea îl poate salva din situații periculoase pe cel slab, vulnerabil. (*N. trad.*)

19 Joc de cuvinte rezultat din despărțirea cuvântului *psychotherapist* în două, *psycho therapist*, rezultând o sintagmă care se poate traduce prin „terapeut psihopat“, dar și „terapeut de psihopați“. (*N. trad.*)

20 Phineas Tarnum Barnum (1810–1891), showman și politician de origine americană, fondator, alături de James Anthony Bailey, al circului Barnum & Bailey. (*N. trad.*)

21 Expresie folosită pentru promovarea spectacolelor de circ: „Poftiți și vedeți, poftiți cu toții!“ (*N. trad.*)

22 Vers din melodia „Agadoo“, de pe albumul cu același nume al formației Black Lace, lansat în 1984. (*N. red.*)

23 Titlul unei melodii compuse de Bryan Ferry. Autorul face aici un calambur: „We were ferried by Brian“(Let's Stick Together)“. (*N. trad.*)

24 Joc de cuvinte bazat pe paronimia dintre Gautam(a), „cel care risipește întunericul“, și Gotham, orașul fictiv în care Batman își proiectează simbolul pe cerul întunecat. (*N. red.*)

25 Emisiune britanică de comedie. (*N. trad.*)

26 În original, *pipe*, „pipă“, dar și „tub“, aluzie la diferite moduri de a consuma substanțe narcotice. (*N. trad.*)

27 Joseph Smith (1805–1844), lider religios de origine americană, fondatorul doctrinei mormonilor. (*N. trad.*)

28 Film de comedie din 2011, cu Russell Brand, Helen Mirren și Jennifer Garner în rolurile principale. (*N. trad.*)

29 *Biblia*, Isaia 43:1, traducere de Dumitru Cornilescu, 1924, ediție revizuită în 2016. Toate citatele biblice din volumul de față sunt preluate din aceeași ediție. (*N. trad.*)

30 Petrecere tematică cu muzică a trupei ABBA. (*N. trad.*)

31 În original, *me-naw*, joc de cuvinte bazat pe omofonia dintre me („eu“) și onomatopeea care redă sunetul mașinii de salvare. (*N. red.*)

32 În original, vers din melodia „Mamma Mia“, a formației ABBA: „My, my, how could I resist you?“. (*N. red.*)

33 MDMA este o substanță psihoactivă empatogenă din familia amfetaminelor. Este întâlnită de obicei sub formă de tablete sau capsule numite ecstasy, ce pot conține de asemenea și alte substanțe. (*N. trad.*)

34 Iov 41:1. (*N. red.*)

35 West Ham United F.C., club de fotbal londonez. (*N. trad.*)

MULȚUMIRI

Tuturor celor de la Bluebird.

Îți sunt recunoscător, Carole, pentru complicitate și colaborare, pentru încrederea ta și ideile bune, pentru că m-ai ajutat să creez o serie de cărți cu idei consistente.

Îți mulțumesc, Jodie, pentru activitatea ta inovativă și pasionată de PR și promovare, care poate fi, s-o spunem pe-aia dreaptă, o treabă complicată.

Laurei și lui Alex, pentru munca depusă la audiobook, lui Hockley pentru munca depusă la această carte și la audiobook.

Echipei mele: lui Charlie și lui Jengo, vă mulțumesc pentru contribuția extraordinară la acest volum. Vă mulțumesc că mi-ați dat voie să intru în mințile voastre.

Altor mentori care ne-au ajutat, pe mine și pe cei din familia mea: lui Tom și lui Beth Kerridge, sunteți niște minunate modele de familie, părinți buni, prieteni admirabili, oameni extraordinari.

Lui Noel și Sarei, lui Matt și lui Katie, lui Gee și lui Nadine, lui Karl și lui Rowan, cupluri, familii, prieteni; mulțumesc lui Dumnezeu că nu a trebuit să facem asta de unii singuri.

Lui Sharon și Nicolei. Ca întotdeauna.

James Ohene-Djan, mi-ai fost un prieten bun vreme îndelungată, îți mulțumesc.

Noel Fitzpatrick, îți mulțumesc pentru magia pe care ai făcut-o cu animalul nostru greu de stăpânit și pentru exemplul personal de nebun cu grad înalt de funcționalitate.

Bob Roth, îți mulțumesc pentru faptul că m-ai învățat cum să meditez și pentru că îmi ești un frate inimos, cumsecade, frumos și ai ales să mă însoțești pe această cale.

Lui Deirdre și tuturor de la Fundația David Lynch.

Lui Noreen Oliver, fiindcă este puternică pentru cei vulnerabili.

Tuturor celor de la BAC O'Connor, Kendra, Tony.

Lui Paul Busby și tuturor de la sala de antrenamente Genesis, pentru că au creat un spațiu pentru zel și intimitate, prietenie și competiție. Lui Ryron și lui Rener Gracie, pentru mustrările lor carismatice.

Lui Jonathan Ross și lui Jane, pentru că sunt prieteni buni și generoși, pentru că mi-au arătat calea la începuturi și pentru că au rămas aproape când am dat de greu.

Lui David și lui Wen Banks-Baddiel, lui Ez și lui Dolly, pentru că sunt familia cu care sperăm și noi că ne vom asemăna.

Lui Sandipan și tuturor celor de la mișcarea pentru conștientizare Krishna, pentru sprijinul și bunătatea voastră, pentru credința voastră în puterea lumii nevăzute.

Frăției de miercuri noaptea, familiei mele de soldați răniți, pirați, pierde-vară și mistici sonați.

Lui Jason, întotdeauna neprețuit, nesfârșit de frumos.

Lui Sy, pentru că îmi amintește să rămân aproape de Dumnezeu.

Jeff, James, Perry. Vă mulțumesc.

Emma Kenny, îți mulțumesc pentru îndrumarea pe care ne-ai oferit-o și pentru pasiunea față de scenă pe care ne-ai insuflat-o.

Debora, îți mulțumesc pentru minunata ta grijă față de noi.

Dragă Dan, îți mulțumesc pentru fitnessul însuflețit.

Lui Ian Rickson, pentru îndrumarea blândă.

Bernard și Lesley. Vă mulțumesc că sunteți niște bunici atât de buni și pentru că ați crescut-o pe Laura, care este o parteneră extraordinară.

Laurei, pentru tot.

Mamă și tată, primii mei mentori, vă mulțumesc pentru dragostea și atitudinea voastră plină de hotărâre.